

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τμήμα Νομικής

ΠΜΣ με τίτλο:

«ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

«ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ»

ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΛΟΑΤΚΙΑ πρόσφυγες στην Ευρώπη: Δεδομένα και Προκλήσεις

Τα αιτήματα ασύλου με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου, τα στοιχεία της πρακτικής, της νομοθεσίας και της νομολογίας.

LGBTQIA refugees in Europe: Facts and Challenges

Asylum claims based on sexual orientation or gender identity, the elements of practice, legislation and jurisprudence.

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Βολακάκη Τερέζα (Α.Μ. 1007)

ΜΕΛΗ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

Περγαντής Βασίλειος, Επίκουρος Καθηγητής Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου της Νομικής ΑΠΘ, **ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ**

Γκιζάρη-Ξανθοπούλου Άννα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ευρωπαϊκού Δικαίου της Νομικής Σχολής ΑΠΘ

Κώνστα Άννα Μαρία, Λέκτορας του Τομέα Διεθνών Σπουδών της Νομικής ΑΠΘ

Πανεπιστημιακό Έτος: 2019-2020

Θεσσαλονίκη, Φεβρουάριος 2020

Imagine there's no countries

It isn't hard to do

Nothing to kill or die for

And no religion, too

Imagine all the people

Living life in peace...

("Imagine", Yoko Ono & John Lennon, 1971)

Για όσα ονειρευόμαστε

έναν κόσμο πιο όμορφο

πιο πολύχρωμο

και ελεύθερο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σε ορισμένο αριθμό κρατών διεθνώς άτομα διώκονται με βάση το σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τους. Και, ενώ το οικουμενικό πλαίσιο προστασίας των προσφύγων σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης, όπως και το ευρωπαϊκό πλέγμα προστασίας με τις ευρωπαϊκές Οδηγίες και την ΕΣΔΑ, προστατεύουν και τα διωκόμενα λοατκια άτομα -καθώς τους προσδίδουν την προσφυγική ιδιότητα- εντοπίζονται σοβαρά κενά, ασυνέχειες και ελλείψεις στην προστασία των προσώπων αυτών που αιτούνται διεθνούς προστασίας στην Ευρώπη. Έπειτα στο 2ο Κεφάλαιο παρουσιάζεται μία φιλοσοφική προσέγγιση του ζητήματος της σεξουαλικής καταπίεσης, αφού η σεξουαλικότητα αποτελεί πεδίο άσκησης εξουσίας. Στο 3ο κεφάλαιο περιγράφεται το γενικό πλαίσιο εφαρμογής και λειτουργίας του προσφυγικού δικαίου σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Σημαντικότερες για την εξασφάλιση της προσφυγικής ιδιότητας είναι άλλωστε οι έννοιες του δικαιολογημένου φόβου δίωξης, ο λόγος δίωξης, αλλά και οι συνθήκες που επικρατούν στην ίδια τη χώρα προέλευσης του αιτούντος διεθνούς προστασίας, τα οποία οφείλει και να αποδείξει ενώπιον της Υπηρεσίας Ασύλου. Ειδικότερα, για τα λοατκια αιτούντα άσυλο, σημαντική είναι η ένταξη τους στην έννοια της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, καθώς αυτά διώκονται με βάση το SOGI τους. Περαιτέρω γίνεται συνοπτική αναφορά στις σημαντικές αλλαγές που επέφερε ο Ν4636/2019 στο ελληνικό σύστημα παροχής διεθνούς προστασίας. Στο 4ο κεφάλαιο αναλύονται οι διάφορες μορφές δίωξης, που μπορεί να οδηγήσουν τα άτομα στη φυγή και αναζήτηση διεθνούς προστασίας. Οι μορφές δίωξης αφορούν τη νομοθεσία, τα εγκλήματα μίσους, αλλά και τον περιορισμό της ελεύθερης έκφρασης, που σηματοδοτεί την άνοδο της ομοφοβίας σε ένα κράτος. Στο 5ο κεφάλαιο εξετάζονται οι υπάρχουσες μορφές προστασίας των λοατκια ατόμων σε διεθνές επίπεδο, υπό το πρίσμα της νομοθεσίας και της νομολογίας. Σημαντικό στοιχείο για τα αιτήματα ασύλου αποτελεί η αξιοπιστία των αποδεικτικών στοιχείων, που οφείλουν οι αιτούντες να επικαλεστούν. Τέλος, στο 5ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις δομές φιλοξενίας των αιτούντων διεθνούς προστασίας. Παρατίθενται τα ισχύοντα νομοθετικά πλαίσια, σε συνδυασμό με στοιχεία της νομολογίας. Ιδιαίτερη πρόκληση αποτελεί η

προστασία των λοατκια αιτούντων άσυλο, καθώς η ασφάλειά τους αποτελεί ανάγκη και η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειάς τους υποχρέωση του κράτους υποδοχής.

Λέξεις Κλειδιά: αιτούντες άσυλο, ανθρώπινα δικαιώματα, λοατκια πρόσφυγες, ΕΣΔΑ, διεθνές προσφυγικό δίκαιο, ανθρώπινη αξιοπρέπεια

ABSTRACT

In a number of countries internationally, individuals are persecuted on the basis of their sexual orientation or gender identity. And while the global framework for the protection of refugees under the Geneva Convention, as well as the European protection framework with European Directives and the ECHR, also protect persecuted people and give them refugee status, gaps in the protection of those persons applying for international protection in Europe. Chapter 2 then presents a philosophical approach to the issue of sexual oppression, since sexuality is a field of exercise of power. Chapter 3 outlines the general framework for the application and operation of refugee law. Of great importance for the protection of refugee status are the notions of justified fear of persecution, the reason for persecution, as well as the conditions prevailing in the country of origin of the applicant for international protection, which they must also prove before the Asylum Service. For asylum seekers in particular, it is important to integrate them into the concept of a particular social group as they are persecuted on the basis of their SOGI. These applicants are prosecuted directly or indirectly in their country of origin. Chapter 4 discusses the various forms of persecution that can lead people to flee and seek international protection. The forms of persecution relate to legislation, hate crimes and the restriction of free expression that sign to the rise of homophobia in a state. Chapter 5 examines existing forms of protection for individuals at international level in the light of legislation and case law. An important element of asylum applications is the credibility of the evidence that applicants have to rely on. Finally, chapter 6 deals with the hosting structures of international protection applicants. The existing legal frameworks, together with elements of case law, are listed. A particular challenge is the protection of asylum seekers, as their safety is a necessity and the protection of their human dignity is an obligation of the host State.

Key Words: asylum seekers, human rights, lgbtqia refugees, ECHR, international refugee law, human dignity

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Τώρα που το ταξίδι της γνώσης στο μεταπτυχιακό αυτό λαμβάνει τέλος, οφείλω να ομολογήσω πως είμαι ιδιαίτερα ικανοποιημένη από τις εμπειρίες που έζησα, τα γνωστικά αντικείμενα, με τα οποία ήρθα σε επαφή, και τους σπουδαίους ανθρώπους, που γνώρισα. Θα έλεγα πως καθένας και καθεμία από τους καθηγητές/τριες του τομέα Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου της Νομικής του ΑΠΘ φώτισαν με τις γνώσεις τους σημεία πολύτιμα στα γνωστικά αντικείμενα του διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου και μου άνοιξαν νέους ορίζοντες στα πεδία αυτά. Συγκεκριμένα, ευχαριστώ θερμά τις κυρίες Γκιζάρη και Κώνστα για την ακαδημαϊκή συνεργασία μας στο μεταπτυχιακό αυτό, στα πλαίσια των μαθημάτων τους, τα οποία παρακολούθησα με εξαιρετικό ενδιαφέρον. Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή μου, Βασίλη Περγαντή, ο οποίος από την αρχή του μεταπτυχιακού μέχρι την υποβολή της παρούσας με ενέπνευσε με τις ιδέες του, με εμπιστεύτηκε και με στήριξε με την όρεξη και τις γνώσεις του για την ολοκλήρωση της εργασίας αυτής.

Περαιτέρω, οφείλω να σημειώσω την έμπνευση και στήριξη από δύο σπάνιους ανθρώπους και φίλους μου, τον Ιγνάτη και την Κική, που ήταν τα πρώτα άτομα που μου έδωσαν την ιδέα του θέματος αυτού, με παρότρυναν και με στήριξαν πολύ. Μαζί με τους ανθρώπους αυτούς θα ήθελα να αναφέρω πως η μέχρι τώρα πορεία μου στο χώρο του λοατκια ακτιβισμού με έφερε σε επαφή με σημαντικά άτομα, κάποια από αυτά τυγχάνουν και λοατκια αιτούντα άσυλο, που με τον τρόπο ζωής τους, τις ιδέες, την επιμονή και τη θέλησή τους με έκαναν να ασχοληθώ συστηματικά με αυτό.

Θα μπορούσα να ευχαριστήσω πολλούς ακόμα ανθρώπους που ανέχτηκαν τις ερωτήσεις και τη γκρίνια μου, αλλά το έχω κάνει ήδη προσωπικά. Επομένως, το μόνο που μένει είναι να ευχαριστήσω καθένα λοατκια άτομο, που έχω γνωρίσει και γνωρίζω κάθε μέρα, και με γεμίζει με θλίψη, θυμό, απελπισία, στεναχώρια, απογοήτευση, υπαρξιακό άγχος. Αλλά την ίδια στιγμή και με κουράγιο, πάθος, έρωτα, αγάπη, ελπίδα, όνειρα για το μέλλον. Αξίζετε αγάπη και αξιοπρέπεια όλα σας.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αρ.	άρθρο
Αρίθμ.	αριθμός
βλ.	βλέπε
ΓΣ	Γενική Συνέλευση
ΔΔ	Διεθνές Δίκαιο
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΟΜ	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
ΔΣΑΠΔ	Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα
ΕΔΔΑ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
επ.	επόμενα
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη
ΛΟΑΤΚΙΑ	Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφισεξουαλικοί,
LGBTQIA	Τρανς,Κούιρ,Ίντερσεξ,Ασέξουαλ Lesbians, Gay, Bisexual, Transgender, Queer, Intersex, Asexual
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ό.π.	όπως παραπάνω
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα

ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΣΕΕ	Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
σελ.	σελίδα
σκ.	σκέψη
ΣΥΔ	Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
Χάρτης	Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών
ΧΘΔ	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων
APA	American Psychiatric Association Αμερικανική Ένωση Ψυχιάτρων
COI	Country of Origin Information Πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής
DSSH	Difference, Stigma, Shame and Harm model Μοντέλο Διάκρισης, Στίγματος, Ντροπής και Βλάβης
HRW	Human Rights Watch Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ILGA	International Lesbian and Gay Association
PTSD	Post-Traumatic Stress Disorder Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες
SOGI	Sexual Orientation and Gender Identity Σεξουαλικός Προσανατολισμός και Ταυτότητα Φύλου
SGBV	Sexual and Gender Based Violence Σεξουαλική Βία και Βία βασισμένη στο Φύλο
UNHCR	United Nations High Committee of Refugees Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η παρούσα εργασία αποτελεί πόνημα όχι αποκλειστικά της ακαδημαϊκής έρευνας και μελέτης της γράφουσας, αλλά μιας πιο συστηματικής ενασχόλησης με τα ανθρώπινα δικαιώματα των λοατκια ατόμων και τις διεκδικήσεις τους σε κοινωνικό επίπεδο. Η ανάγκη του σημειώματος αυτού προέκυψε από την ασυμφωνία ανάμεσα στις θεμελιώδεις αντιλήψεις μου για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, και την απόδοση της εργασίας αυτής με τρόπο ακαδημαϊκά εύληπτο, όπως συνηθίζεται. Δεδομένου ότι το κοινωνικό φύλο πραγματώνεται μέσω της χρήσης του λόγου (λογοθετικά¹), όπως επίσης και η διαιώνιση των καταπιέσεων των ήδη καταπιεσμένων κοινωνικών ομάδων, θεωρώ -σύμφωνα και με το θέμα της εργασίας μου- αδόκιμη τη χρήση του αρσενικού γένους και μη συμπεριληπτική τη χρήση του θηλυκού. Πολιτικά ορθότερη θα ήταν η εναλλαγή του αρσενικού και του θηλυκού ή η παράλληλη χρήση αμφοτέρων. Ωστόσο, μου φάνηκε δύσκολο αναγνωστικά. Τελικά, χρησιμοποίησα μόνο όσον αφορά τα άτομα που αιτούνται άσυλο το ουδέτερο γένος, ως απόλυτα συμπεριληπτικό, επομένως το «οι αιτούντες», αντικαθίσταται με το «τα αιτούντα» άσυλο άτομα. Θεωρώ σημαντική την αλλαγή αυτή, γιατί πολλά λοατκια υποκείμενα δεν προσδιορίζονται με βάση το υπάρχον δίπολο των φύλων. Επιπλέον η χρήση του αρσενικού γένους έχει καταλήξει να «επισκιάζει» γλωσσικά τις υπάρχουσες θηλυκότητες.

¹ **Λογοθετική προσέγγιση του Φύλου:** Στα πλαίσια του μεταμοντέρνου φεμινισμού (Γ' Κύμα) αναδύεται η σημασία του λόγου στη διαμόρφωση και εμπέδωση του κοινωνικού φύλου, ως κύριο εργαλείο εμπειρίας και επικοινωνίας της κοινωνικής πραγματικότητας. Η ανωτέρω προσέγγιση χρησιμοποιείται τόσο από το Foucault (Ιστορία της Σεξουαλικότητας, τόμος 1^{ος}, κεφάλαιο 4^ο), όσο και από τη Butler (Αναταραχή Φύλου, κεφάλαιο 1^ο).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	σελ.3
ABSTRACT	σελ.5
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελ.6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	σελ.7
ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ	σελ.9
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	σελ.10
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΟΜΗ	σελ.15
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.17
1.1 Γενικά	σελ.17
1.2 Το Πρόβλημα	σελ.17
1.3 Προστασία λοατκια ατόμων και Δομές Φιλοξενίας	σελ.18
1.4 Αιτήματα	σελ.19
1.5 Βασικές Έννοιες	σελ.19
2. ΜΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗΣ	σελ.22
2.1 Διακύβευση: Γιατί τα κράτη διώκουν τα λοατκια υποκείμενα;	σελ.22
2.2 Αν η ομοφυλοφιλία/τρανσεξουαλικότητα είναι έμφυτη, γιατί να διώκεται ;	σελ.24

3.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΡΟΣΦΥΦΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ	σελ.26
3.1 Ιστορικά	σελ.26
3.2 Το Δικαίωμα στο Άσυλο	σελ.27
3.2.1 Διεθνές Δίκαιο	σελ.28
3.2.2 Ευρωπαϊκό Δίκαιο	σελ.29
3.3 Η Ιδιότητα του Πρόσφυγα	σελ.30
3.4 Δικαιολογημένος Φόβος	σελ.31
3.5 Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα	σελ.32
3.6 Ο νέος Ν 4636/2019	σελ.34
4. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΩΞΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ SOGI	σελ.38
4.1 Η έννοια της Δίωξης (μορφές)	σελ.39
4.2 Ποινικοποίηση της λοατκία ταυτότητας	σελ.40
4.3 Αντιμέτωποι με τα κρατικά όργανα	σελ.42
4.4 Μη Κρατικοί Δρώντες (Non- State Actors) ως Υποκείμενα της Δίωξης	σελ.43
4.5 Ρήτρα Διακριτικότητας	σελ.44
4.6 Δίωξη της ελεύθερης έκφρασης και Ομοφοβικά Καθεστώτα	σελ.47
4.7 Εγκλήματα και Ρητορική Μίσους	σελ.49
• Δολοφονίες	σελ.50

- «Διορθωτικοί» Βιασμοί σελ.51
- Ρητορική Μίσους σελ.51

4.8 Υπόθεση Εργασίας: Στρατόπεδα Λοατκια ατόμων στην περιοχή της Τσετσενίας σελ.53

- Στρατόπεδα Συγκέντρωσης Λοατκια ατόμων σελ.53
- Ο ψηφιακός πολιτισμός ως μέσο δίωξης σελ.53
- Καταδίκη Διεθνούς Κοινότητας σελ.54
- Η ιδιότητα του πρόσφυγα σελ.55

5. ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΛΟΑΤΚΙΑ ΑΤΟΜΩΝ σελ.55

5.1 Διεθνές Σύστημα Προστασίας σελ.55

5.2 Το καθεστώς παροχής διεθνούς προστασίας σε ακτιβιστές (γενικότερα) σελ.57

5.3 Λοατκια υποκείμενα στο ΔΔ σελ.58

- Η Κλίμακα του Kinsey σελ.59
- Αμφιφοβία και Αιτήματα Ασύλου: Μεταξύ στερεοτύπου και προκατάληψης σελ.60

5.4 Φύλο και Εννοιολογήσεις σελ.61

- Η Βιολογία ως βάση του Φύλου σελ.61
- Ίντερσεξ Υποκείμενα σελ.62
- Το ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας της ταυτότητας φύλου σελ.63
- Η ελληνική έννομη τάξη σελ.64

5.5 Αποδεικτική Διαδικασία	σελ.65
• Αξιολόγηση της Αξιοπιστίας των Αιτημάτων Ασύλου	σελ.65
• Μήπως δεν είσαι «αρκετά» γκέι;	σελ.66
• Έλεγχοι του SOGI	σελ.68
• Το μοντέλο DSSH	σελ.71
5.5 Λοατκια με Τραυματικά Βιώματα	σελ.71
• Διαταραχή Μετατραυματικού Στρες (PTSD)	σελ.72
• Μεταγενέστερη Αποκάλυψη του SOGI	σελ.74
6. ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	σελ.76
6.1 Αξιοπρεπείς Συνθήκες Υποδοχής	σελ.76
6.2 Οι συνθήκες κράτησης	σελ.77
6.3 Ελληνικό Νομικό Πλαίσιο Συνθηκών Υποδοχής	σελ.77
6.4 Δομές Φιλοξενίας	σελ.78
• Γενικά Δεδομένα για τους χώρους φιλοξενίας	σελ.78
• Λοατκια αιτούντα άσυλο άτομα ως ευάλωτη κοινωνική ομάδα	σελ.79
• Η σημασία των Ασφαλών-Queer Χώρων	σελ.80
• Η Εξασφάλιση “Safe Space” αποτελεί γκετοποίηση;	σελ.81

6.5 Η δεοντολογία των επαγγελματιών σε σχέση με τα λoατκια αιτούντα άσυλο	σελ.82
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ.84
7.1 Παρατηρήσεις σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας	σελ.84
• Διαθεματικότητα της έρευνας αναφορικά με τους πρόσφυγες	σελ.84
• Δεδομένα της έρευνας για τις λoατκια γυναίκες	σελ.85
• Δεδομένα της έρευνας για τις δομές	σελ.86
• Πολιτισμική Προκατάληψη των Κοινωνικών Επιστημών	σελ.87
7.2 Νομικό/Ηθικό ζήτημα: Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια & Η ουσιαστική ισότητα	σελ.88
7.3 Αιτήματα και Προτάσεις για αλλαγή	σελ.89
8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	σελ.92
9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.94

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΔΟΜΗ

Η έρευνα για την παρούσα εργασία έγινε κυρίως μέσω ηλεκτρονικών πηγών αναζήτησης για τη Νομολογία και την Αρθρογραφία/Βιβλιογραφία, μέσω των διαθέσιμων βάσεων δεδομένων της Νομικής του ΑΠΘ, αλλά και όσων είναι ελεύθερων στο διαδίκτυο. Περαιτέρω, έκανα έρευνα και σε πολλές από τις βιβλιοθήκες του ΑΠΘ. Σημαντική ήταν η συνδρομή των ΜΚΟ (κυρίως τη ΔΙΟΤΙΜΑ και τη UNHCR), με τις οποίες επικοινωνήσα για παροχή πληροφοριών. Τέλος, αρκετοί συνάδερφοι/σες μου παρείχαν υλικό σε σχέση με την Ελληνική Νομολογία, που χρησιμοποίησα στη βιβλιογραφία μου.

Η παρούσα εργασία θα εξετάσει τους τρεις βασικούς πυλώνες σχετικά με τα αιτήματα ασύλου των αιτούντων διεθνούς προστασίας με βάση τη SOGI. Συγκεκριμένα θα αναλυθούν οι έννοιες:

- **Δίωξη:** Θα εξεταστεί η έννοια, οι μορφές, τα φαινόμενα και συγκεκριμένες περιπτώσεις δίωξης ατόμων με βάση το SOGI. Σκοπός της ενότητας αυτής αποτελεί η ανάδειξη των περιπτώσεων πέρα από την ευθεία ποινικοποίηση, που χρήζουν διεθνούς προστασίας.
- **Προστασία:** Θα εξεταστεί η έννοια της διεθνούς προστασίας των ατόμων, που διώκονται με βάση το SOGI, των αμφισεξουαλικών ατόμων, των ατόμων με τραυματικά βιώματα, καθώς και η αποδεικτική διαδικασία κατά την εξέταση της αίτησης ασύλου. Σκοπός του κεφαλαίου αποτελεί η εξέταση της επάρκειας της διεθνούς προστασίας ως προς τις ανάγκες των λοατκια υποκειμένων.
- **Δομές Φιλοξενίας:** Θα εξεταστεί το σύστημα υποδοχής και κράτησης αιτούντων άσυλο, η επικινδυνότητα των μικτών δομών φιλοξενίας και η αναγκαιότητα χωριστών δομών για τα λοατκια άτομα. Σκοπός του κεφαλαίου είναι η ανάδειξη των παθογενειών του ελληνικού συστήματος υποδοχής αιτούντων διεθνούς προστασίας, των μικτών δομών, καθώς και οι προβληματικές των χωριστών δομών στέγασης.

Σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι η προβολή των θεμελιωδών ζητημάτων γύρω από τα αιτήματα των λοατκια προσώπων. Αρχικά, είναι αναγκαία η εξέταση της αιτίας και κυρίως της αναγκαιότητας παροχής του δικαιώματος ασύλου, που δεν είναι άλλη από τη δίωξη των υποκειμένων με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου τους. Περαιτέρω, τα δεδομένα προστασίας και έλλειψης αυτής είναι σημαντικά, ώστε να δομηθούν τα αιτήματα για θεσμικές αλλαγές. Κομβική σημασία αναδεικνύεται το πρακτικό ζήτημα της κατοχύρωσης της ασφάλειας των ατόμων κατά τη διάρκεια εξέτασης των αιτημάτων τους σε δομές φιλοξενίας. Η ανάλυση των ανωτέρω κεφαλαίων γίνεται με τη χρήση σύγχρονης εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς νομολογίας για τα ζητήματα ασύλου με βάση τη SOGI. Τέλος, στα συμπεράσματα συστηματοποιούνται τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας με ορισμένες προτάσεις για βελτίωση ως προς τη νομοθεσία και εν γένει τις πολιτικές προστασίας των λοατκια αιτούντων άσυλο.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Ο G.Orwell είχε γράψει στη Φάρμα των Ζώων (1945) ότι: «Όλα τα ζώα είναι ίσα, αλλά μερικά είναι πιο ίσα από τα άλλα». Σήμερα, το κάθε υποκείμενο βιώνει πολλαπλές καταπιέσεις, ερχόμενο αντιμέτωπο -με βάση αυτές- με τις προκλήσεις της κοινωνικής πραγματικότητας. Έτσι, τα άτομα μπορούν και είναι εύκολο να διακριθούν με βάση τις κοινωνικές τους ταυτότητες, οι οποίες μοιραία τους αποδίδουν ή τους αφαιρούν ορισμένα «προνόμια»². Συγκεκριμένα, το φύλο, η φυλή, η κοινωνική τάξη, η ηλικία, η εθνοτική προέλευση, η θρησκεία, η σεξουαλική ταυτότητα και η ταυτότητα φύλου είναι κάποια από τα γνωρίσματα, που διακρίνουν και τελικά κατατάσσουν τα υποκείμενα σε κοινωνικές ομάδες κυρίαρχες και μειονοτικές/περιθωριακές.

Στην παρούσα εργασία, θα αναλυθεί το ζήτημα της δίωξης και το καθεστώς διεθνούς προστασίας των ατόμων, που διώκονται για το σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή για την ταυτότητα φύλου τους (στο εξής SOGI). Είναι βέβαιο πως όσο κι αν γίνεται η διαφορετικότητα αυτή ανεκτή στο λεγόμενο Δυτικό Κόσμο, οι λεσβίες, οι ομοφυλόφιλοι, οι αμφιφυλόφιλοι, οι διεμφυλικοί (τρανς), οι κουίρ (queer), οι ίντερσεξ και οι ασέξουαλ άνθρωποι (εφεξής λοατκία άτομα), αντιμετωπίζουν πολλαπλούς κινδύνους, διώξεις και διακρίσεις σε άλλα σημεία του κόσμου.

1.2 Το Πρόβλημα

Όπως προκύπτει από τα κοινωνικά δεδομένα, τα λοατκία άτομα διώκονται, σε βαθμό που κινδυνεύουν θεμελιώδη έννομα αγαθά τους. Κάθε χρόνο χιλιάδες άνθρωποι εγκαταλείπουν τη χώρα προέλευσής τους³, αναζητώντας συνθήκες αξιοπρεπούς και ελεύθερης διαβίωσης, από τους οποίους κάποιοι τυχαίνει να

²Linda Black and David Stone, 'Expanding the Definition of Privilege: The Concept of Social Privilege' [2005] 33(4) Journal of multicultural counseling and development <DOI: 10.1002/j.2161-1912.2005.tb00020.x> accessed 28 May 2020, σελ. 244-246.

³ Sabine Jansen and Thomas Spijkerboer, Fleeing homophobia: Asylum claims related to sexual orientation and gender identity in Europe (CoC Netherlands and VU University Amsterdam, September 2011), σελ.7.

έλκονται από άτομα του ίδιου φύλου ή το βιολογικό τους φύλο να μην ταυτίζεται με το κοινωνικό. Συνεπώς, ενώ δεν κάνουν τίποτα πέρα από το να εκφράζουν στοιχεία της προσωπικότητάς τους,⁴ διώκονται ως εγκληματίες στις χώρες προέλευσής τους, δεδομένου ότι σε αρκετές χώρες διεθνώς είναι παράνομη η ομοφυλοφιλία⁵. Επιπλέον, εκτός από το γεγονός ότι σε 70 χώρες παγκοσμίως η ομόφυλη σεξουαλικότητα ποινικοποιείται, σε μη επιβεβαιωμένο αριθμό κρατών τα λοατκια άτομα υφίστανται κοινωνικά διώξεις. Σε ορισμένα κράτη, μη κρατικοί δρώντες, θρησκευτικές και πολιτικές ομάδες διώκουν και θέτουν στο περιθώριο, με τη σιωπηρή ανοχή του κράτους, τα λοατκια υποκείμενα.

1.3 Προστασία Λοατκια ατόμων και Δομές Φιλοξενίας

Η υπάρχουσα νομοθεσία για τα ανθρώπινα δικαιώματα προστατεύει και τα λοατκια υποκείμενα, καθώς τόσο η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (στο εξής ΕΣΔΑ) όσο και ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής ΧΘΔ) δημιουργούν ένα ισχυρό προστατευτικό πλαίσιο για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Σε διεθνές επίπεδο, το κείμενο των αρχών της Yogyakarta⁶, εισφέρει θεμελιώδεις αρχές και υποχρεώσεις των κρατών αναφορικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των λοατκια ανθρώπων.

Και ενώ το SOGI προστατεύεται από τις νομοθεσίες, το μέλημα προστασίας της ευαλωτότητας αυτής παραμένει ιδιαίτερο, αφού εμπίπτει στη βούληση του ίδιου του κράτους, που ακόμα σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης μένει αρρύθμιστη. Στο πλαίσιο της διεθνούς προστασίας τους, ένα ακόμα ζήτημα αποτελούν οι δομές φιλοξενίας των λοατκια αιτούντων κατά τη διάρκεια

⁴Ο ορισμός της προσωπικότητας με βάση την Αμερικανική Ένωση Ψυχολόγων,(American Psychological Association, 17 December 2019), < <https://www.apa.org/topics/personality/>> last assessed 27 April 2020.

⁵ “Maps-Sexual Orientation Laws”(ILGA WORLD, December 2019), <https://ilga.org/maps-sexual-orientation-laws> last accessed 15 January 2020.

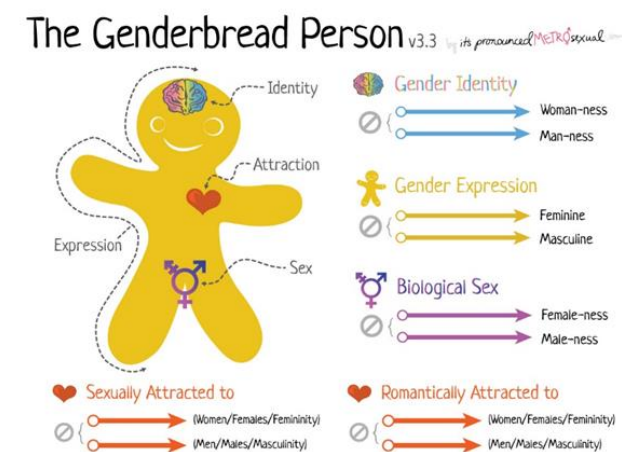
⁶ Yogyakarta Principles-Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity, ICJ (2007), available at: <https://www.refworld.org/docid/48244e602.html> [accessed 15 January 2020].

εξέτασης των αιτημάτων τους. Επομένως, τα κράτη υποδοχής οφείλουν να δημιουργούν τις συνθήκες, ώστε τα άτομα αυτά να μην βιώνουν το άγχος και την ανασφάλεια, που είχαν αντιμετωπίσει φεύγοντας από τη χώρα προέλευσής τους.

1.4 Αιτήματα

Η προβληματική της παρούσας εργασίας επιχειρεί να αναδείξει τις νομοθετικές, τις νομολογιακές και τις υλικές ελλείψεις αναφορικά με την προστασία των λοατκια υποκειμένων ως προς τη διαδικασία ασύλου στην Ευρώπη. Δε θα πρέπει να λησμονείται ο σκοπός, για τον οποίο παρέχεται το δικαίωμα διεθνούς προστασίας στα λοατκια άτομα. Και αυτός δεν είναι άλλος από τη σοβαρή ευαλωτότητά τους σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου. Αυτό σημαίνει, ότι αφενός πρέπει να παρέχεται ουσιαστική φροντίδα και προστασία στα άτομα αυτά. Αφετέρου, πρέπει να δίνεται το δικαίωμα αίτησης ασύλου σε κάθε λοατκια υποκείμενο. Χωρίς άλλες προϋποθέσεις και κυρίως αναφορικά με τη χώρα προέλευσης. Το SOGI αποτελεί καθαυτό μια επικινδυνότητα, την οποία τα υποκείμενα βιώνουν σε όλη τη ζωή τους. Και, εφόσον δεν μπορεί να μετατραπεί η νομοθετική, νομολογιακή και κοινωνική πραγματικότητα σε ορισμένες χώρες, αν μη τι άλλο, πρέπει να μπορεί κάθε άτομο να ασκεί το δικαίωμα αυτό στην Ευρώπη.

1.5 Βασικές Έννοιες

⁷ Στο παρόν κείμενο, θα γίνει αναφορά σε έννοιες, όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου, οι οποίες είναι έννοιες κοινωνιολογικές, που έχουν οριστεί από θεωρητικούς του

⁷ The Genderbread Person: αποτελεί εκπαιδευτικό εργαλείο για την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου, το σεξουαλικό προσανατολισμό και τα χαρακτηριστικά φύλου. <https://hues.xyz/genderbread-person>.

φύλου και κοινωνικούς ανθρωπολόγους. Είναι επομένως απαραίτητο, να δοθούν ορισμένες διευκρινήσεις για τη διασάφησή τους.

Το ακρωνύμιο «**λοατκια**» αποτελεί μια συνολική αναφορά στην κοινότητα ατόμων, που βιώνουν διάκριση ως προς το διαφορετικό τους SOGI. Το ακρωνύμιο συνεχώς ανανεώνεται, δεδομένου ότι η κοινωνική πραγματικότητα και οι εξελίξεις επιτρέπουν την προσχώρηση νέων ταυτοτήτων, ως προϊόντων πολιτικής και κοινωνικής ζύμωσης. Είναι άξια απορίας η ύπαρξη τόσο πολλών ταυτοτήτων. Υποστηρίζεται ευρέως πως το μόνο αποτέλεσμα, που έχει, είναι την περαιτέρω γκετοποίηση των υποκειμένων⁸. Όμως, είναι σαφές για τη γράφουσα πως σε μια κοινωνία που τα άτομα, χωρίς να το επιλέγουν, από τη γέννησή τους φέρουν ταυτότητες, τις οποίες δεν έχουν επιλέξει (φύλο, φυλή, τάξη κ.ά.), προτιμότερο είναι να έχουν το απεριόριστο δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού. Αναφορικά με το **σεξουαλικό προσανατολισμό** και έχοντας διαπιστώσει πως η σεξουαλικότητα είναι ένα γνώρισμα με διαβαθμίσεις, υπάρχουν τα **ομοφυλόφιλα** άτομα, τα οποία αισθάνομαι ρομαντική ή/και σεξουαλική έλξη για άτομα του ίδιου φύλου. Τα **αμφιφυλόφιλα** άτομα, που αισθάνονται έλξη και για τα δύο φύλα. Ενώ, τέλος, οι **ετεροφυλόφιλοι** αισθάνονται έλξη για τα άτομα του αντίθετου φύλου⁹.

Όσον αφορά στην **ταυτότητα φύλου**, πρέπει να γίνει μια διάκριση ανάμεσα στο βιολογικό φύλο (**sex**) και στο κοινωνικό φύλο (**gender**). Σε αντίθεση με το βιολογικό φύλο¹⁰, που αποδίδεται στα άτομα κατά τη γέννησή τους¹¹, ως

⁸ Martha Albertson Fineman, 'Vulnerability, Resilience, and LGBT Youth' (2014) 23 Temp.Pol & Civ Rts L Rev 307, σελ. 307-309.

⁹ “Ορολογίες: Μάθε όσα ήθελες να μάθεις για τους LGBTQI+ όρους, αλλά ντρεπόσουν να ρωτήσεις” (Colour Youth) <https://www.colouryouth.gr/terms/>, last accessed 15 January 2020.

¹⁰ Για το βιολογικό φύλο θεωρητικοί του φύλου και του φεμινισμού το έχουν ορίσει επίσης ως μια κοινωνική κατασκευή, που λειτουργεί ως «αξίωμα» και θεμέλιο του κοινωνικού. Η Butler αμφισβητεί έντονα τη σταθερότητα του βιολογικού φύλου (Αναταραχή Φύλου, Κεφάλαιο 1^ο, σελ. 31-32).

¹¹ Βιολογικό/ανατομικό φύλο: αναφέρεται σε βιολογική, κοινωνική και νομική ταξινόμηση, που στηρίζεται σε έναν συνδυασμό σωματικών χαρακτηριστικών, όπως: τα χρωμοσώματα, οι ορμόνες, τα εσωτερικά και εξωτερικά αναπαραγωγικά όργανα και τα δευτερεύοντα χαρακτηριστικά φύλου. Marko Jurčić, Εργασία με Θύματα Εγκλημάτων Μίσους κατά ΛΟΑΤ

ταυτότητα φύλου έχει οριστεί «η βαθιά αισθητή, εσωτερική και ατομική εμπειρία του κάθε ανθρώπου για το κοινωνικό φύλο, το οποίο μπορεί να αντιστοιχεί ή όχι με το βιολογικό φύλο, το οποίο του αποδόθηκε κατά τη γέννηση, περιλαμβανομένης της προσωπικής αίσθησης του σώματος (η οποία μπορεί να περιλαμβάνει –αν επιλέχθηκε ελεύθερα- την τροποποίηση της σωματικής εμφάνισης ή λειτουργίας με ιατρικά, χειρουργικά ή άλλα μέσα) και άλλων εκφράσεων του κοινωνικού φύλου περιλαμβανομένων του ντυσίματος, της ομιλίας και των ιδιομορφιών»¹². Έχει υποστηριχθεί, πως το φύλο αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή¹³ ή ένα προϊόν επιτέλεσης¹⁴. Περαιτέρω, ίντερσεξ¹⁵ είναι το άτομο, που γεννιέται με σεξουαλική ανατομία, αναπαραγωγικά όργανα ή/και μοτίβα χρωμοσωμάτων, τα οποία δεν ταιριάζουν με τον τυπικό ορισμό του αρσενικού ή του θηλυκού¹⁶. Τέλος, γίνεται λόγος για **κουίρ (queer)** υποκειμένα στο πλαίσιο άλλοτε της συμπερίληψης όλων των λοατκια υποκειμένων, άλλοτε σε αναφορά σε μια ξεχωριστή-«μη ταυτότητα» με ακτιβιστικό χαρακτήρα¹⁷.

Ανθρώπων: Ένα Πρακτικό Εγχειρίδιο (PRAKSIS & Colour Youth, 2018) σελ. 12. Αντίθετα, ως cisgender ορίζεται το άτομο που αυτοπροσδιορίζεται σύμφωνα με το βιολογικό φύλο, με το οποίο γεννήθηκε.

¹² “The Yogyakarta Principles plus 10.” ο.π.

¹³ Το φύλο ως προϊόν ανατροφής, κοινωνικής και πολιτισμικής κατασκευής. Anthony Giddens, Κοινωνιολογία, GUTENBERG (Αθήνα, 2002)., σελ.154-161.

¹⁴ Με τη θεωρία της επιτελεστικότητας του φύλου ασχολείται η Judith Butler, Judith Butler “Αναταραχή Φύλου: Φεμινισμός Και η Ανατροπή Της Ταυτότητας” (Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2009).

¹⁵ Nikoletta Pikramenou, Intersex Rights: Living Between Sexes, Springer (Athens, 2019), σελ. 18 επ.

¹⁶ “What does it mean do me intersex?” (Free& Equal UN), σελ.1, < <https://www.unfe.org/wp-content/uploads/2017/05/UNFE-Intersex.pdf>> last assessed 27 April 2020.

¹⁷ “Who's the 'Q' in LGBTQ? Study shines light on 'queer' identities”, Tim Fitzsimons (NBCNEWS, 24 January 2020), available at: <https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/who-s-q-lgbtq-study-shines-light-queer-identities-n1121521>, last assessed 27 April 2020.

2. ΜΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗΣ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗΣ

2.1 Διακύβευμα: Γιατί τα κράτη διώκουν τα λοατκια υποκείμενα;

Τον 20^ο αιώνα ο Michael Foucault, γράφοντας για την ιστορική εξέλιξη της καταστολής της σεξουαλικότητας δεν θα μπορούσε να φανταστεί πως εν έτει 2020, ο λόγος του θα ήταν πιο επίκαιρος από ποτέ. Στον πρώτο τόμο της Ιστορίας της Σεξουαλικότητας, ο ίδιος δίνει τη δική του οπτική για την καταστολή της σεξουαλικότητας και του Λόγου για το σεξ από την εξουσία, κατά το διάστημα από τον 17^ο ως και τον 19^ο αιώνα. Θεωρεί απαραίτητη την ιστορική αναδρομή στην καταστολή αυτή, καθώς -όπως εξηγεί- ο περιορισμός της ανθρώπινης σεξουαλικότητας έχει βαθιές ρίζες και η ενοχή είναι σχεδόν εντυπωμένη στην ανθρώπινη συνείδηση. Εξάλλου, η ελευθερία του λόγου και η αποδοχή της πραγματικότητας για το σεξ αποτελούν έννοιες ξένες προς την ιστορική συνέχεια, αλλά και την εξουσία, όπως έχει δομηθεί. Μέσω του δημόσιου λόγου, της λογοκρισίας, αλλά και του πολλαπλού λόγου για το σεξ, η εξουσία επιχειρεί να ελέγξει τη σεξουαλικότητα, αλλά και την ίδια την επιθυμία. Την εποχή του Διαφωτισμού εξηγεί πώς η επιστήμη (ιατρική, ψυχιατρική, παιδαγωγική, νομική) επιστρατεύεται στο βωμό του ελέγχου της σεξουαλικότητας. Κατά το 19^ο αιώνα παρατήρησε μια έντονη ροπή της εξουσίας στο λόγο για το σεξ. Η «προτροπή στους λόγους» στόχο είχε τη δημιουργία ενός **σεξουαλικού κανόνα** (το ετερόφυλο ζευγάρι) και εκ του αντιθέτου τη δημιουργία των εξαιρέσεων, που τις χαρακτηρίζει διαστροφές. Ο ίδιος θεωρεί πως η εξουσία -έχοντας αντιληφθεί τη σεξουαλικότητα ως ένα οικονομικά χρήσιμο μέγεθος για την αύξηση του πληθυσμού και κυρίως του εργατικού δυναμικού- επιχείρησε να ασκήσει επιρροή με τη δημιουργία κανονικοτήτων. Την ίδια εποχή αυξήθηκε ο λόγος για τις παρεκκλίσεις-διαστροφές και ξεκίνησε ο δημόσιος διάλογος για την ομοφυλοφιλία. Ο ίδιος πίστευε πως η ύπαρξη των διαστροφών εξυπηρετεί την εξουσία, καθώς προσφέρει έδαφος πρόσθετου ελέγχου και χειραγώγησης¹⁸. Η ηδονή και η καταστολή συνάπτονται σε μια αμφίδρομη σχέση, όπως αργότερα εξηγεί η Butler: «η επιθυμία και η απώθησή της είναι μια αφορμή για την εμπέδωση

¹⁸ Michael Foucault, Η Ιστορία Της Σεξουαλικότητας: 1. Η Βούληση Για Γνώση, Εκδόσεις Πλέθρον (Αθήνα, 2011), σελ.1-65.

των νομικών δομών. Η επιθυμία κατασκευάζεται και απαγορεύεται ως τελετουργική συμβολική κίνηση, με την οποία το νομικό μοντέλο ασκεί και εμπεδώνει τη δική του εξουσία»¹⁹. Με άλλα λόγια, η ανθρώπινη επιθυμία λειτουργεί ως όπλο της ίδιας της εξουσίας για να εδραιώνεται.

Όλα τα παραπάνω δεν είναι καθόλου ξένα από την ανάλυση, που θα ακολουθήσει. Τα κράτη διώκουν την ομοφυλοφιλία, μέσω ποινικοποίησης ή με άμεσους/έμμεσους διωγμούς. Μέσω λογοκρισίας στα ΜΜΕ, μέσω της κοινωνικής δικτύωσης ή της θρησκευτικής προπαγάνδας στα σχολεία. Ειδικότερα, το τελευταίο διάστημα τα δυτικά κράτη έχουν οργανώσει μαζική προσπάθεια χειραγώγησης της σεξουαλικότητας και χρησιμοποίησής της ως ένα οικονομικά χρήσιμο μέγεθος. Ενδεικτικά στοιχεία της προσπάθειας αυτής αποτελούν η συστηματική παράλειψη της σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία και ο έλεγχος των γεννήσεων μέσω της απαγόρευσης ή του περιορισμού των νόμιμων αμβλώσεων. Η εν λόγω προσπάθεια κορυφώνεται, όμως, μέσω της προώθησης του θεσμού της παραδοσιακής οικογένειας, που είναι αναγκαία για την προάσπιση και συνέχεια του κράτους του ίδιου. Η ανάγνωση αυτή θεωρεί την οικογένεια ως θεμέλιο λίθο της δομής των σημερινών κρατών, για τη διαιώνιση και την εξασφάλιση της κυριαρχίας τους. Παράλληλα, η ίδια ανάγνωση οδηγεί την κοινωνία σε διαιώνιση ενός βασικού δεδομένου σχετικά με κάθε αποκλίνουσα σεξουαλική συμπεριφορά, που δεν μπορεί να οδηγήσει σε αναπαραγωγή του «είδους», όπως η ομοφυλοφιλία και ο τρανσεξουαλισμός. Είναι χαρακτηριστικές οι πρόσφατες συντηρητικές τάσεις σε όλη την Ευρώπη με συγκεντρώσεις υπέρ της ετερόφυλης παραδοσιακής οικογένειας. Ενάντια στους ομόφυλους γάμους και την παιδοθεσία. Και εν γένει ενάντια στην ομοφυλοφιλία, η οποία εκλαμβάνεται ως «απειλή» στην αναπαραγωγή των εθνών. Στην ίδια λογική εντάσσονται και οι δράσεις-«επιστημονικές» ομιλίες κατά της άμβλωσης.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, ενώ η Ευρώπη είναι υποχρεωμένη από το νομοθετικά πλαίσια να αγκαλιάσει και να δεχτεί τη διαφορετικότητα, οι υπηρεσίες ασύλου μοιάζουν να εντοπίζουν διαδικαστικά και άλλα

¹⁹Judith Butler "Αναταραχή Φύλου : Φεμινισμός Και η Ανατροπή Της Ταυτότητας" (Εκδόσεις Αλεξάνδρεια,2009), σελ.108.

προσκόμματα για να απορρίπτουν αιτήματα ασύλου με βάση το SOGI. Φυσικά στη διαδικασία απόδοσης ασύλου προέχει η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων άσυλο. Ωστόσο, παραμένει ζήτημα της κρατικής κυριαρχίας ο τρόπος, με τον οποίο κάθε κράτος διαχειρίζεται τα αιτήματα ασύλου. Πρέπει να τονιστεί και να γίνει σαφές πως μέχρι να γίνει κατανοητή η σεξουαλικότητα ως μια πραγματική ευαλωτότητα, τα αιτήματα με βάση το SOGI θα αντιμετωπίζονται με δυσπιστία από τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασύλου. Και αυτό, διότι η ίδια η ομοφυλοφιλία δεν είναι ακόμα κοινωνικά αποδεκτή.

2.2 Αν η ομοφυλοφιλία/ τρανσεξουαλικότητα είναι έμφυτη, γιατί να διώκεται;

Διαχρονικά έχει υπάρξει μεγάλη διαμάχη για τις «αιτίες» της ομοφυλοφιλίας, με ποσοστό επιστημόνων να εκφράζονται υπέρ της επιλογής, του ομόφυλου γονιδίου, και των κοινωνικών παραγόντων που οδηγούν σε αυτή. Θα ήταν πολύ χρήσιμο κοινωνικά να εξηγηθεί πώς άνθρωποι, οι οποίοι υφίστανται διώξεις για ένα στοιχείο της προσωπικότητάς τους, κάνουν συνειδητά αυτή την επώδυνη επιλογή για τη ζωή τους.

Σε συνέντευξη, που παραθέτει ο καθηγητής John D'Emilio στη Sherry Wolf²⁰, υποστήριξε πως θα ήταν κοινωνικά χρήσιμη η αποδοχή της ομοφυλοφιλίας ως **έμφυτης** στους ανθρώπους: «Η άποψη ότι οι άνθρωποι γεννιούνται γκέι-ή λεσβίες ή αμφισεξουαλικοί- είναι ελκυστική για πολλούς λόγους. Πολλοί νιώθουμε πως δεν μπορούμε να ελέγξουμε τον προσανατολισμό των σεξουαλικών μας επιθυμιών. Φαίνεται ότι απλώς είμαστε έτσι, άρα πρέπει να έχουμε γεννηθεί γκέι. Εκείνοι που εκδηλώνουν πιο ανοιχτά απ' όλους το μίσος τους για τους ανώμαλους, οι θρήσκοι συντηρητικοί, επιμένουν ότι η ομοφυλοφιλία είναι επιλογή, και ξέρουμε ότι δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε μαζί τους. Ως εκ τούτου, λοιπόν, γεννιόμαστε γκέι. Οι φιλελεύθεροι

²⁰ Sherry Wolf, Σεξουαλικότητα Και Σοσιαλισμός: Ιστορία, Πολιτική Και Θεωρία Της Απελευθέρωσης Των ΛΟΑΤ. (Επιμέλεια Έκδοσης από την Κατερίνα Σεργίδου, Red Marks. Αθήνα, 2016), σελ. 209-210.

ετεροφυλόφιλοι σύμμαχοί μας λατρεύουν αυτή την ιδέα. Εάν οι γκέι γεννιούνται γκέι, τότε ασφαλώς δεν πρέπει να τιμωρούνται γι' αυτό. Το «γεννημένος γκέι» αποτελεί μια ανακούφιση για όσους και όσες έχουμε κάποιες αμφιβολίες για τη σεξουαλικότητά μας ή αισθανόμαστε να μας συνθλίβει το βάρος της καταπίεσης. Εάν γεννιόμαστε γκέι, τότε δεν είναι δικό μας λάθος, και σίγουρα δεν επιλέξαμε να καταπιεζόμαστε: δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα αλλιώς, οπότε αφήστε μας στην ησυχία μας». Επίσης, απαντά σε όλους όσους ανησυχούν για την επίδραση, που μπορεί να έχουν τόσο πολλοί ανοιχτά γκέι και λεσβίες: «αν γεννιόμαστε έτσι, τότε οι νέοι άνθρωποι δεν θα επηρεαστούν από εμάς»²¹.

Η αλήθεια είναι πως η θεωρία αυτή, ενώ ενέχει μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας, μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα πως πράγματι κάθε υποκείμενο γεννιέται με μια σεξουαλικότητα ή μια ταυτότητα φύλου. Χωρίς να επηρεάζεται από κοινωνικούς παράγοντες και άλλα εξωτερικά ερεθίσματα. Αν η σεξουαλικότητα παραλληλιζόταν με το χρώμα του δέρματος, που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί, καθώς τα άτομα γεννιούνται έτσι, τότε πιθανότατα θα άνοιγε ένας άλλος φαύλος κύκλος καταπίεσεων και γονιδιακών θεραπειών. Θα σηματοδοτούσε αυτόματα πως υπάρχει η κυρίαρχη σεξουαλικότητα, αυτή που αναπαράγεται. Και οι υποδεέστερες.

Αυτό που μπορεί με σαφήνεια να διαφανεί από την περίπτωση των λοατκια προσφύγων είναι πως ούτε η σεξουαλικότητα ούτε και η ταυτότητα φύλου είναι επιλογές των υποκειμένων. Κανένας άνθρωπος δεν θα επέλεγε διώξεις, φυλακίσεις, δολοφονίες και βασανισμούς, αλλά μια ήσυχη και ήρεμη καθημερινότητα.

²¹ LGBT liberation: Build a broad movement, John D' Emilio interviewed by Sherry Wolf (International Socialist Review Home), <<https://isreview.org/issue/65/lgbt-liberation-build-broad-movement>> last assessed 11 February 2020.

3. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Η νομική κατάσταση του **πρόσφυγα** αποτελεί μια κοινώς αποδεκτή ευαλωτότητα, που χρήζει ιδιαίτερης προστασίας. Οι έννομες τάξεις αποδίδουν βαρύνουσα σημασία στην προστασία των προσώπων, τα οποία για σειρά λόγων, διώκονται στις χώρες προέλευσής τους. Άλλωστε, τα θεμελιώδη διεθνή νομικά κείμενα, που διασφαλίζουν την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αναγνώρισαν το δικαίωμα διεθνούς προστασίας σε υποκείμενα, που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις.

3.1 Ιστορικά

Ο ΟΗΕ, στην προσπάθεια διεθνοποίησης της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσφύγων, υιοθέτησε τη Σύμβαση της Γενεύης και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης για το καθεστώς προστασίας των προσφύγων. Τα κείμενα αυτά, αποτέλεσαν τις νομικές βάσεις για την οικουμενική προστασία των προσφύγων σήμερα. Επιπλέον, ιδρύθηκε και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (στο εξής UNHCR). Η **UNHCR**, ως βοηθητικό όργανο της ΓΣ του ΟΗΕ παρέχει διεθνή προστασία και αναζητεί λύσεις στα προβλήματα των προσφύγων²². Σε διεθνές επίπεδο προάγει συμφωνίες για την προστασία των προσφύγων και επιτηρεί την τήρησή τους. Σε τοπικό επίπεδο επιχειρεί την προστασία των προσφύγων και την ικανοποίηση των αναγκών τους, κυρίως όμως τη διασφάλιση της ασφαλούς μετεγκατάστασής τους. Για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας συνεργάζεται με ΜΚΟ, έχοντας συντονιστικό ρόλο στην προσπάθεια αρωγής των προσφύγων. Θεμελιώδους σημασίας είναι οι εκθέσεις της αναφορικά με τις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, αλλά και οι

²² Παρασκευή Νάσκου-Περράκη, Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία (Εκδόσεις Σάκκουλας 2016), σελ. 36 επ.

οδηγίες που εκδίδει,, ορισμένες από τις οποίες πρόκειται να αναφερθούν στην παρούσα εργασία²³.

3.2 Το Δικαίωμα στο Άσυλο

3.2.1 Διεθνές Δίκαιο

Σε οικουμενικό επίπεδο, η Σύμβαση για τη νομική κατάσταση των προσφύγων της 28^{ης} Ιουλίου 1951²⁴, αποτελεί το θεμελιώδες νομικό κείμενο για τη νομική αντιμετώπιση των αιτούντων διεθνούς προστασίας. Συμπληρωματικό με το σχετικό Πρωτόκολλο της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967²⁵. Σκοπός αυτών είναι η παροχή αποτελεσματικής προστασίας στους πρόσφυγες, που αιτούνται αναγνώρισης της ιδιότητάς τους αυτής. Τα κείμενα αυτά, ρυθμίζουν την παροχή προστασίας από τρίτα κράτη, σε χώρες στις οποίες αναγκαστικά μετακινούνται από τις χώρες καταγωγής τους λόγω δικαιολογημένου φόβου²⁶.

Το αίτημα παροχής διεθνούς προστασίας ως «αίτημα ασύλου» έχει δύο πρακτικές εκφάνσεις: αφενός, στο δικαίωμα πρόσβασης σε αυτό (δικαίωμα του ατόμου). Αφετέρου, στην υποχρέωση του κράτους υποδοχής ή διέλευσης να του το χορηγήσει (υποχρέωση των κρατών). Εξάλλου, το δικαίωμα αυτό κατοχυρώθηκε ως θεμελιώδες δικαίωμα του ατόμου από την Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948²⁷. Ειδικότερα, στο άρθρο 14 της Διακήρυξης αναφέρει πως «Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες». Τονίζεται ότι η

²³ Γραφείο Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Προστασία των Προσφύγων: Οδηγός Διεθνούς Προσφυγικού Δικαίου (2001), σελ 30-33, 45-52,69.

²⁴ Convention relating to the Status of Refugees (adopted 28 July 1951, entered into force 22 April 1954) 189 UNTS 137 (Refugee Convention).

²⁵ Protocol relating to the Status of Refugees (adopted 31 January 1967, entered into force 4 October 1967) 606 UNTS 267.

²⁶ Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα/Βασιλική Σαράντη, Προσφυγικό Δίκαιο: Ερμηνεία- Διαγράμματα (Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη,2016), σελ.8,12.

²⁷ Universal Declaration of Human Rights (adopted 10 December 1948) UNGA res 217 A(III) (UDHR).

Οικουμενική Διακήρυξη αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των νομικών κειμένων για τα δικαιώματα του ανθρώπου²⁸. Δεν αποτελεί, όμως, ένα νομικά δεσμευτικό κείμενο. Συνεπώς, τα κράτη θεωρούν τη χορήγηση ασύλου αποκλειστικά κυριαρχικό δικαίωμά τους. Βάσει της ελληνικής νομολογίας, αλλά και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εφεξής ΕΔΔΑ), απόφαση που αφορά αίτημα ασύλου μπορεί να προσβληθεί μόνο ως προς το νομικό της σκέλος, καθώς δεν εξετάζεται επί της ουσίας αν το άτομο είναι ή όχι πρόσφυγας²⁹.

Επιπλέον, το διεθνές σύστημα ασύλου σύμφωνα και με τα δύο βασικά νομικά κείμενα, αποτελεί ένα αυτοτελές σύστημα, που τα κράτη εφαρμόζουν τις οδηγίες της UNHCR³⁰. Η νομολογία των δικαστηρίων έχει συμβάλλει στο να δοθούν ορισμοί για τις έννοιες, που περιλαμβάνουν οι συμβάσεις. Έτσι, τα Βρετανικά Δικαστήρια έχουν αναφερθεί στην έννοια του πρόσφυγα ως μια ανεξάρτητη νομική έννοια διεθνούς χαρακτήρα, που δεν επηρεάζεται από τις εθνικές έννομες τάξεις³¹. Ομοίως, τα Δικαστήρια της Αυστραλίας αναγνώρισαν πως τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να ερμηνεύουν με τρόπο ομοιόμορφο τη Σύμβαση της Γενεύης, με σκοπό τη συνεκτική προσέγγιση των κρατών υποδοχής αναφορικά με τους αιτούντες διεθνούς προστασίας³².

²⁸ "What is the Universal Declaration of Human Rights?" (Equality and Human Rights Commition, 19 November 2018).

²⁹ Το ΕΔΔΑ δεν έχει δικαιοδοσία να εξετάσει την ουσία της υπόθεσης, εάν δηλαδή ο αιτών είναι πραγματικά πρόσφυγας ή όχι, παρά μόνο αν η απομάκρυνσή του αντίκειται στην αρχή της μη επαναπροώθησης. Μαρούδα, Σαράντη, σελ. 12-13, ό.π., ECtHR-Ahmed v. Austria, Application No. 25964/94, 17 December 1996, ECtHR-Sufi and Elmi v. the United Kingdom, Application Nos. 8319/07 and 11449/07.

³⁰ James Hathaway and Michelle Foster, *The Law of the Refugee Status* (Cambridge University Press, 2014), σελ.4-5.

³¹ R v. Secretary of State for the Home Department, Ex parte Adan, Ex parte Aitseguer[2000], UKHL 67, [2001] 2 AC 477, [2001] 2 WLR 143, [2001] 1 All ER 593, [2001] Imm AR 253, [2000] All ER (D) 2357, ILDC 229 (UK 2000), 19th December 2000, United Kingdom, σκ. 516-517.

³² Minister for Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs v QAAH, Appeal judgment, B2/2006, ILDC 974 (AU 2006), 2006 HCA 53, (2006) 231 CLR 1, (2006) 81 ALJR 304, (2006)

3.2.2 Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Σύμφωνα με το συνδυασμό των αρ. 67§2, 78 και 80 ΣΛΕΕ και 18 ΧΘΔ: «...η πολιτική ασύλου της ΕΕ είναι να προσφέρει το κατάλληλο καθεστώς σε οποιονδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας σε ένα από τα κράτη μέλη και να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με την αρχή της μη επαναπροώθησης»³³.

Οι Οδηγίες, που πλαισιώνουν το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου, είναι τρεις³⁴: η Οδηγία σχετικά με τις συνθήκες υποδοχής, η Οδηγία σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου και τέλος, η Οδηγία που αφορά την αναγνώριση. Η αναθεωρημένη εκδοχή της, Οδηγία 2013/33/ΕΕ³⁵, προβλέπει σημαντικές διαδικαστικές εγγυήσεις κατά της κράτησης των αιτούντων άσυλο. Αρχές της αναλογικότητας και αναγκαιότητας. Εφαρμογή της ως εξαιρετικού μέτρου από τα κράτη και η χρήση εναλλακτικών. Έλεγχος και η διασφάλιση των συνθηκών κράτησης για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των αιτούντων άσυλο. Αναφορικά με τις διαδικασίες ασύλου, αυτή που εφαρμόζεται είναι η 2013/32/ΕΕ³⁶, σκοπός της οποίας αποτέλεσε η εξασφάλιση μιας διαδικασίας, κατά την οποία τα αιτήματα θα εξετάζονται με πληρότητα και σύμφωνα με τους κανόνες τους προσφυγικού δικαίου. Τέλος, σημαντικότερη θεωρείται για

231 ALR 304, 92 ALD 513, [2007] ALMD 738, 15th November 2006, Australia; High Court [HCA].

³³ Η αρχή της μη επαναπροώθησης (Non-refoulement) αποτελεί θεμελιώδη αρχή του προσφυγικού δικαίου που εντοπίζεται τόσο στο συμβατικό (Σύμβαση αρ.33§1) όσο και στο εθιμικό δίκαιο. Η αρχή αυτή υποχρεώνει τα κράτη να μην απελαύνουν ή να επαναπροωθούν αιτούντα διεθνούς προστασίας άτομα ανεξάρτητα αν τους αναγνωρίστηκε προσφυγική ιδιότητα (Μαρούδα/Σαράντη, σελ. 13).

³⁴ Μαρούδα/Σαράντη, σελ .18 επ.

³⁵ “Οδηγία 2013/33/ΕΕ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 26ης Ιουνίου 2013 Σχετικά Με Τις Απαιτήσεις Για Την Υποδοχή Των Αιτούντων Διεθνή Προστασία (Αναδιτύπωση),” 2013, 96–116.

³⁶ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα η Οδηγία Αναγνώρισης, η 2011/95/ΕΕ³⁷.

3.3 Η Ιδιότητα του Πρόσφυγα

Στο άρθρο 1(A)(2) της Σύμβασης της Γενεύης, αναγνωρίζεται ιδιότητα του **πρόσφυγα** σε ορισμένα πρόσωπα. Το εν λόγω άρθρο, θέτει πέντε κριτήρια για να χαρακτηριστεί ένα υποκείμενο ως πρόσφυγας³⁸: α) να είναι πρόσφυγας λόγω γεγονότων, που έλαβαν χώρα πριν από την 1^η Ιανουαρίου 1951, β) να υπάρχει δικαιολογημένος φόβος δίωξης, γ) η δίωξη να βασίζεται σε ορισμένο λόγο, δ) να βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του ή εάν δεν έχει ιθαγένεια εκτός της χώρας τελευταίας διαμονής, ε) να μη μπορεί -ή λόγω του φόβου αυτού- να μην επιθυμεί να επιστρέψει σ' αυτήν.

Με τη θέση σε ισχύ του Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης³⁹, απαλείφθηκαν οι χρονικοί περιορισμοί αναφορικά με τα γεγονότα που συνέβησαν πριν από το 1951. Περαιτέρω, το Πρωτόκολλο στο αρ.1§3 απαλείφει και τους γεωγραφικούς περιορισμούς, που έθετε η αρχική Σύμβαση, σε πρόσφυγες προερχόμενους από την Ευρώπη και σε όσους προέρχονται από τρίτες χώρες⁴⁰. Επιπλέον, σύμφωνα με το εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια για τον καθορισμό του καθεστώτος του πρόσφυγα⁴¹: «Ένα πρόσωπο είναι πρόσφυγας κατά την έννοια της Σύμβασης των 1951 μόλις συμπληρώσει

³⁷ Οδηγία 2011/95/ΕΕ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011: Σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση).

³⁸ Νάσκου-Περράκη, σελ. 43.

³⁹ αρ. 1§2 "Protocol Relating to the Status of Refugees".

⁴⁰ Αναφορικά με την επιφύλαξη της Τουρκίας σχετικά με γεωγραφικό περιορισμό "The Commission approves two Geographical Indications from Cambodia and Turkey" (European Commission, 18/02/2016) < https://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/261_en > last access 16 January 2020.

⁴¹ UNHCR, "Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees" (1992), HCR/IP/4/Eng/REV.1 Reedited, Geneva.

τα κριτήρια που περιέχονται στον ορισμό. Αυτό θα συμβεί αναγκαστικά πριν από τον χρόνο, κατά τον οποίο προσδιορίζεται επισήμως το καθεστώς του πρόσφυγα. Έτσι, η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα δεν τον κάνει πρόσφυγα, αλλά τον αναγνωρίζει ως έναν. Δεν γίνεται πρόσφυγας λόγω αναγνώρισης, αλλά αναγνωρίζεται επειδή είναι πρόσφυγας».

3.4 Δικαιολογημένος Φόβος

Η σημαντικότερη προϋπόθεση για να θεμελιωθεί το καθεστώς του πρόσφυγα είναι ο **δικαιολογημένος φόβος δίωξης**. Αυτός αφορά μαζικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στρεφόμενες σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες⁴². Βάσει της Οδηγίας 2011/95/ΕΕ⁴³: Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας γίνεται εξατομικευμένα και περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση της ατομικής κατάστασης του αιτούντος. Συνεξετάζονται επίσης παράγοντες, όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν βάσει αυτών, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη⁴⁴. Η αξιολόγηση αυτή γίνεται στη διάρκεια της συνέντευξης, από την οποία περνάει κάθε αιτών, στην οποία του δίδεται η ευκαιρία να παρουσιάσει την προσωπικότητά του, το οικογενειακό του ιστορικό και τυχόν στοιχεία σχετικά με τη συμμετοχή του σε ορισμένη κοινωνική ομάδα⁴⁵. Η έννοια του **φόβου** έχει μια όψη υποκειμενική και μια αντικειμενική. Η υποκειμενική είναι συνδεδεμένη με την προσωπικότητα του αιτούντα. Συγκεκριμένα, με την προσωπική και οικογενειακή του κατάσταση, εάν είναι μέλος φυλετικής, εθνικής, κοινωνικής ή πολιτικής ομάδας, η δική του ερμηνεία για την κατάσταση, καθώς και οι εμπειρίες του⁴⁶. Η αντικειμενική όψη

⁴² Νάσκου-Περράκη, σελ. 48-49.

⁴³ αρ.4§3γ Οδηγία 2011/95/ΕΕ ό.π.

⁴⁴ Η απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά αφορά ανήλικο ομοφυλόφιλο αιτούντα άσυλο προερχόμενο από τη Γκάνα, ο οποίος όσο βρισκόταν στη χώρα του εκβιάστηκε και εξαναγκάστηκε σε ομόφυλες σχέσεις και εκβιάστηκε με παράνομο υλικό ερωτικών τους πράξεων. ΔιοικΕφΠειρ Α401/2019.

⁴⁵ Μαρούδα/Σαράντη, ό.π., σελ. 37-39.

⁴⁶ Η απόφαση του Γερμανικού Διοικητικού Δικαστηρίου απέρριψε την αίτηση ασύλου της αιτούσας από τη Νιγηρία για την 5χρονη κόρη της, με την αιτιολογία πως ήταν αβάσιμος ο

του φόβου ευρίσκεται στην έννοια της «δικαιολόγησης». Εν προκειμένω, ο ίδιος ο αιτών οφείλει να θεμελιώσει την αναγκαιότητα της φυγής του από τη χώρα καταγωγής του και την αδυναμία επιστροφής. Αυτό μπορεί να αποδειχθεί από πληροφορίες, που αφορούν τη χώρα προέλευσης (στο εξής COI), υποθέσεις άλλων ομοεθνών του ή μελών της ίδιας ομάδας, στην οποία ανήκει. Το ΔΕΕ εξέτασε την έννοια αυτή στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-199/12, C-200/12 και C-201/12⁴⁷. Αφού ερωτήθηκε αν ο φόβος είναι δικαιολογημένος σε περιπτώσεις, κατά τις οποίες το άτομο μπορεί να αποφύγει τη δίωξη, αν αποφύγει την τέλεση ορισμένων θρησκευτικών πράξεων (σκ. 73), κατέληξε πως δεν μπορεί να ζητηθεί αυτό από τον αιτούντα, εφόσον και μόνη η απειλή δίωξης συνιστά δικαιολογημένο φόβο. Παράλληλα, έκρινε πως τόσο η έννοια της θρησκείας όσο και αυτή της σεξουαλικότητας αφορούν πράξεις τόσο της ιδιωτικής όσο και της δημόσιας ζωής του ατόμου (σκ.69). Αμφότερα τα στοιχεία αυτά δεν εμπίπτουν αποκλειστικά στη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής. Αποτελούν γνωρίσματα συνυφασμένα με την προσωπικότητά του, ειδάλλως δεν θα διώκονταν λόγω αυτών.

3.5 Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα

Η συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, αφορά μια ένωση υποκειμένων, που συνδέονται με ένα γνώρισμα κοινό, εκτός του φόβου και αντιμετωπίζονται κοινωνικά ως ομάδα⁴⁸. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι συνήθως έμφυτο και εν γένει αμετάβλητο στοιχείο, που σχετίζεται με την προσωπικότητα του ατόμου. Τουτέστιν, το γνώρισμα αυτό είναι τόσο άρρηκτα συνδεδεμένο με το άτομο, που εφόσον απαιτηθεί η αποβολή του, αποτελεί ευθεία προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς του. Εξάλλου, στην απόφαση Cheung v. Canada,⁴⁹ κρίθηκε ότι «οι γυναίκες στην Κίνα, με πλέον του ενός παιδιού, εξαναγκάζονται σε στείρωση, επομένως εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του

φόβος της για εφαρμογή της FGM μετά από μια ηλικία. 2 K 562/07.A [2010] asyl.net/M17141, (DEU AdcA).

⁴⁷ C-199/12 to C-201/12, X, Y, Z v Minister Voor Immigratie En Asiel, ECJ(2013).

⁴⁸ Μαρούδα/Σαράντη, σελ.51 ό.π.

⁴⁹ Cheung v. Canada (Minister of Employment and Immigration), [1993] 2 F.C. 314, FCA.

λόγου δίωξης λόγω συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα». Πράγματι, το εγγενές γνώρισμα, που δεν είναι δυνατόν να αποβληθεί, είναι το **γένος**, το οποίο συνιστά και λόγο δίωξης. Άλλωστε, η Οδηγία της UNHCR⁵⁰, εξηγεί την έννοια της δίωξης λόγω γένους, καθώς το γένος, το βιολογικό φύλο δηλαδή του ατόμου, μπορεί να αποτελέσει σε ορισμένες περιοχές του κόσμου αιτία δίωξης. Συνήθως, το αίτημα δίωξης λόγω γένους αφορά γυναίκες. Όμως γίνεται δεκτό ότι μπορεί να γίνει και από άντρα, δεδομένου ότι αφορά δίωξη λόγω του γένους του. Το φαινόμενο, που σήμερα περιγράφει αυτού του είδους τις καταπιέσεις, περιγράφεται ως **ετεροκανονικότητα**. Το σύστημα αυτό βασίζεται στο δίπολο του φύλου, όπου τα υποκείμενα έχοντας γεννηθεί με ορισμένο βιολογικό φύλο, υιοθετούν ορισμένη -κοινωνικά αναμενόμενη- συμπεριφορά, βασισμένη στα τυπικά γνωρίσματα αυτού, με ετερόφυλη ρομαντική και σεξουαλική επιθυμία. Συνεπώς, κάθε άτομο που δεν επιτελεί το κοινωνικό του φύλο, όπως πρεσβεύουν οι κανόνες αυτοί, είναι πιθανό να υποστεί καταπιέσεις⁵¹.

Κατά το ΔΕΕ, τα λωακκια άτομα αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, που χρήζει προστασίας. Ειδικότερα, στις υποθέσεις των Χ, Υ και Ζ⁵², το Δικαστήριο έθεσε δύο σωρευτικές προϋποθέσεις για να θεωρείται μια ομάδα ατόμων μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας: «Πρώτον, τα μέλη της ομάδας αυτής να έχουν κοινά εγγενή γνωρίσματα ή ένα κοινό ιστορικό παρελθόν, που δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην μπορεί να την αποκηρύξει. Δεύτερον, η ομάδα αυτή να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, επειδή γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο». Περαιτέρω, σύμφωνα με τις σκέψεις 46 και 70, ο γενετήσιος προσανατολισμός μπορεί να αποτελέσει το βασικό γνώρισμα μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, αφού αμφισβητείται ως τόσο θεμελιώδες γνώρισμα του

⁵⁰ UNHCR "Guidelines on international protection: Gender-Related Persecution within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees.

⁵¹ Aaron Ponce "Shoring up judicial awareness: lgbt refugees and the recognition of social categories" (2017) New Eng.J. of Int.'L. & Comp. L', Vol.18.1, σελ. 187.

⁵² C-199/12 to C-201/12, Χ, Υ, Ζ v Minister Voor Immigratie En Asiel, ECJ(2013), σκ. 45 επ., ό.π.

ατόμου, που δεν μπορεί να εξαναγκαστεί να το απαρνηθεί. Όμως, καθαυτή η λοατκία ταυτότητα δεν αρκεί ως λόγος δίωξης. Θα πρέπει να συντρέχουν και οι λόγοι, που αφορούν τη χώρα καταγωγής του αιτούντος⁵³. Ήτοι, η χώρα να διώκει με κάποιο τρόπο, νομοθετικά ή κοινωνικά, την ομοφυλοφιλία.

3.6 Ο νέος Ν 4636/2019

Στην Ελλάδα, η νομοθεσία για τις διαδικασίες ασύλου τροποποιήθηκε με το Ν 4636/2019⁵⁴. Γενικότερα, ο νόμος εισάγει ορισμένες αυστηρές διαδικαστικές απαιτήσεις στη διαδικασία ασύλου. Αυτές ενδέχεται να παρεμποδίσουν την ουσιαστική άσκηση του νόμιμου δικαιώματος του αιτούντος διεθνούς προστασίας και να επιβαρύνουν τις αρμόδιες αρχές. Αποτέλεσμα: περισσότερες καθυστερήσεις στην έκδοση των αποφάσεων.

Αξίζει να σημειωθεί ο περιορισμός της έννοιας των ευάλωτων προσώπων. Από το συνδυασμό των αρ. 20§3, 39§5 δ και 58§1, προκύπτει πως στα πρόσωπα αυτά, που απολάμβαναν πρόσθετης προστασίας, έπαψαν να περιλαμβάνονται τα άτομα που πάσχουν από PTSD⁵⁵, καθώς και οι γυναίκες με επιλόχεια κατάθλιψη. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί σοβαρό πλήγμα στα ανθρώπινα δικαιώματα. Μεγάλος αριθμός αιτούντων άσυλο, λοατκία ή γυναίκες, έχοντας υποστεί σεξουαλική ή/και σωματική βία (εφεξής SGBV), πάσχουν από PTSD και χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας. Εξάλλου, στην κατηγορία της ευάλωτης κοινωνικής ομάδας δεν ανήκαν ούτε με τον προηγούμενο νόμο τα λοατκία άτομα ⁵⁶. Σύμφωνα με την Οδηγία

⁵³ Αθανάσιος Τάκης, “Άσυλο Και Σεξουαλικός Προσανατολισμός: Το Δικαστήριο Της Ευρωπαϊκής Ένωσης Αναγνωρίζει Μια Νέα Κατηγορία Προσφύγων”, Αρμενόπουλος, available at: <https://www.constitutionalism.gr/asylo-sexoualikos-prosanatolismos/>, last assessed 14 February 2020, σελ. 6-9.

⁵⁴ “Ν 4636/2019 ‘Περί Διεθνούς Προστασίας Και Άλλες Διατάξεις’ ΦΕΚ 169/1-11-2019.

⁵⁵ “What Is Posttraumatic Stress Disorder?” (APA, January 2017)< <https://www.psychiatry.org/patients-families/ptsd/what-is-ptsd>> last assessed 19 January 2020.

⁵⁶ “The concept of vulnerability in European asylum procedures” (aida/ecre, 8 September 2017) <http://www.asylumineurope.org/2017-ii>, last assessed 20 January 2020, σελ.12.

2013/33/ΕΕ⁵⁷ για τις συνθήκες υποδοχής, ως ευάλωτες κοινωνικές ομάδες νοούνται «οι ανήλικοι, οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ηλικιωμένοι, οι εγκυμονούσες, οι μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα παιδιά, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, τα άτομα με σοβαρές ασθένειες, τα άτομα με πνευματικές διαταραχές και τα άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμό ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχολογικής, φυσικής ή σεξουαλικής βίας, όπως γυναίκες θύματα ακρωτηριασμού των γεννητικών οργάνων». Ως προς τα λωακκια άτομα, γίνεται δεκτό πως θεωρούνται ευάλωτα, εφόσον αποτελούν θύματα SGBV. Σχετική τροποποίηση εισφέρει και το αρ.61, αναφορικά με την πιστοποίηση των θυμάτων βασανισμού και βίας, ώστε τα άτομα αυτά να εντάσσονται στην κατηγορία της υψηλής ευαλωτότητας και να χαίρουν ορισμένων διευκολύνσεων⁵⁸. Η πιστοποίηση προβλέπεται να γίνεται από δημόσια νοσοκομεία. Ωστόσο, είναι αναγκαία η ίδρυση ενός ανεξάρτητου φορέα με εξειδικευμένο προσωπικό, καθώς τα δημόσια νοσοκομεία -με την υπάρχουσα δομή τους- δεν μπορούν να προσφέρουν τις αναγκαίες παροχές⁵⁹.

Ιδιαίτερης σημασίας είναι αυτό που σε ανακοίνωσή⁶⁰ του τονίζει το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (εφεξής ΣΥΔ): Στην ΚΥΑ⁶¹ για την κατάρτιση

⁵⁷Βλ. Οδηγία 2013/33/ΕΕ, αρ.21, ο.π.

⁵⁸ ΕΕΔΑ, στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής για την τροποποίηση των διαδικασιών Ασύλου (7.5.2018) <http://www.nchr.gr/index.php/2013-04-03-10-23-48/2013-04-03-10-31-25> last assessed 20 January 2020.

⁵⁹ IRCT “Falling Through the Cracks: Asylum Procedures and Reception Conditions for Torture Victims in the European Union”, available at : <https://irct.org/influencing-laws-and-policies/falling-through-the-cracks--asylum-procedures-and-reception-conditions-for-torture-victims-in-the-european-union> , last assessed 14 February 2020.

⁶⁰ “ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: «Το ΣΥΔ εκφράζει τη βαθιά ανησυχία του σχετικά με την ΚΥΑ που καθορίζει με αυθαίρετο τρόπο ασφαλείς χώρες καταγωγής αιτούντων άσυλο».”(ΣΥΔ,9 January 2020) <

<https://transgendersupportassociation.wordpress.com/2020/01/09/%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%85%CE%B4-%CE%B5%CE%BA%CF%86%CF%81%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%B1%CE%B8%CE%B9%CE%AC->

Εθνικού Καταλόγου που αφορά τις ασφαλείς χώρες προέλευσης και συνυπογράφουν οι υπουργοί Εξωτερικών και Προστασίας του Πολίτη χαρακτηρίζονται: η Γκάνα, η Σενεγάλη, το Τόγκο, η Γκάμπια, το Μαρόκο, η Αλγερία, η Τυνησία, η Αλβανία, η Γεωργία, η Ουκρανία, η Ινδία και η Αρμενία, σε συνέχεια σχετικής διάταξης του Άρθρου 87 του νέου νόμου 4636/2019 για το άσυλο. Όμως, στοιχεία από εκθέσεις ή COI, αποδεικνύουν ότι στην Αλγερία⁶², τη Γκάμπια⁶³, τη Γκάνα⁶⁴, το Μαρόκο⁶⁵, τη Σενεγάλη⁶⁶, το Τόγκο⁶⁷ και την Τυνησία⁶⁸ η ομοφυλοφιλία διώκεται. Παράλληλα, τόσο στη Γεωργία⁶⁹, όσο και στην Αρμενία⁷⁰, τα ανθρώπινα δικαιώματα των λοατκια υποκειμένων

<2/?fbclid=IwAR2pwE1Jy7yIDxGH6652krwa8WB4qBD3Y9AR8y1m8DDacVIX1iEkjVrHwCY>>

last assessed 20 January 2020.

⁶¹ ΦΕΚ Β' 4907/31.12.2019, [file:///C:/Users/user/Downloads/document%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/document%20(1).pdf)

⁶² United Kingdom: Home Office, Country Policy and Information Note - Algeria: Sexual orientation and gender identity, September 2017, v 2.0, available at: <https://www.refworld.org/docid/59c8bbad4.html> [accessed 19 January 2020].

⁶³ EASO "Country of Origin Information Report, The Gambia Country Focus" (December 2017).

⁶⁴ HRW, Ghana: Discrimination, Violence against LGBT People, 8 January 2018, available at: <https://www.refworld.org/docid/5a8eb099a.html> [accessed 21 January 2020].

⁶⁵ United Kingdom: Home Office, Country Policy and Information Note - Morocco: Sexual Orientation and Gender Identity, 10 July 2017, v 1.0, available at: <https://www.refworld.org/docid/5978ab734.html> [accessed 21 January 2020].

⁶⁶ Sénégal : information sur la situation des minorités sexuelles au Sénégal, y compris les attitudes sociétales, et information indiquant si un traitement différent est réservé aux lesbiennes par opposition aux gais; information sur la protection offerte par l'État (2010-avril 2013), 7 May 2013, SEN104382.EF, available at: <https://www.refworld.org/docid/524bc6584.html> [accessed 21 January 2020].

⁶⁷ UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Togo - COI Compilation, August 2016, available at: <https://www.refworld.org/docid/58d0eabe4.html> [accessed 21 January 2020].

⁶⁸ "Tunisia: End Persecution of LGBT People"(HRW,17 May 2019) <<https://www.hrw.org/news/2019/05/17/tunisia-end-persecution-lgbt-people>> last assessed 21 January 2020.

⁶⁹ Radio Free Europe/Radio Liberty, LGBT supporters rally in Tbilisi, despite fears of violence, 17 May 2018, available at: <https://www.refworld.org/docid/5b20de464.html> [accessed 19 January 2020].

⁷⁰ "Violence Against LGBT Activists in Armenia" (HRW,10 August 2018) <<https://www.hrw.org/news/2018/08/10/violence-against-lgbt-activists-armenia>> last assessed

βάλλονται καθημερινά. Αυτό τονίζεται σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η επαναπροώθηση των ατόμων αυτών μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα επικίνδυνη για τη ζωή και τη σωματική τους ακεραιότητα⁷¹. Πρόσφατη απόφαση του ΕΔΔΑ αποδέχεται τις μαζικές επαναπροωθήσεις μεταναστών από το Μαρόκο, χωρίς την εξέταση του προσωπικού τους φακέλου. Μόνο από το γεγονός ότι εισήλθαν παράνομα στη χώρα ⁷². Συνεπώς, για τα λωακκια άτομα, τα προερχόμενα από τις χώρες αυτές, δεν αποτελεί ευνοϊκή ρύθμιση. Δεδομένου ότι, οι διαδικασίες και οι χρόνοι των συνεντεύξεων με την τροποποίηση συμπύχθηκαν αρκετά ⁷³, καθίσταται ιδιαίτερα δυσχερής η διαδικασία απόδειξης του ισχυρισμού τους. Παράλληλα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο ανθρώπινος παράγοντας. Ήτοι, οι δυσκολίες αποδοχής και αποκάλυψης από ένα άτομο της ίδιας του της ταυτότητας σε συνδυασμό με τα τραυματικά βιώματα της δίωξης, αλλά και της μετακίνησής του. Κάτι που σπανίως υπολογίζουν οι αρμόδιες υπηρεσίες ασύλου είναι πως πέρα και πάνω από κάθε αιτία δίωξης, κάθε υποκείμενο αξίζει το σεβασμό στην προσωπικότητα

21 January 2020, “Statement on Behalf of the Delegation of the European Union and EU Member States Embassies Resident in Armenia” (EU, 9 April 2019) < https://eeas.europa.eu/delegations/armenia/60790/statement-behalf-delegation-european-union-and-eu-member-states-embassies-resident-armenia_en > last assessed 21 January 2020, PACE,” The Armenian authorities must take action to protect LGBTI persons from violence and discrimination”, Written declaration No. 672, Doc. 14872, 11 April 2019.

⁷¹ Στην περίπτωση των ΗΠΑ, οι απελάσεις των κατοίκων του Ελ Σαλβαδόρ οδήγησαν σε θανάτωση πολλών εξ αυτών, όπως παρατηρεί το HRW. “Δολοφονήθηκαν πάνω από 130 απελαθέντες απ’ τις ΗΠΑ στο Ελ Σαλβαδόρ” (Efsyn, 6 February 2020), < https://www.efsyn.gr/kosmos/latiniki-ameriki-karaibiki/230124_dolofonithikan-pano-apo-130-apelathentes-ap-tis-ipa-sto-el> last assessed 14 February 2020, “US: Deported Salvadorans Abused, Killed Stop Deporting Salvadorans Who Would Face Risks to Their Safety, Lives (HRW, 5 February 2020), available at: <https://www.hrw.org/news/2020/02/05/us-deported-salvadorans-abused-killed>, last assessed 14 February 2020.

⁷² Πρόκειται για απόφαση που δικάωσε το ισπανικό κράτος, για την επαναπροώθηση παράνομων μεταναστών προερχόμενων από το Μαρόκο (13.2.2020). ECtHR- N.D. & N.T. v. SPAIN, 8675/15 & 8697/15, 13 February 2020.

⁷³ “Asylum procedures reduced to 24 days”, says Greece’s Migration Minister(Keep Talking Greece,15 February 2020), available at: <https://www.keeptalkinggreece.com/2020/02/15/asylum-procedures-reduced-to-24-days-greece-migration-minister/>, last assessed 16 February 2020.

και την αξιοπρέπειά του. Και αυτό δε μπορεί να συμβαίνει σίγουρα με τις ασφυκτικές προθεσμίες και προϋποθέσεις που προβλέπουν οι νομοθεσίες για το άσυλο⁷⁴.

4. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΙΩΞΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ SOGI

⁷⁵ Σήμερα, ένας σημαντικός αριθμός ατόμων διώκονται λόγω του SOGI τους στις χώρες προέλευσής τους. Δεδομένου ότι η λοακία ταυτότητα αποτελεί επίσημα μια ευαλωτότητα, που προστατεύεται από τα Ηνωμένα Έθνη⁷⁶ (εφεξής ΗΕ), ολόένα και περισσότερα στοιχεία αναφορικά

με διώξεις υποκείμενων με βάση τη SOGI γίνονται γνωστά.

⁷⁴Η κριτική της Διεθνούς Αμνηστίας και του Ελληνικού Συμβουλίου για τους πρόσφυγες που επιφέρει ο Ν. 4636/2019: "Υπόμνημα της Διεθνούς Αμνηστίας για την προτεινόμενη αλλαγή στον ελληνικό νόμο για τη διεθνή προστασία, την υποδοχή και τις επιστροφές" (Amnesty International, 24.10.2019), available at: <https://www.amnesty.gr/news/articles/article/22625/ypomnima-tis-diethnoys-amnistias-gia-tin-proteinomeni-allagi-ston> , last assessed 1 June 2020.

"Δελτίο Τύπου για το Νομοσχέδιο "Περί Διεθνούς Προστασίας"(Greek Cancel of Refugees), available at: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1285-deltio-typou-gia-to-nomoschedio-peri-diethnoys-prostasias?fbclid=IwAR1TZ9DPyHrPZa4jHdi72FRif-gzpJmbAn48ld5e52Gqe65BqLh-wgRCND0> , last assessed 1 June 2020.

⁷⁵ Ένας αιτών άσυλο από την Ουγκάντα καλύπτει το πρόσωπό του με χάρτινη σακούλα για να προστατεύσει την ταυτότητά του, καθώς βαδίζει μαζί με την ομάδα υποστήριξης λοακία αιτούντων άσυλο, κατά τη διάρκεια του Pride στη Βοστώνη, Μασαχουσέτη, 8 Ιουνίου 2013, JESSICA RINALDI/REUTERS.

⁷⁶ "UN Human Rights Council, Discrimination and Violence against Individuals Based on Their Sexual Orientation and Gender Identity, 4 May 2015, A/HRC/29/23" 08842, no. May (2015). <https://www.refworld.org/docid/5571577c4.html>.

4.1 Η έννοια της Δίωξης

Συγκεκριμένα, τόσο το αρ.9 της Οδηγίας της ΕΕ για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών⁷⁷, όσο και το αρ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης θέτουν ορισμένα κριτήρια σχετικά με τον ορισμό της έννοιας της δίωξης. Τουτέστιν, αποκλειστικά μορφές δίωξης ιδιαίτερης βαρύτητας επιφέρουν την προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συνεπώς ενεργοποιούν την υποχρέωση αναγνώρισης του καθεστώτος πρόσφυγα⁷⁸. Έτσι, η έννοια της δίωξης μπορεί να οριστεί με ένα αντικειμενικό κριτήριο, της φύσης ή της σοβαρότητας της πράξης και ένα υποκειμενικό, δηλαδή τις συνέπειες που υπέστη το άτομο από την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών του. Η δίωξη ως έννοια συνεπάγεται τον περιορισμό, την προσβολή θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου. Γίνεται δεκτό ότι η προσβολή των απόλυτων δικαιωμάτων του ατόμου, δηλαδή η ζωή, η σωματική ακεραιότητα, η προσωπική ελευθερία, σηματοδοτεί πάντα δίωξη. Αντίθετα, αναφορικά με τα σχετικά, υπάρχει εύλογο περιθώριο περιορισμού αυτών. Αυτό που ενδιαφέρει στην περίπτωση αυτή είναι να μη θίγεται ο σκληρός πυρήνας ή η ουσία των δικαιωμάτων αυτών του υποκειμένου⁷⁹. Προσβολή σχετικού δικαιώματος είναι πιθανό να θεωρηθεί δίωξη, μόνο αν πληροί το κριτήριο της αναλογικότητας⁸⁰. Αναφορικά με τη φύση της δίωξης,⁸¹ μπορεί να αποτελεί «φυσική» δίωξη. Να διώκεται, δηλαδή, το άτομο ή μια κοινωνική ομάδα από το κράτος ή μη κρατικούς δρώντες, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει σωματική ή/και σεξουαλική κακοποίηση. Ως δίωξη έχει σημειωθεί επιπλέον η έννοια της ψυχολογικής βίας ή της

⁷⁷ Οδηγία 2011/95/ΕΕ, ό.π.

⁷⁸ Τάκης, σελ. 9, ό.π.

⁷⁹ Χρυσόγονος Κώστας, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (3rd edn, Νομική Βιβλιοθήκη 2006), σελ.82, 95.

⁸⁰ Περαιτέρω η διάκριση μεταξύ απόλυτων και σχετικών δικαιωμάτων είναι δυνατόν να αναχθεί στις θεωρίες περί φυσικού δικαίου. Τα απόλυτα δικαιώματα, όπως η ελευθερία ή ισότητα, είναι αυτά τα οποία σύμφωνα με τους θεωρητικούς του φυσικού δικαίου είναι συνυφασμένα με την ανθρώπινη υπόσταση. Κοτρογιάννης Δημήτρης, 'Φυσικό δίκαιο και ανθρώπινα δικαιώματα' [1989] 1(1) Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών <<http://dx.doi.org/https://doi.org/10.12681/grsr.925>> accessed 30 May 2020.

⁸¹ J.Carlier/D.Vanheule/K.Hullmann/C.Galiano, Who Is a Refugee?: A Comparative Case Law Study (Kluwer Law International, 1997).σελ. 42-44, 147-149, 594-598.

παρενόχλησης⁸². Κρίθηκε πως «η ανυπόφορη ψυχολογική πίεση» μπορεί να αποτελεί δίωξη σύμφωνα με τα αμερικανικά δικαστήρια.⁸³ Ως τέτοια έχει επίσης κριθεί και η πίεση που μπορεί ο ποινικός νόμος να προκαλεί στα άτομα, κατά τα βρετανικά δικαστήρια.⁸⁴

4.2 Ποινικοποίηση της λοατκία ταυτότητας

Σύμφωνα με την ILGA,⁸⁵ το 2019, 68 χώρες του κόσμου ποινικοποιούν στις νομοθεσίες τους τις ομόφυλες συναινετικές σεξουαλικές πράξεις, ενώ σε δύο χώρες (την Αίγυπτο και το Ιράκ), είναι εκ των πραγμάτων παράνομη πράξη. Είναι ενδιαφέρον, ότι στην πλειονότητα των κρατών, οι πράξεις οι οποίες διώκονται από το νόμο αφορούν τις ομόφυλες σχέσεις μεταξύ αντρών⁸⁶. Αυτό συνεπάγεται πως οι λεσβιακές σχέσεις⁸⁷ και η διεμφυλικότητα δεν είναι ποινικά κολάσιμες. Ωστόσο, στην πράξη διώκονται εξίσου.

Γεννάται το ερώτημα: η ποινικοποίηση μιας πράξης καθαυτή συνιστά δίωξη; Σύμφωνα με το ΕΔΔΑ στην υπόθεση Norris κατά Ιρλανδίας⁸⁸, η ποινικοποίηση της ομοφυλοφιλίας ενισχύει εν γένει το στίγμα για τα λοατκία

⁸² Η παρενόχληση ή mobbing στο χώρο εργασίας έχει κριθεί πως αποτελεί μορφή αρνητικής διάκρισης, που σε συστηματική βάση μπορεί να θεωρηθεί ως μορφή δίωξης.

⁸³ Η υπόθεση Stanojkova v. Holder, αφορά ένα ζευγάρι σλαβομακεδόνων, που, όταν κλήθηκε ο σύζυγος να καταταγεί στο στρατό, αρνήθηκε, καθώς διαφωνούσε πολιτικά και ξεκίνησαν εκφοβιστικές επιθέσεις από κρατικά όργανα στο σπίτι τους. Stanojkova v. Holder, No. 10-3327, USCA (7th Cir. 2011).

⁸⁴ R v. Secretary of State for the Home Department, Ex parte Zia Mehmet Binbasi, UK HC [1989] Imm AR 595.

⁸⁵ ILGA, ό.π.

⁸⁶ Thomas Spijkerboer, *Fleeing Homophobia: Sexual Orientation, Gender Identity and Asylum*, *Fleeing Homophobia: Sexual Orientation, Gender Identity and Asylum*, 2013, <https://doi.org/10.4324/9780203515723>, σελ. 7 επ.

⁸⁷ Δεδομένου ότι ο νόμος αφορά το διεισδυτικό σεξ, σημειώνεται ότι οι λεσβιακές σχέσεις δεν εξισώνονται νομικά με αυτές των αντρών, λόγω της διαφορετικής ανατομίας τους. HDT, "Breaking the Silence: Criminalisation of Lesbians and Bisexual Women and Its Impacts," 2016, σελ. 13 επ.

⁸⁸ ECtHR-Norris v. Ireland, Application no. 10581/83, 26 October 1988.

άτομα. Δηλαδή, η ομόφυλη σεξουαλικότητα δεν είναι κοινωνικά αποδεκτή στα κράτη, στα οποία διώκεται από το νόμο. Έρευνα που αφορά συνθήκες ζωής των λοατκια υποκειμένων στα κράτη καταγωγής αναφέρει ότι: «Τα κράτη που ποινικοποιούν την ομοφυλοφιλία θέτουν έμμεσα εκτός πεδίου προστασίας τα λοατκια άτομα, το οποίο χρησιμεύει ως άδεια σε επιθέσεις εναντίον τους ακόμα και σε δολοφονίες χωρίς τιμωρία του δράστη. Όσο οι διατάξεις είναι σε ισχύ τα θύματα διστάζουν να καταγγείλουν εγκλήματα και να πάρουν το νόμο στα χέρια τους, καθιστώντας τη ζωή των λοατκια ανυπόφορη και αποδυναμώνοντας το κράτος δικαίου»⁸⁹. Παράλληλα, έχει γίνει δεκτό ότι ανεξάρτητα αν εφαρμόζεται ο νόμος ή όχι, η ποινικοποίηση ενισχύει το στίγμα, το μίσος και τη βία ενάντια στα λοατκια άτομα⁹⁰. Σύμφωνα με τη Νομολογία, η ποινική δίωξη που επισύρει τουλάχιστον ποινή φυλάκισης, αποτελεί ισχυρό τεκμήριο δίωξης, ώστε να εξασφαλίσει στον αιτούντα την ιδιότητα του πρόσφυγα⁹¹. Περαιτέρω, το ΔΕΕ, προστατεύοντας το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και οικογενειακή ζωή του ατόμου, έκρινε ότι κάθε περιοριστική της SOGI νομοθεσία αντίκειται στα ανθρώπινα δικαιώματα και αποδίδει προστασία στο άτομο του οποίου το δικαίωμα περιορίζεται. Το ΕΔΔΑ στην απόφαση *Dudgeon* κατά Ηνωμένου Βασιλείου⁹², έχει κρίνει πως δεν αρκεί η μη εφαρμογή μιας ποινικής διάταξης, για να θεωρείται πως αυτή δεν εφαρμόζεται. Το ίδιο Δικαστήριο στην υπόθεση *Μοδινός κατά Κύπρου*⁹³, διαπίστωσε ότι η χρόνια αποχή του εισαγγελέα από την άσκηση ποινικής δίωξης για μια αξιόποινη πράξη δεν ισοδυναμεί με απουσία δίωξης. Εξάλλου, δεδομένου ότι υφίσταται η διάταξη του νόμου δεν είναι απίθανο να εφαρμοστεί σε περίπτωση αλλαγής της πολιτικής ηγεσίας⁹⁴. Συχνά επιχειρώντας να ορίσει την έννοια της δίωξης το Δικαστήριο, ασχολήθηκε με τη βαρύτητα των

⁸⁹ IGLHRC, "Nowhere to Turn: Blackmail and Extortion of LGBT people in Sub-Saharan Africa" <https://outrightinternational.org/sites/default/files/484-1.pdf> last assessed 21 January 2020.

⁹⁰ ILGA World, "State-Sponsored Homophobia: Global Legislation Overview Update 2019," 2019, σελ. 9 επ. <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report>

⁹¹ Τάκης, σελ. 11 επ.

⁹² ECtHR-*Dudgeon v. United Kingdom*, Appl. No. 7525/76, 22 October 1981, no. 7525 (1981).

⁹³ ECtHR-*Modinos v. Cyprus*, 7/1992/352/426, 23 March 1993, σκ.9 και 23.

⁹⁴ *Norris v Ireland*, σκ.33, ό.π.

προβλεπόμενων ποινών, παραγνωρίζοντας ότι καθαυτή η ποινικοποίηση της λοατκία ταυτότητας είναι επικίνδυνη και ενισχύει το κλίμα της ομοφοβίας, αλλά και το ρατσιστικό μίσος εναντίον των ατόμων αυτών⁹⁵.

4.3 Αντιμέτωποι με τα Κρατικά όργανα

Στις χώρες, όπου διώκονται ποινικά, τα λοατκία άτομα αντιμετωπίζουν συχνά την κρατική καταστολή. Ειδικότερα, σε πολλά κράτη, άτυπα εφαρμόζονται πρακτικές βασανιστηρίων και «ελέγχου» της σεξουαλικότητας. Στοιχεία του Παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής HRW), παρουσιάζουν ότι σε ορισμένα κράτη που ποινικοποιούν την ομοφυλοφιλία, γιατροί διεξάγουν εξευτελιστικούς ελέγχους στα σώματα των κρατούμενων (ομοφυλόφιλων αντρών και διεμφυλικών γυναικών), παρουσία αστυνομικών⁹⁶. Οι έλεγχοι αυτοί έχουν περιγραφεί ως απάνθρωποι, ενάντια στις αρχές προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ενώ κάποιες μαρτυρίες τούς περιγράφουν ως βιασμό. Αντίστοιχοι έλεγχοι αφορούν και γυναίκες, που είτε συλλαμβάνονται σε διάρκεια ακτιβιστικής δράσης είτε έχουν καταγγείλει βιασμό⁹⁷. Αυτοί οι έλεγχοι περιγράφονται από τις αρχές ως «τεστ παρθενίας»⁹⁸, που έχει χαρακτηριστεί από τα ΗΕ ως βασανιστήριο. Άλλωστε, κάθε τέτοιου είδους εξέταση αντίκειται στη UNCAT⁹⁹. Παράλληλα, έχουν τεθεί και επίσημες οδηγίες σε σχέση με την αντιμετώπιση για όσο διάστημα βρίσκονται σε

⁹⁵ Τάκης, σελ. 19, ILGA, State-Sponsored Homophobia, σελ. 29 επ. ό.π.

⁹⁶ HRW, Dignity Debased: Forced Anal Examinations in Homosexuality Prosecutions, 2016. Σελ.2

⁹⁷ Σχετικά με το «τεστ παρθενίας»: “Virginity test allegations re-emerge in Egypt's 'climate of fear” (CNN, 21 February 2014) <https://edition.cnn.com/2014/02/21/world/meast/egypt-virginity-testing-shahira-amin/index.html> last assessed 21 January 2020.

⁹⁸ “UN: WHO Condemns ‘Virginity Tests” (HRW, 1 December 2014) < <https://www.hrw.org/news/2014/12/01/un-who-condemns-virginity-tests>> last assessed 21 January 2020, “‘Virginity testing’: a human rights violation, with no scientific basis” (UN News, 17 October 2018) < <https://news.un.org/en/story/2018/10/1023401>> last assessed 21 January 2020.

⁹⁹ Εξάλλου κάθε μη συναινετική εξέταση ή θεραπεία έχει χαρακτηριστεί ως βασανιστήριο. Independent Forensic and Expert Group, “Statement on Anal Examinations in Cases of Alleged Homosexuality,” (Torture, Vol 26, No2, 2016), σελ. 85-91.

κράτηση από επαγγελματίες υγείας¹⁰⁰. Εξάλλου, η Παγκόσμια Ιατρική Ένωση το 2017 ανακοίνωσε την απαγόρευση κάθε είδους ιατρικής εξέτασης, που να αποδεικνύει το σεξουαλικό προσανατολισμό¹⁰¹.

Έχει παρατηρηθεί πως η βία των κρατικών οργάνων -επ' ευκαιρία άσκησης των καθηκόντων τους- είναι από τις σοβαρότερες μορφές βίας, που υφίστανται οι αιτούντες άσυλο¹⁰². Χαρακτηριστική είναι η απόφαση του ΕΔΔΑ, που καταδικάζει την Ελλάδα για βιασμό, τον οποίο υπέστη Τούρκος μετανάστης από λιμενικό κατά τη διάρκεια της κράτησής του¹⁰³.

4.4 Μη Κρατικοί Δρώντες (Non- State Actors) ως Υποκείμενα της Δίωξης

Φυσικά στην έννοια της δίωξης δεν συμπεριλαμβάνονται αποκλειστικά οι μορφές καταπίεσης των υποκειμένων εκ μέρους του κράτους, της νομοθεσίας και των αρχών. Υποκείμενα της δίωξης έχει κριθεί πως μπορεί να είναι και μη κρατικοί δρώντες (non-state actors). Και αυτό, διότι στην πράξη έχει διαφανεί πως σωματική και ψυχολογική βία είναι πιθανό να ασκείται και από τυχαία άτομα ή ομάδες ατόμων, που περιβάλλουν τους αιτούντες κοινωνικά¹⁰⁴. Η δράση αυτή είναι βέβαιο πως εδράζεται σε κενό προστασίας της εθνικής νομοθεσίας¹⁰⁵. Αυτού του είδους οι διώξεις αφορούν πολύ συχνά το οικογενειακό, το σχολικό, το εργασιακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον των ατόμων. Αυτού του είδους οι διώξεις, ωστόσο, πρέπει να είναι αρκετά σοβαρές για να δικαιολογούν την έννοια του «φόβου». Περαιτέρω, η απόδειξη αυτών των μορφών δίωξης είναι ιδιαίτερα δυσχερής, ειδικά όσον αφορά τις

¹⁰⁰ Ο ΠΟΥ και άλλοι οργανισμοί έχουν εκδώσει οδηγίες, που αφορούν τις υποχρεώσεις των επαγγελματιών υγείας αναφορικά με ιατρικές εξετάσεις σε άτομα υπό κράτηση (βλ. ενότητα 5.4.3).

¹⁰¹ "Resolution on prohibition on forced anal examinations to substantiate same sex sexual activity" (WMA, 17 October 2017) < <https://www.wma.net/policies-post/wma-resolution-on-prohibition-of-forced-anal-examinations-to-substantiate-same-sex-sexual-activity/> > last assessed 22 January 2020.

¹⁰² Τάκης, σελ 20, ό.π.

¹⁰³ ECtHR-Zontul v. Grèce, 12294/07, 17 January 2012.

¹⁰⁴ Ό.π. Hathaway/Foster, σελ. 225, 300-305, 327-329.

¹⁰⁵ Jahid Hossain Bhuiyan and Islam Rafiqul, An Introduction to International Refugee Law (1 edn, Martinus Nijhoff 2013) 448, σελ. 389.

γυναίκες¹⁰⁶. Συγκεκριμένα, μια ευρέως διαδεδομένη μορφή δίωξης κατά των γυναικών, τα υποκείμενα της οποίας είναι μη κρατικοί δρώντες, είναι ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων (ή FGM)¹⁰⁷. Σε σχετική του απόφαση το ΕΔΔΑ έκρινε πως το έθιμο αυτό αποτελεί για τα νεαρά κορίτσια δικαιολογητική βάση για αίτημα ασύλου¹⁰⁸.

Παράλληλα ως φορείς δίωξης έχουν χαρακτηριστεί κατά καιρούς ομάδες πολιτικού ή παραστρατιωτικού χαρακτήρα -που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν σχέση με την επίσημη κυβέρνηση-, εγκληματικές οργανώσεις και συμμορίες¹⁰⁹. Εν προκειμένω το ΕΔΔΑ, στην απόφαση *Chahal v. UK*¹¹⁰, αποδέχτηκε πως χρήζει προστασίας πρόσωπο, που διώκεται από μη κρατικό δρώντα. Εξάλλου το ίδιο δικαστήριο στην υπόθεση *T.I. v. UK*¹¹¹ τόνισε πως η υποχρέωση προστασίας υπάρχει ανεξάρτητα από τον αν την ευθύνη για τον κίνδυνο φέρει κρατικός φορέας ή όχι.

4.5 Ρήτρα Διακριτικότητας

Από τα βασικότερα επιχειρήματα απόρριψης αιτήματος ασύλου από λοακία αιτούντα υποκείμενα αποτέλεσε από τις ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασύλου το επιχείρημα της μυστικότητας ή αλλιώς «ρήτρα διακριτικότητας»¹¹². Όσο ένα λοακία άτομο διατηρεί κρυφή την ιδιότητά του αυτή, δεν κινδυνεύει να γίνει θύμα διακρίσεων, κακοποίησης, εξαναγκαστικού γάμου, βασανιστηρίων, βιασμού και δολοφονίας. Είναι πολλές οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασύλου, όπου τα λοακία άτομα αντιμετωπίζονται ως μη δικαιούχοι προστασίας, καθώς με «διακριτικότητα» θα μπορούσαν να αποφύγουν τον κίνδυνο. Το

¹⁰⁶ Mary Kapron and Nicole Laviolette, 'Refugee Claims Based on Sexual Orientation and Gender Identity: An Annotated Bibliography' [2014] 1(1) SSRN Electronic Journal, 1-194, σελ. 47.

¹⁰⁷ Female genital mutilation (WHO, 3.2.2020), available at : <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>, last assessed 1 June 2020.

¹⁰⁸ ECtHR-R.B.A.B. and Others v. The Netherlands, no. 7211/06, 7 June 2016.

¹⁰⁹ Ό.π. Μαρούδα/Σαράντη, σελ. 59-60.

¹¹⁰ ECtHR-*Chahal v. the United Kingdom* (Application no. 22414/93).

¹¹¹ ECtHR-T.I. v. The United Kingdom, Application No. 43844/98, Decision as to the Admissibility, 7 March 2000.

¹¹² Spijkerboer, σελ 3, 37 επ.

Ανώτατο Δικαστήριο της Αυστραλίας έκρινε απορριπτικά τη ρήτρα αυτή σημειώνοντας ότι: «Θα υπονόμει το αντικείμενο της Σύμβασης αν οι συμβαλλόμενες χώρες απαιτούν από αυτούς να τροποποιούν τις πεποιθήσεις τους ή τις απόψεις τους ή να κρύβουν τη φυλή, την εθνικότητα ή την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, στην οποία ανήκουν, για να τους δώσουν οι χώρες αυτές την προστασία από τη Σύμβαση»¹¹³.

Η UNHCR στις οδηγίες της απέρριψε τη ρήτρα εξηγώντας ότι: «Δεν έχει κανένα άτομο υποχρέωση διακριτικότητας ή να λάβει μέτρα για να μη διωχθεί, μια τέτοια ζωή συνιστά απομόνωση και υποτίμηση των ανθρωπίνων σχέσεων»¹¹⁴. Επίσης, το Ανώτατο Δικαστήριο της Βρετανίας, με μια απόφαση-ορόσημο για τη Νομολογία, την απέρριψε με το σκεπτικό ότι: «οι άνθρωποι πρέπει να μπορούν να ζουν ελεύθεροι, χωρίς να φοβούνται ότι μπορεί να υποστούν σοβαρή βλάβη, επειδή είναι, λόγου χάριν μαύροι, ή απόγονοι κάποιου πρώην δικτάτορα ή ομοφυλόφιλοι. Αν δεν υπάρχουν ενδείξεις για το αντίθετο, το αποτέλεσμα είναι ότι πρέπει να είναι ελεύθεροι να ζουν ανοιχτά με τον τρόπο αυτό χωρίς τον φόβο της δίωξης. Επιτρέποντάς τους να ζουν ανοιχτά και ελεύθερα, το κράτος υποδοχής τους χορηγεί την προστασία, η οποία αποτελεί το υποκατάστατο της προστασίας, που θα έπρεπε να τους είχε χορηγήσει το κράτος καταγωγής τους»¹¹⁵. Στη σκέψη 81 εύλογα επισημαίνει ότι: «η σεξουαλική ταυτότητα δεν πρέπει να εκλαμβάνεται μέσα σ' αυτό το πλαίσιο ότι αφορά αποκλειστικά συγκεκριμένες σεξουαλικές δραστηριότητες ή κάθε ιδιαίτερη μορφή σωματικής εκδήλωσης. Είναι πιθανόν, και μάλιστα πολύ συχνά συμβαίνει, να επεκτείνεται σε πολλές πτυχές της ανθρωπίνης δραστηριότητας και των σχέσεων. Το ότι δύο άτομα επιδίδονται σε σεξουαλικές πράξεις κατ' ιδίαν (και υπ' αυτήν την έννοια «διακριτικά») δεν λέει κάτι για το πώς τα άτομα αυτά επιλέγουν να ζήσουν σε άλλους τομείς της ζωής τους, που σχετίζονται ή διαμορφώνονται από τη σεξουαλικότητά τους».

¹¹³ "Appellant S395/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs; Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs, [2003] HCA 71(2003).

¹¹⁴ UNHCR, "UNHCR Guidance Note on Refugee Claims Relating to Sexual Orientation and Gender Identity, 21 November 2008".

¹¹⁵ HJ (Iran) and HT (Cameroon) v. Secretary of State for the Home Department, [2010] UKSC 31, 7 July 2010", no. May (2010).

Το ΔΕΕ, επικύρωσε τη σκέψη αυτή στις αποφάσεις C-199/12, C-200/12 και C-201/12, τονίζοντας ότι: «Η απαίτηση, από μέλη κοινωνικής ομάδας που μοιράζονται τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό, να κρύβουν τον προσανατολισμό αυτό, είναι ασυμβίβαστη με την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους στην ταυτότητα ενός προσώπου, σε σημείο τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να μην δύνανται να τον αρνηθούν. Επομένως, δεν μπορεί να αναμένεται από έναν αιτούντα άσυλο να κρύψει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα ιθαγένειάς του, προκειμένου να αποφευχθεί η δίωξη»¹¹⁶. Μια τέτοια απαίτηση απόκρυψης θα ερχόταν σε αντίθεση με την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, όπως ορίζει το αρ.1 του ΧΘΔ¹¹⁷.

Όπως εξηγεί η Millbank, η «διακριτικότητα» μπορεί να αρθρώνεται ως κανονιστικό πρότυπο ή απαίτηση της λογικής, αλλά συχνά ενσωματώνεται ως παραδοχή ή πραγματική διαπίστωση ότι η «τροποποίηση» της συμπεριφοράς, «αυτοσυγκράτηση» ή «προσαρμογή», απλώς θα συμβεί. Υπάρχει συχνά μια στενή γραμμή σε προσδιορισμούς μεταξύ του τι «αναμένεται» και απαιτείται από το νόμο. Δηλαδή, δεν είναι απόλυτα ξεκάθαρο τι είναι επιταγή του νόμου και τι είναι κοινωνική νόρμα, που έχει εισχωρήσει στο νόμο. Με βάση τη συγγραφέα, περιλαμβάνει τη δια βίου μυστικότητα της σεξουαλικότητας. Στην περίπτωση των προσφύγων σημαίνει πως τα αιτούντα άσυλο άτομα αναμενόταν να μην πουν ποτέ σε κανέναν ότι είναι λοατκια και να προσποιούνται συνεχώς στα κοντινά τους πρόσωπα - ακόμα και στους εαυτούς τους- πως δεν είναι αυτοί¹¹⁸.

Σημειώνεται ότι, ενώ οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες ασύλου απορρίπτουν αιτήματα ασύλου με βάση τη SOGI, βάσει της ρήτρας διακριτικότητας, παράλληλα απορρίπτουν αιτήματα, επειδή μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, δεν

¹¹⁶ C-199/12, C-200/12 και 201/12, σκ.70-71, ό.π.

¹¹⁷ «Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται».

¹¹⁸ Millbank, Jenni, The Right of Lesbians and Gay Men to Live Freely, Openly and on Equal Terms is Not Bad Law: A Reply to Hathaway and Pobjoy (March 5, 2012). JILP, Vol. 44, No. 2, pp. 497-527, Winter 2012; UTS: Law Research Paper No. 2013/2, σελ.502-503.

έχουν αποκαλύψει στην υπηρεσία ασύλου εγκαίρως την ταυτότητά τους, επειδή δεν είναι σίγουρα ή ορατά ως λοατκία.

4.6 Δίωξη της ελεύθερης έκφρασης και ομοφοβικά καθεστώτα

Ενώ σε λίγες χώρες είναι ποινικοποιημένο το SOGI, δεν είναι λίγες οι χώρες στις οποίες με άλλες πρακτικές περιορίζεται το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση του SOGI, με συνακόλουθους περιορισμούς στη ζωή των λοατκία ατόμων. Όσο κι αν υπάρχουν κράτη που –ως μέλη της ΕΣΔΑ- οφείλουν να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, αυτό απέχει από την πραγματικότητα. Παραδείγματα χωρών, που παραβιάζουν συστηματικά την ΕΣΔΑ, ενώ αποτελούν μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, είναι η Ρωσία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Μολδαβία και η Ουκρανία. Σε αυτές τις χώρες ισχύει περιορισμός της ελευθερίας της έκφρασης σχετικά με περιεχόμενο, που αφορά λοατκία άτομα¹¹⁹.

Στη **Ρωσία**, από το 2013 ο νόμος απαγορεύει τη «gay propaganda»¹²⁰. Ο νόμος αυτός, ενώ στόχευε στην προστασία των ανηλίκων, βλάπτει άμεσα την πρόσβαση σε ουσιώδεις πληροφορίες και οδηγεί στη διαιώνιση του στιγματισμού των λοατκία ατόμων¹²¹. Οι ακτιβιστές γίνονται στόχοι επιθέσεων μέσω του διαδικτύου και θύματα εγκλημάτων μίσους¹²². Το Συμβούλιο της Ευρώπης καταδίκασε την πρακτική της Ρωσίας ως αντίθετη στο ΔΔ και την

¹¹⁹ Article 19, Traditional values? Attempts to censor sexuality. Homosexual propaganda bans, freedom of expression and equality, 7 March 2013, available at: <https://www.refworld.org/docid/513da4692.html> [accessed 8 January 2020].

¹²⁰ “Russian parliament passes bill banning 'homosexual propaganda'”, (DW, 11 June 2013) <<https://www.dw.com/en/russian-parliament-passes-bill-banning-homosexual-propaganda/a-16874823>, last assessed 22 January 2020.

¹²¹ “Russia: FIFA World Cup 2018, Human Rights Guide for Reporters” (HRW, 2018) https://www.hrw.org/sites/default/files/news_attachments/reporters_guide_world_cup0518_pdfweb_0.pdf last assessed 22 January 2020, σελ. 27.

¹²² “Russia arrests suspect in killing of LGBT+ activist”, (DW, 25 July 2019) <<https://www.dw.com/en/russia-arrests-suspect-in-killing-of-lgbt-activist/a-49749847>> last assessed 22 January 2020.

ΕΣΔΑ¹²³. Στην υπόθεση *Alekseyev v. Russia*, το ΕΔΔΑ καταδίκασε τη Ρωσία για παραβίαση θεμελιωδών ελευθεριών της ΕΣΔΑ ¹²⁴. Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και ψήφισμα του Ευρωκοινοβουλίου¹²⁵, που διαβεβαίωσε ότι το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης των λοατκια ατόμων αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της Δημοκρατίας στα κράτη του Συμβουλίου της Ευρώπης¹²⁶. Τέλος, το 2012 η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, επιβεβαίωσε την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Ρωσία με βάση τον ανωτέρω νόμο. Συγκεκριμένα, η ακτιβίστρια Fedotova προσέφυγε στην Επιτροπή θέτοντας πως η Ρωσία με το νόμο αυτό παραβιάζει τα άρθρα 19 και 26 του ΔΣΑΠΔ¹²⁷, που αφορούν την ελευθερία της έκφρασης και τη διακριτική μεταχείριση. Με τη γνωμοδότηση αυτή επιβεβαιώθηκε πως η ελευθερία της έκφρασης αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Ως εκ τούτου, μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς των αρχών της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας. Ωστόσο, στην προκείμενη περίπτωση η Ρωσία δεν κατάφερε να θεμελιώσει τον περιορισμό αυτόν, που επιβάλλει ο νόμος σε λογικά και αντικειμενικά κριτήρια¹²⁸. Έτσι, κατέληξε πως η αιτούσα με το να δηλώσει δημόσια την ομοφυλοφιλία της, δεν προέβη σε

¹²³ Αναφορικά με το αρ.10 ΕΣΔΑ, Paul Johnson, “‘Homosexual Propaganda’ Laws in the Russian Federation: Are They in Violation of the European Convention on Human Rights?,” *Russian Law Journal*, Vol 3, No2(2015) σελ. 46.

¹²⁴ ECtHR-*Alekseyev v. Russia*, Application Nos 4916/07, 25924/08 and 14599/09, 21 October 2010 (2011).

¹²⁵ PACE, “Discrimination on the Basis of Sexual Orientation and Gender Identity, 1728/2010” 1728 (2010): 3–5.

¹²⁶ Kristen L Thomas, “We’re Here, We’re Queer, Get Used to It: Freedom of Assembly and Gay Pride in *Alekseyev v. Russia*” (*Oregon Review of International Law*, Vol 14, 473) 473–508.

¹²⁷ UNGA, International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3aa0.html> [accessed 5 February 2020].

¹²⁸ CCPR/C/106/D/1932/2010, §10.3-10.6.

προπαγάνδα, που μπορεί να θίξει τα ανήλικα άτομα, επομένως με το να της επιβληθεί ποινή με βάση τον ανωτέρω νόμο, παραβιάστηκε το ΔΣΑΠΔ¹²⁹.

Στην **Πολωνία** υφίσταται η τάση των «lgbt-free zone». Στη διάρκεια του 2019 σε αρκετές επαρχίες της Πολωνίας κολλήθηκαν αυτοκόλλητα από συντηρητικές ομάδες, που δήλωναν πως η περιοχή είναι απαλλαγμένη από τη λοατκία «ιδεολογία», ενώ πολλοί δήμοι υιοθέτησαν την ίδια άποψη¹³⁰. Το Ευρωκοινοβούλιο καταδίκασε την ομοφοβική πολιτική της Πολωνίας με τη δημιουργία των εν λόγω ζωνών, οι οποίες αυξάνουν τα εγκλήματα μίσους κατά των λοατκία ατόμων¹³¹. Στη **Λιθουανία** ισχύει νόμος, που περιορίζει την ελευθερία της έκφρασης αναφορικά με τα λοατκία ζητήματα. Σε απόφασή του το ΕΔΔΑ καταδίκασε τη Λιθουανία, καθώς δεν επενέβη σε ομοφοβικά σχόλια, που έγιναν στο Facebook, με αφορμή φωτογραφία ομόφυλου φιλιού¹³².

4.7 Εγκλήματα και Ρητορική Μίσους

Σύμφωνα με τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη: «εγκλήματα μίσους είναι εγκληματικές πράξεις, που διαπράττονται με κίνητρο την προκατάληψη, που κάνει τα εγκλήματα μίσους διαφορετικά από άλλα εγκλήματα. Ένα έγκλημα μίσους δεν είναι ένα συγκεκριμένο αδίκημα. Συνεπώς, ο όρος ‘έγκλημα μίσους’ περιγράφει ένα είδος εγκλήματος

¹²⁹ UNCHR, CCPR/C/106/D/1932/2010, views adopted by the Committee 31 October 2012 on communication submitted by Irina Fedotova, αρ. 19§2 και 26 ΔΣΑΠΔ.

¹³⁰ ILGA-Europe’s Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People covering events that occurred in Europe and Central Asia between January-December 2019.(Annual Review 2020),σελ. 7, 86, available at: <https://www.ilga-europe.org/annualreview/2020>, last assessed 1 June 2020.

¹³¹ “Parliament strongly condemns “LGBTI-free zones” in Poland” (European Parliament News, 18 December 2019) <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20191212IPR68923/parliament-strongly-condemns-lgbti-free-zones-in-poland>, last assessed 22 January 2020.

¹³² ECtHR-Beizaras & Levickas v. Lithuania, Application no. 41288/15, 14 January 2020, available at: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-200344%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-200344%22]}), last assessed 22 January 2020.

περισσότερο από ένα συγκεκριμένο αδίκημα εντός ενός ποινικού κώδικα»¹³³. Τα στοιχεία αυτού είναι δύο: αφενός αποτελεί έγκλημα του κοινού ποινικού δικαίου, που θεωρείται βασική προσβολή. Αφετέρου, το κίνητρο του εγκλήματος αποτελεί η προκατάληψη. Τουτέστιν, ο δράστης προτίμησε συνειδητά τον στόχο του, λόγω κάποιων προστατευόμενων χαρακτηριστικών του, τα οποία μπορεί να είναι η φυλή, η γλώσσα, η θρησκεία, η εθνικότητα, η σεξουαλικότητα.

• Δολοφονίες

Οι δολοφονίες των λσσκια ατόμων είναι ένα φαινόμενο, που συνέβαινε σε όλες τις εποχές. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η διεθνής κοινότητα το αναγνωρίζει και το καταδικάζει ως έγκλημα μίσους. Αποτελούν εγκλήματα αποστροφής στη διαφορετικότητα ως προς την έκφραση του φύλου και ακραία έκφραση ομοφοβίας/τρανσφοβίας σε μια κοινωνία. Η Butler, σε συνέντευξή της εμβαθύνει στις αιτίες των δολοφονιών κατά διεμφυλικών γυναικών, με αφορμή έρευνα που περιγράφει την αύξηση των δολοφονιών τρανς γυναικών στις ΗΠΑ¹³⁴. Οι αμερικανικές αρχές έχουν αποτύχει να κατηγοριοποιήσουν τις δολοφονίες αυτές ως εγκλήματα μίσους. Ωστόσο, στις ΗΠΑ, τα γνωρίσματα αυτά σωρευτικά, τις καθιστούν μια από τις πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Εξάλλου και λόγω του κοινωνικού στίγματος, οι έγχρωμες διεμφυλικές γυναίκες είναι η πιο ευάλωτη κοινωνική ομάδα. Συχνά η σεξεργασία αποτελεί τη μοναδική επιλογή για το βιοπορισμό τους, μια συνθήκη που τις καθιστά εύκολα θύματα κακοποίησης. Όταν γίνεται αντιληπτό ότι η αρρενωπότητα, με την οποία γεννιέται ένας άνθρωπος, είναι δυνατόν να αποβληθεί, οι άντρες νιώθουν απειλή σε βαθμό τέτοιο, ώστε να θέλουν να εξαλείψουν τις τρανς γυναίκες. Τέλος, σημειώνεται η σημασία εντοπισμού του κινήτρου μίσους ενός εγκλήματος και την ευθύνη αποδίδει στην αστυνομία, αφού σπανίως τα εγκλήματα αυτά καταγράφονται ως τέτοια.

¹³³ OSCE, Hate Crime Laws: A Practical Guide, available at: <https://www.osce.org/odihr/36426?download=true>, σελ. 16.

¹³⁴ Diana Tourjee, "Why Do Men Kill Trans Women? Gender Theorist Judith Butler Explains," Sexual Policy Watch, 2015, 1–24, <http://sxpolitics.org/why-do-men-kill-trans-women-gender-theorist-judith-butler-explains/13880>.

- **«Διορθωτικοί» Βιασμοί**

Ένας διαδεδομένος τρόπος δίωξης και έγκλημα μίσους εναντίον των λοατκια ατόμων αποτελεί ο διορθωτικός βιασμός¹³⁵. Έχουν αναφερθεί στοχευμένοι βιασμοί εναντίον ομοφυλόφιλων και αμφιφυλόφιλων γυναικών στην Ινδία, το Καμερούν, την Κένυα, τη Ζιμπάμπουε, τη Τζαμάικα, την Ουγκάντα και τη Νότια Αφρική. Εκεί, υπήρξαν περιπτώσεις που οι βιασμοί καταγγέλλονται, αλλά οι αρχές φέρονται απαξιωτικά στα θύματα και οι δράστες μένουν ατιμώρητοι. Στο Καμερούν έχουν σημειωθεί περιπτώσεις βιασμών, με την αστυνομία να επικροτεί τα σεξουαλικά εγκλήματα κατά λεσβιών, με σκοπό τη «θεραπεία» τους¹³⁶. Στην Ινδία αποτελεί άτυπο κανόνα ότι τα μέλη της οικογένειας αναλαμβάνουν να επαναφέρουν τη σεξουαλικότητα των γυναικών, μέσω βιασμών και εξαναγκαστικών γάμων. Έτσι, προκύπτει πως στις χώρες που η ομοφυλοφιλία ποινικοποιείται, οι «διορθωτικοί» βιασμοί σπανίως καταγγέλλονται στην αστυνομία, από φόβο ότι τα θύματα μπορεί είτε να διωχθούν είτε να κακοποιηθούν σωματικά/σεξουαλικά χειρότερα από τις αρχές ή τον περίγυρό τους.

- **Ρητορική Μίσους**

Το ΕΔΔΑ, σε απόφασή του επιχειρώντας να ορίσει την έννοια της ελευθερίας της έκφρασης¹³⁷, δίνει τον ορισμό της ρητορικής μίσους¹³⁸. Συγκεκριμένα, στις υποθέσεις *Handyside* κατά Ηνωμένου Βασιλείου¹³⁹ και *Erbakan* κατά Τουρκίας¹⁴⁰, το Δικαστήριο θεώρησε πως υπό την επιφύλαξη του αρ. 10§2 ΕΣΔΑ, η ελευθερία της έκφρασης αφορά μόνο τις πληροφορίες ή τις ιδέες,

¹³⁵ HDT "Breaking the Silence": Criminalization of Lesbians and Bisexual Women and its Impacts" available at: <https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/Breaking-the-Silence-Criminalisation-of-LB-Women-and-its-Impacts-FINAL.pdf> , σελ. 23 επ.

¹³⁶ ΑΙ, σελ.29, ό.π.

¹³⁷ Αρ. 10§2 ΕΣΔΑ.

¹³⁸ Greek National Commission, Human Rights, and Commission Nationale Hell, "Ρητορική Μίσους," 2018, 1–21. https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ELL.pdf .

¹³⁹ ECtHR-*Handyside v. The United Kingdom*, 5493/72, 4 November 1976.

¹⁴⁰ ECtHR-*Erbakan v. Turkey*, 59405/00, 6 July 2006.

που γίνονται ευχάριστα αποδεκτές ή που είναι μη προσβλητικές ή αδιάφορες, αλλά και εκείνες που σοκάρουν ή ενοχλούν το κράτος ή οποιοδήποτε τμήμα του πληθυσμού.

Στην Ελλάδα ισχύει ο Ν 4285/2014¹⁴¹, που επιβάλλει ποινικές κυρώσεις σε όποιο πρόσωπο υποκινήσει ρατσιστικό μίσος ενάντια σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες προφορικά, δια του τύπου ή μέσω διαδικτύου. Το 2016 το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο υπέρ της ισότητας ενισχύθηκε με το νόμο 4443/2016, με τον οποίο ενισχύεται η προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και η καταπολέμηση των διακρίσεων, λόγω -μεταξύ άλλων- του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου και των χαρακτηριστικών φύλου¹⁴². Για την ελληνική νομολογία, σημαντική ήταν η απόφαση 47 & 49/2019 του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αιγίου¹⁴³. Η απόφαση αυτή καταδίκασε το Μητροπολίτη Αμβρόσιο για ομοφοβικό λόγο και ρητορική μίσους κατά της λοατκία κοινότητας, όταν τοποθετήθηκε με δημόσια δήλωσή του με τρόπο υβριστικό για τους ομοφυλόφιλους. Η απόφαση αυτή όχι μόνο έκρινε ομόφωνα ένοχο τον Μητροπολίτη, επιβεβαίωσε παράλληλα και την κατάχρηση εκκλησιαστικού αξιώματος, καθώς και την υποκίνηση βίας, στην οποία επιδίδονται οι θρησκευτικοί λειτουργοί.

¹⁴¹ Νόμος 4285, Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α' 139) και προσαρμογή του στην απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ Α 191/10.9.2014). <https://www.taxheaven.gr/law/4285/2014>.

¹⁴² Νόμος 4443/2016, (ΦΕΚ Α'232/9.12.2016), available at: <https://www.taxheaven.gr/law/4443/2016>

¹⁴³ ΤρΠΛΑιγ 47&49/2019.

4.8 Υπόθεση Εργασίας

Στρατόπεδα λοακία ατόμων στην περιοχή της Τσετσενίας

- **Στρατόπεδα Συγκέντρωσης Λοακία ατόμων**

Η Δημοκρατία της Τσετσενίας αποτελεί ομοσπονδιακό υποκείμενο του κράτους της Ρωσίας και ως ρωσικό έδαφος, έχει εφαρμογή η ΕΣΔΑ¹⁴⁴. Από το 2017, έγινε γνωστή στο διεθνή τύπο η πληροφορία για μαζικές διώξεις λοακία ανθρώπων στην Τσετσενία¹⁴⁵. Το ίδιο έτος συνελήφθησαν, βασανίστηκαν και οδηγήθηκαν σε φυλακές τουλάχιστον 100 άτομα¹⁴⁶. Σύμφωνα με το HRW, οι τσετσενικές αρχές, με την ανοχή της Ρωσίας, ξεκίνησαν ανεπίσημες διώξεις λοακία ατόμων¹⁴⁷. Ένας αριθμός ανθρώπων κατέφυγαν στη Ρωσία, όπου ωστόσο και εκεί ζούσαν κρυφά. Εκτός από τον εξευτελισμό των βασανιστηρίων, τα άτομα αυτά βίωναν και τον ψυχικό πόνο της απομάκρυνσης από τους οικείους τους, αφού δεν μπορούσαν να φύγουν ούτε να επικοινωνήσουν μαζί τους.

- **Ο ψηφιακός πολιτισμός ως μέσο δίωξης**

Έχει διαπιστωθεί πως στις μέρες μας, ενώ το διαδίκτυο διευκολύνει τη ζωή, ταυτόχρονα εκθέτει σε κινδύνους την ιδιωτική ζωή καθενός υποκειμένου. Στη διάρκεια των διώξεων διαπιστώθηκε πως τα μέλη της λοακία κοινότητας γίνονταν ορατά στις αρχές από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και εφαρμογές γνωριμιών¹⁴⁸. Έκθεση του Νορβηγικού συμβουλίου καταναλωτών

¹⁴⁴ Αρ. 56 ΕΣΔΑ, αναφορικά με την εδαφική εφαρμογή της Σύμβασης.

¹⁴⁵ “‘They want to exterminate us’, says Chechen gay man” (BBC, 21 April 2017) <https://www.bbc.com/news/world-europe-39665711> last assessed 22 January 2020.

¹⁴⁶ EASO, “Report Russian Federation: The Situation of Chechens in Russia”, σελ.35 ,ο.π.

¹⁴⁷ Russian Lgbt Network, Elena Milashina, and Novaya Gazeta, “ They Said That I’ m Not a Human, That I Am Nothing, That I Should Rather Be a Terrorist, Then a Fagot’ LGBT Persecution in the North Caucasus : A Report,” 2017, available at: <https://lgbtnet.org/en/newseng/they-said-im-not-human-i-am-nothing-i-should-rather-be-terrorist-faggot-lgbt-persecution>, last assessed 14 February 2020, σελ.3 επ.

¹⁴⁸ Exclamation, An Interdisciplinary Journal: Identities, Vol. 2, June 2018, σελ. 59-76.

παρουσιάζει ότι το Grindr¹⁴⁹ μοιράζεται λεπτομερή προσωπικά δεδομένα με διαφημιστικούς συνεργάτες του, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την τοποθεσία, την ηλικία, το φύλο και το σεξουαλικό προσανατολισμό των χρηστών¹⁵⁰. Ο Hanson θεωρεί πως σήμερα τα λοατκια άτομα έχουν την ανάγκη περισσότερο από ποτέ για δημιουργία ψηφιακής queer κοινότητας, ως μορφή πραγματικής κοινωνικοποίησης¹⁵¹. Με εφαρμογές γνωριμιών τα άτομα συνδέονται με άλλους από την ασφάλεια του προσωπικού τους χώρου. Όμως μέσα από αυτές, τα κρατικά όργανα παγιδεύουν και συλλαμβάνουν τα λοατκια άτομα, αφού η χρήση κοινωνικών δικτύων προϋποθέτει το διαμοιρασμό πληροφοριών από τη σφαίρα της ιδιωτικής ζωής. Ωστόσο, μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας στη διάρκεια των διώξεων των λοατκια στην Τσετσενία, κατάφεραν να φυγαδευτούν στη Ρωσία και να γίνει γνωστό το φαινόμενο αυτό.

• Καταδίκη Διεθνούς Κοινότητας

Το Ευρωκοινοβούλιο το 2018 εξέδωσε ψήφισμα, που καταδικάζει τις διώξεις, τις οποίες υφίστανται τα λοατκια υποκείμενα στην περιοχή της Τσετσενίας¹⁵². Παράλληλα, αποδίδει ευθύνες στο ρωσικό κράτος για το γεγονός ότι οι αρχές διεξήγαγαν ελλιπείς ελέγχους, καθώς για το ότι με την ευθύνη του καταπατήθηκαν τα ανθρώπινα δικαιώματα στο έδαφός της. Στο ίδιο πλαίσιο καλεί τα κράτη του Συμβουλίου της Ευρώπης να δεχτούν όσα άτομα διώκονται στην Τσετσενία με βάση τη SOGI τους.

¹⁴⁹ Σχετικά με την εφαρμογή γνωριμιών για ομοφυλόφιλους: “Grindr”(Wikipedia)<<https://el.wikipedia.org/wiki/Grindr>>, last assessed 22 January 2020.

¹⁵⁰ “Grindr and OkCupid Spread Personal Details, Study Says” (NWT, 13 January 2020) <https://www.nytimes.com/2020/01/13/technology/grindr-apps-dating-data-tracking.html> last assessed 22 January 2020.

¹⁵¹ Ellis Hanson, “The History of Digital Desire, Vol. 1: An Introduction” 1, *South Atlantic Quarterly* (2011) 110 (3): 583–599.

¹⁵² PACE, “Persecution of LGBTI people in the Chechen Republic (Russian Federation)”, Report, Doc 14572, 8 June 2018.

- **Η ιδιότητα του πρόσφυγα**

Από το 2017 ο Καναδάς με τη βοήθεια της ΜΚΟ Rainbow Railroad¹⁵³ δέχτηκε λοατκια πρόσφυγες από την Τσετσενία¹⁵⁴. Η ενέργεια αυτή είναι πιθανό να έχει επιπτώσεις στις ρωσο-καναδικές σχέσεις. Ωστόσο και στο παρελθόν ο Καναδάς είχε προστατεύσει λοατκια άτομα, καθώς είναι μία από τις πρώτες χώρες, που δέχτηκαν αιτήματα ασύλου βάσει του SOGI ήδη από το 1993¹⁵⁵. Σύμφωνα με στοιχεία της οργάνωσης, η διαδικασία εξέτασης του αιτήματος ασύλου στον Καναδά, ενώ είναι ενδεδειγμένη και ενίοτε εξαντλητική για τα αιτούντα διεθνούς προστασίας άτομα, δίνει σχεδόν πάντα το περιθώριο στα υποκείμενα να στηρίξουν επαρκώς τους ισχυρισμούς τους. Συγκεκριμένα, έπειτα από το αρχικό αίτημα, ακολουθεί πολύωρη συνέντευξη, στην οποία οφείλουν να προσκομίζουν αποδείξεις προς υποστήριξη των αιτημάτων τους. Σημαντικό παραμένει ότι κατά τη διάρκεια εξέτασης του αιτήματός τους, το κράτος μεριμνά για την ασφάλεια των λοατκια αιτούντων άσυλο¹⁵⁶.

5. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΛΟΑΤΚΙΑ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

5.1 Διεθνές Σύστημα Προστασίας

Το διεθνές κείμενο, που αφορά τις διακρίσεις λόγω SOGI, είναι αυτό των αρχών της Yogyakarta¹⁵⁷. Το κείμενο αυτό συστηματοποιεί τις αρχές που περιγράφονται σε άλλα διεθνή κείμενα και τη διεθνή νομολογία για τα ανθρωπίνια δικαιώματα των λοατκια, επομένως δεν έχουν αυτοτελή νομική

¹⁵³ Σχετικά με τη RainbowRailRoad, οργάνωση που εξασφαλίζει την προστασία των λοατκια προσφύγων στον Καναδά. <https://www.rainbowrailroad.org/>

¹⁵⁴ “Canada has quietly granted asylum to LGBT Chechens” (BBC, 7 September 2017) <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-41075528> last assessed 22 January 2020.

¹⁵⁵ Refugee Study Center, “Sexual orientation and gender identity protection of forced migrants” (University of Oxford, Forced Migration Review, Issue 42, April 2013), σελ. 13.

¹⁵⁶ Katherine Fobear, “I Thought We Had No Rights”-Challenges in Listening, Storytelling, and Representation of LGBT Refugees”(Studies in Social Justice, Vol 9, Issue 1, 102-117, 2015), σελ. 104 επ.

¹⁵⁷ “The Yogyakarta Principles plus 10.”, ό.π.

ισχύ. Το κείμενο είναι διακηρυκτικού χαρακτήρα και πολλές δικαστικές αποφάσεις βασίζονται σε αυτό. Τόσο το Προοίμιο, όσο και καθεμία αρχή καθαυτή, αναφέρει ξεχωριστά την υποχρέωση του κράτους με νομοθετικές δράσεις και θετικές ενέργειες για την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών στα άτομα ανεξάρτητα από το SOGI τους.

Περαιτέρω τα ΗΕ, μέσω τόσο του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, όσο και μέσω της ΓΣ, υπενθυμίζουν στα κράτη τις υποχρεώσεις τους και τους προτείνουν πολιτικές ισότητας σε περιπτώσεις που παραβιάζονται δικαιώματα υποκειμένων με βάση το SOGI¹⁵⁸. Από το 2011 το Συμβούλιο ζήτησε από την UNHCR να προχωρήσει σε μελέτη σε σχέση με τις διακρίσεις με βάση το SOGI, για τον τερματισμό της βίας και των διακρίσεων αυτών. Έκθεση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ το 2012¹⁵⁹, κατέδειξε την ανάγκη για προστασία των λοατκια ατόμων, πρόληψη των εγκλημάτων μίσους εναντίον τους, ανάκληση των νόμων που ποινικοποιούν τη λοατκια ταυτότητα, πρόληψη των διακρίσεων και εν γένει διαφύλαξη των δικαιωμάτων των προσώπων αυτών. Έπειτα οι οργανώσεις των ΗΕ το 2015 προέβησαν σε κοινή δήλωση¹⁶⁰, προτρέποντας σε διακοπή των διακρίσεων και της βίας κατά των λοατκια ατόμων. Τέλος, το 2017 αναφορά ανεξάρτητου ειδικού των ΗΕ σε ζητήματα SOGI, αναγνώρισε πως πέρα και πάνω από κάθε νομοθεσία σε σχέση με τις διακρίσεις και την προστασία των δικαιωμάτων, προέχει η παιδεία¹⁶¹. Δηλαδή, η γαλούχηση των νέων ανθρώπων με ανθρωπιστικές αξίες, όπως ο αλληλοσεβασμός, η ανοχή, η κατανόηση της ετερότητας και η αποδοχή της ανθρωπίνης πολυμορφίας.

¹⁵⁸ UN, “Living Free & Equal”, ό.π.

¹⁵⁹ UNCHR, “Born Free and Equal: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law,” HR/PUB/12/06.

¹⁶⁰ UN, “Ending Violence and Discrimination against Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex People,” 2015, 1–2, available at: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Discrimination/Joint_LGBTI_Statement_ENG.PDF, last assessed 15 February 2020.

¹⁶¹ UNHRC, “Report of the Independent Expert on Protection against Violence and Discrimination Based on Sexual Orientation and Gender Identity”, Resolution 32/2, 2017.

5.2 Το καθεστώς παροχής διεθνούς προστασίας σε ακτιβιστές (γενικότερα)

Αδιαμφισβήτητα τα άτομα με ενεργή πολιτική δράση είναι πιθανό να βρεθούν σε κίνδυνο της ζωής ή της σωματικής τους ακεραιότητας. Συχνά λόγω της δράσης τους αυτής, που συνήθως έχει δημόσιο χαρακτήρα, βρίσκονται στο στόχαστρο επιθέσεων. Είναι σαφές πως μπορεί να εδράζεται δικαίωμα διεθνούς προστασίας για τα πρόσωπα αυτά, με βάση τη Συνθήκη της Γενεύης, ειδικά σε περιπτώσεις όπου διώκονται άμεσα ή έμμεσα από τα επίσημα καθεστώτα.

Είναι πιθανό να αφορά πολιτικούς ακτιβιστές, που διώκονται για την αντίθεσή τους σε μια επίσημη κυβέρνηση¹⁶². Πρόσφατα η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στα βασανιστήρια (UNCAT¹⁶³), έκρινε πως η επαναπροώθηση ενός Κούρδου πολιτικού ακτιβιστή είναι ευθέως αντίθετη στη Σύμβαση ενάντια στα Βασανιστήρια¹⁶⁴, την απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση¹⁶⁵. Παράλληλα, σύμφωνα με το ΕΔΔΑ η διεθνής προστασία για τους πολιτικούς ακτιβιστές δεν αφορά μόνο τους επικεφαλής κάποιας ομάδας ή τους υψηλού κύρους ακτιβιστές. Αφορά γενικότερα όσους έχουν ενεργή δράση, καθώς στην πραγματικότητα βρίσκονται σε κίνδυνο να υποστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση¹⁶⁶.

Έχει ενδιαφέρον το γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό σήμερα διώκονται οι ακτιβιστές για τα ανθρώπινα δικαιώματα (HRD)¹⁶⁷. Για την προστασία των

¹⁶² Όπως τα μέλη του κουρδικού εργατικού κόμματος PKK, που διώκονται από τις τουρκικές αρχές.

¹⁶³ Σχετικά με την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών ενάντια στα Βασανιστήρια : <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CAT/Pages/CATIntro.aspx>.

¹⁶⁴ Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment.

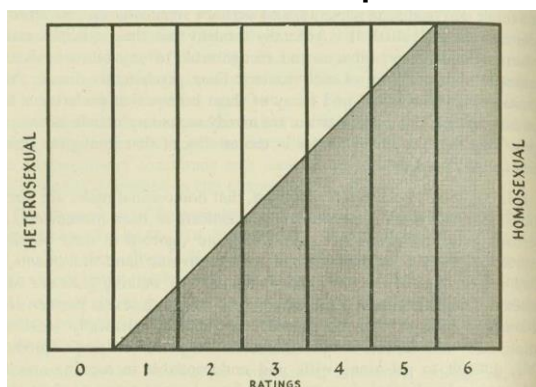
¹⁶⁵ "UNCAT: Return to Turkey of Kurdish asylum applicant was a violation of the Convention" (EDAL, 16.8.2019), available at : <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/uncat-return-turkey-kurdish-asylum-applicant-was-violation-convention>, last assessed 1June 2020.

¹⁶⁶ ECtHR-A.A. v. Switzerland, Application No. 58802/12, 7 January 2013.

¹⁶⁷ HRD (Human Rights Defenders): Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

ακτιβιστών υπάρχει άλλωστε και σχετικό ψήφισμα της ΓΣ του ΟΗΕ¹⁶⁸. Όπως εξηγεί σε σχετικό άρθρο ο Jones, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν ζητούν πάντα διεθνή προστασία με τη μορφή ασύλου, ωστόσο αιτούνται τη διευκόλυνση σε (εσωτερικές και άλλες) μετακινήσεις τους¹⁶⁹. Οι μετακινήσεις αυτές ονομάζονται άλλως πρωτοβουλίες προσωρινής διεθνούς μετεγκατάστασης¹⁷⁰. Στόχο έχουν την εξασφάλιση ασφαλούς διαμονής σε καταφύγια στους ακτιβιστές/στριες, που διώκονται εξαιτίας της δράσης τους. Οι πρωτοβουλίες αυτές υφίστανται για καλύψουν, επί της ουσίας, την αδυναμία του κράτους προέλευσης να προστατεύσει τα άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο. Γενικότερα στην ΕΕ τα κράτη έχουν δεσμευτεί αναφορικά με την προστασία των δικαιωμάτων των ακτιβιστών, αναγνωρίζοντας πως αποτελούν κινητήρια δύναμη για τον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας, την προώθηση του κράτους δικαίου και των δικαιωμάτων σε χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου¹⁷¹.

5.3 ΛΟΑΤΚΙΑ υποκείμενα στο ΔΔ

Δεδομένων των κοινών γνωρισμάτων τους, οι ταυτότητες που αφορούν το διαφορετικό SOGI, συνυπάρχουν σε ένα ακρωνύμιο λοατκία και αφορά τα μέλη μιας κοινότητας, που λόγω αυτής υφίστανται διακρίσεις. Ωστόσο, λόγω των διαφορετικών γνωρισμάτων τους,

ομαδοποιούνται περαιτέρω και ξεχωρίζουν.

¹⁶⁸ UNGA, Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms, Rec 53/144, 53th Session, Agenda item 110 (b), A/RES/53/144(8 March 1999).

¹⁶⁹ Martin Jones, 'Protecting human rights defenders at risk: asylum and temporary international relocation' [2015] 19(7) The International Journal of Human Rights <DOI: 10.1080/13642987.2015.1075304>, σελ 939, accessed 2 June 2020

¹⁷⁰ Temporary international relocation initiatives (TIRIs).

¹⁷¹ Jones, σελ. 950.

- **Η Κλίμακα του Kinsey¹⁷²**

Στις διεθνείς νομοθεσίες, αυτό που ποινικοποιείται είναι οι συναινετικές σεξουαλικές πράξεις μεταξύ ενηλίκων. Όμως είτε ποινικοποιείται η ελεύθερη έκφραση είτε οι σεξουαλικές πράξεις, η σεξουαλικότητα ως πτυχή της ανθρώπινης προσωπικότητας περιορίζεται. Από το 1948, ο Kinsey παρουσιάζοντας τα στοιχεία της έρευνάς του σχετικά με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα¹⁷³, ανέδειξε την ποικιλότητα και ρευστότητα της σεξουαλικής συμπεριφοράς, χαρακτηρίζοντας τη σεξουαλικότητα ως ένα φάσμα. Εφόσον το φάσμα αυτό ορίζεται με βάση ορισμένες μεταβλητές (το φύλο, η φυλή, η ηλικία, η κοινωνική τάξη κ.ά.), παρατήρησε αφενός πως η σεξουαλική επιθυμία μπορεί να μεταβληθεί στη διάρκεια της ζωής του ατόμου. Και αφετέρου ότι η ανθρώπινη σεξουαλικότητα δεν μπορεί να περιγραφεί ως ένα δίπολο, καθώς υπάρχουν πολλές ενδιάμεσες καταστάσεις ανάμεσα στην ομοφυλοφιλία και στην ετεροφυλοφιλία. Εξάλλου, ο ίδιος αναφέρει στο βιβλίο του «Σεξουαλική Συμπεριφορά στο ανθρώπινο αρσενικό» ότι: «Στη φύση σπάνια υπάρχουν διακριτές κατηγορίες. Μόνο ο ανθρώπινος νους επινοεί κατηγορίες και επιχειρεί να περιορίσει τα γεγονότα σε κουτιά. Ο κόσμος αποτελεί ένα φάσμα σε κάθε πτυχή του. Όσο πιο σύντομα το συνειδητοποιήσουμε σε σχέση με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα, τόσο γρηγορότερα θα κατακτήσουμε τη βαθιά κατανόηση της σεξουαλικής πραγματικότητας»¹⁷⁴. Αυτό που αναγνωρίζει και αποδέχεται είναι πως η ανθρώπινη σεξουαλικότητα έχει διάφορες εκφάνσεις και αποχρώσεις και τα δίπολα είναι προϊόν εξωγενούς κανονικοποίησης.

¹⁷² Η απεικόνιση της Κλίμακας του Κίνσευ αναφορικά με την ανθρώπινη σεξουαλικότητα. Η Κλίμακα αυτή «μετράει» τη σεξουαλικότητα με βάση ορισμένο τεστ και κατατάσσει την απόλυτη ετεροφυλοφιλία στο 0 και την απόλυτη ομοφυλοφιλία στο 6, ενώ στο φάσμα ανάμεσα στο 1 και το 5 εμπίπτουν τα αμφισεξουαλικά άτομα, “The Kinsey Scale”, available at : <https://kinseyinstitute.org/research/publications/kinsey-scale.php> , last assessed 28 April 2020.

¹⁷³ Wolf, σελ. 75, ό.π.

¹⁷⁴ Alfred Kinsey, “Sexual Behavior in Human Male” (American Journal of Public Health, June 2003, Vol 93, No 6, 894-898), σελ. 897.

- **Αμφιφοβία και Αιτήματα Ασύλου: μεταξύ στερεοτύπου και προκατάληψης**

Μια από τις σοβαρές προκλήσεις για τα λοατκία αιτούντα άσυλο είναι η απόδειξη του ισχυρισμού της σεξουαλικότητάς τους. Ακόμα δυσκολότερη φαντάζει η απόδειξη του κινδύνου δίωξης ενός ατόμου που αυτοπροσδιορίζεται ως αμφισεξουαλικό. Ωστόσο, ένα αμφισεξουαλικό άτομο, έχοντας επίσης ομόφυλη σεξουαλική έκφραση, βιώνει εξίσου το φόβο δίωξης σε χώρες όπου οι ομόφυλες πράξεις διώκονται. Πρακτικά, τα αμφισεξουαλικά άτομα είναι σπανίως ορατά ως τέτοια στις αιτήσεις ασύλου, αφού καταγράφονται είτε ως ομοφυλόφιλα είτε ως ετεροφυλόφιλα.

Έρευνα στο Ηνωμένο Βασίλειο, κατέδειξε πως ένα αίτημα με βάση την αμφισεξουαλικότητα πολύ συχνά απορρίπτεται. Ως εκ τούτου τα άτομα δεν αιτούνται άσυλο με βάση την ταυτότητά τους αυτή. Εξάλλου τα στερεότυπα, η αμφιφοβία και η έλλειψη ορατότητας οδηγούν σε δυσπιστία των αρχών και περαιτέρω απόρριψη των αιτημάτων¹⁷⁵. Η έλλειψη αυτή, αντικατοπτρίζει το φαινόμενο ότι μια κοινωνία στην οποία η σεξουαλικότητα γίνεται αντιληπτή μέσα από δίπολα, η αμφισεξουαλικότητα δεν είναι εύκολα κατανοητή¹⁷⁶. Σε πολλές αναλύσεις η ομόφυλη πτυχή της αμφισεξουαλικότητας αντικατοπτρίζει μία επιλογή¹⁷⁷. Κάνοντας τη «σωστή» αυτή επιλογή, το άτομο εύκολα μπορεί να αποφύγει τη δίωξη και να μην κινδυνεύει στη χώρα προέλευσής του¹⁷⁸.

Ο Rehaag, σε έρευνά του εξηγεί ότι τα αμφισεξουαλικά αιτούντα άσυλο άτομα έχουν πολύ μικρότερη πιθανότητα επιτυχίας. Από τις υπηρεσίες ασύλου, η

¹⁷⁵ Neva Wagner, "B Is for Bisexual: The Forgotten Letter in U.K. Sexual Orientation Asylum Reform" (2016) 26 *Transnat'l L & Contemp Probs* 205, σελ. 207.

¹⁷⁶ Miguel Obradors-Campos (2011) *Deconstructing Biphobia*, *Journal of Bisexuality*, 11:2-3, 207-226, σελ. 214.

¹⁷⁷ Milaine Alarie & Stéphanie Gaudet (2013) "I Don't Know If She Is Bisexual or If She Just Wants to Get Attention": Analyzing the Various Mechanisms Through Which Emerging Adults Invisibilize Bisexuality, *Journal of Bisexuality*, 13:2, 191-214, DOI: 10.1080/15299716.2013.780004.

¹⁷⁸ Wagner, σελ. 216, ό.π.

αμφίσημη φύση της αμφισεξουαλικότητας σηματοδοτεί την έλλειψη αυτής¹⁷⁹. Έτσι, παρουσιάζονται ορισμένα στοιχεία σχετικά με τα αιτήματα ασύλου αμφισεξουαλικών στον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Αυστραλία. Συγκεκριμένα, εντοπίζεται τόσο η απουσία τους στη νομολογία των κρατών υποδοχής, όσο και τα πολύ χαμηλά ποσοστά επιτυχίας τους¹⁸⁰. Διαπιστώνεται η προβληματική στάση της νομολογίας απέναντι στην αμφιφυλοφιλία, με χαρακτηριστική την υπόθεση ενός κινέζου αμφιφυλόφιλου αιτούντος άσυλο στην Αυστραλία¹⁸¹. Ο αιτών υποστήριξε πως είχε ροπή στην ομοφυλοφιλία και, έχοντας αυτή τη ζωή, βρέθηκε σε κίνδυνο. Τότε το Δικαστήριο παρομοίασε την αμφιφυλοφιλία με πολιτική **επιλογή** μεταξύ δημοκρατίας και απολυταρχίας και μεταξύ χριστιανισμού και αθεΐας¹⁸². Με τα παραπάνω θέλησε να δείξει πως ο αιτών είναι αναξιόπιστος και πως ο ισχυρισμός της αμφιφυλοφιλίας είναι αόριστος, καθώς δεν είναι δυνατόν τη μια στιγμή να είσαι από τη μία πλευρά και την άλλη από την άλλη. Είναι ενδιαφέρον και παράλληλα αντιφατικό ότι βάσει των ερευνών πάνω στη σεξουαλική συμπεριφορά, περισσότερα υποκείμενα εμπίπτουν στο φάσμα μεταξύ ομοφυλοφιλίας και αμφιφυλοφιλίας, αλλά οι υπηρεσίες ασύλου δεν το αναγνωρίζουν ως μια πραγματική κατάσταση κινδύνου, που να χρήζει προστασίας.

5.4 Φύλο και Εννοιολογήσεις

- **Η Βιολογία ως βάση του Φύλου**

Για να περιγραφεί το πλαίσιο προστασίας των διεμφυλικών και μεσοφυλικών υποκειμένων είναι αναγκαία η διάκριση, αναφορικά με το φύλο. Από την

¹⁷⁹ Sean Rehaag, "Bisexuals Need Not Apply : A Comparative Appraisal of Refugee Law and Policy in Canada, the United States, and Australia" 2987 (2010), <https://doi.org/10.1080/13642980902758226>, 420 σελ.επ.

¹⁸⁰ Περιγράφεται πως στις ΗΠΑ το ποσοστό των αιτημάτων των αιτούντων με βάση τη SOGI είναι μικρότερο του 1%, Rehaag, σελ. 423, Marcus, N. C. (2018). The Global Problem of Bisexual Erasure in Litigation and Jurisprudence. Journal of Bisexuality, 18(1), 67–85, σελ.13.

¹⁸¹ RRT Case No. N95/07313, [1997] RRTA 2438 (27 June 1997).

¹⁸² Ό.π. σελ. 13§4.

Αναγέννηση, οι γιατροί θεώρησαν το βιολογικό φύλο ως βάση του κοινωνικού, καθώς η γέννηση αποτελούσε το καθοριστικό γεγονός για την απόδοση κοινωνικών προνομίων στα υποκείμενα με βάση το διπολικό σύστημα του φύλου¹⁸³. Περαιτέρω, το βιολογικό φύλο έχει περιγραφεί ως το πλέγμα των χρωμοσώματων του, σε συνδυασμό με τα γεννητικά όργανα, αλλά και τις ορμόνες του. Και, ενώ όλοι οι πολιτισμοί χρησιμοποιούν ως βάση του κοινωνικού το βιολογικό φύλο, δεν είναι σαφείς οι διαφορές τους, η παρουσία των μεσοφυλικών (ίντερσεξ) υποκειμένων περιπλέκει περαιτέρω τη διπολική διάκριση. Τούτέστιν, η συγγραφέας αντιλαμβάνεται το βιολογικό φύλο ως κάτι σταθερό, με το οποίο τα άτομα γεννιούνται, ενώ το κοινωνικό κάτι το οποίο εξαρτάται από πολλούς παράγοντες και συχνά μεταβάλλεται λόγω των συνθηκών¹⁸⁴

- **Ιντερσεξ Υποκείμενα**

Δεν είναι πολύ γνωστό, ωστόσο τα μεσοφυλικά άτομα αποτελούν περίπου το 1,7% του πληθυσμού¹⁸⁵. Για τα παιδιά αυτά, επικρατεί μυστικοπάθεια και ενοχή τόσο των γιατρών όσο και των γονέων των παιδιών αυτών. Τα μεσοφυλικά βρέφη υποβάλλονται σε διορθωτικές χειρουργικές επεμβάσεις, που είναι πιθανό να προκαλέσουν σοβαρές επιπτώσεις στη μετέπειτα ενήλικη ζωή τους¹⁸⁶. Το Συμβούλιο της Ευρώπης είχε εναντιωθεί με ανακοίνωσή του στις επεμβάσεις αυτές, θεωρώντας τη μεσοφυλικότητα ως μορφή της φυσικής ποικιλότητας του φύλου. Και όχι μια κατάσταση που χρήζει θεραπείας¹⁸⁷. Από το 2013, η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ χαρακτήρισε ως βασανιστήριο κάθε μη συναινετική χειρουργική επέμβαση σε μεσοφυλικούς

¹⁸³ Thomas Laqueur, Κατασκευάζοντας το Φύλο: Σώμα και Κοινωνικό Φύλο από τους αρχαίους Έλληνες ως το Φρόιντ (Εκδόσεις Πολύτροπον, Αθήνα, 2003), σελ 190 επ. και 214 επ.

¹⁸⁴ Αθηνά Αθανασίου, Φεμινιστική Θεωρία και Πολιτισμική Κριτική (Νήσος, Αθήνα, 2006), σελ. 25.

¹⁸⁵ Wolf, σελ. 225 επ.

¹⁸⁶ “Intersex Genital Mutilation” (OII Intersex Network, 25 February 2012)

<<http://oiiinternational.com/2574/intersex-genital-mutilation-igm-fourteen-days-intersex/>> last assessed 7 February 2020.

¹⁸⁷ PACE “Children’s right to physical integrity” Report, Doc 13297, 6 June 2013.

ανθρώπους¹⁸⁸. Το 2016 η ίδια Επιτροπή τοποθετήθηκε εκ νέου σε σχέση με τα ίντερσεξ άτομα. Καταδίκασε το γεγονός ότι σε πολλά κράτη τα μεσοφυλικά βρέφη υφίστανται μη αναστρέψιμο προσδιορισμό του φύλου τους, στείρωση και χειρουργική διόρθωση των γεννητικών οργάνων τους, αφήνοντάς τους μόνιμη ενοχή και ψυχικό βάρος, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στον κοινωνικό τους στιγματισμό¹⁸⁹. Το Ευρωκοινοβούλιο σε απόφασή του κάλεσε τα κράτη να απαγορεύσουν τις επεμβάσεις αυτές και να εφαρμόζουν πρακτικές διαφορετικές αναφορικά με τα μεσοφυλικά άτομα, μέχρι την ηλικία που αυτά θα μπορούν να επιλέγουν και να συναινούν για τις αλλαγές αναφορικά με το σώμα και το φύλο τους¹⁹⁰.

- **Το Ευρωπαϊκό πλαίσιο προστασίας της ταυτότητας φύλου**

Το ΕΔΔΑ ήδη από το 1992 επιβεβαίωσε την ανάγκη θεσμοθέτησης νομοθεσίας από τα κράτη, που να διευκολύνει τα διεμφυλικά άτομα ως προς την αλλαγή της ταυτότητας φύλου τους. Στην Β. κατά Γαλλίας, επεσήμανε πως αποτελεί παραβίαση του αρ.8 της ΕΣΔΑ η άρνηση των δικαστηρίων να διορθώσουν το όνομα του ατόμου, ακόμα και μετά από επέμβαση επαναπροσδιορισμού του φύλου¹⁹¹. Αναλόγως, στην απόφαση Goodwin κατά Ηνωμένου Βασιλείου, επιβεβαίωσε το παραπάνω και επέβαλε στο κράτος να υιοθετήσει αντίστοιχη νομοθεσία, όπως και σε άλλες αποφάσεις του¹⁹². Άλλωστε, από το 2015 το Συμβούλιο της Ευρώπης με ψήφισμα, που υιοθέτησε, προέτρεψε τα κράτη να θεσμοθετήσουν νόμους για την αλλαγή του

¹⁸⁸ UNHRC, “Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Juan E. Méndez” (A/HRC/22/53,2013).

¹⁸⁹ UNHRC, “Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment” (A/HRC/31/57,2016).

¹⁹⁰ PACE, “Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people”, Resolution 2191 (2017).

¹⁹¹ ECtHR-B v. France, 13343/87, 25 March 1992.

¹⁹² ECtHR-Goodwin v. United Kingdom, 28957/95, 11 July 2002, ECtHR-L v. Lithuania, 27527/03,31 March 2008, ECtHR- Y.Y v. Turkey,14793/08,10 June 2015, ECtHR- A.P., Garçon & Nicot v. France, 79885/12, 52471/13 & 52596/13, 6 April 2017, ECtHR- S.V. v. Italy, 55216/08, 11 January 2019, ECtHR- Van Kuck v. Germany, 35968/97, 12 September 2003, ECtHR- Schlumpf v. Switzerland, 29002/06, 05 June 2009.

ονόματος των διεμφυλικών υποκειμένων με βάση αποκλειστικά τον αυτοπροσδιορισμό τους και την ακύρωση κάθε ιατρικής προϋπόθεσης (στείρωσης, ψυχιατρικής διάγνωσης)¹⁹³.

- **Η ελληνική έννομη τάξη**

Ο νόμος 4491/2017 εισήγαγε τροποποιήσεις σχετικά με την αναγνώριση ταυτότητας φύλου σε διεμφυλικά άτομα¹⁹⁴. Βάσει του προηγούμενου νόμου, η αλλαγή της ταυτότητας φύλου ήταν επιτρεπτή υπό την προϋπόθεση της «αλλαγής φύλου»¹⁹⁵. Το νέο νομικό καθεστώς μετέβαλε τις προϋποθέσεις αλλαγής του ονόματος στα επίσημα έγγραφα των ατόμων, απαλείφοντας τις ιατρικές προϋποθέσεις και διευκολύνοντας επί της ουσίας τη διαδικασία, καθώς πλέον τα άτομα έχουν δικαίωμα με απλή δήλωση να διορθώσουν το καταχωρισμένο φύλο και όνομά τους.

Τα ελληνικά δικαστήρια για πρώτη φορά αναγνώρισαν το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό και την αλλαγή της ταυτότητας φύλου χωρίς ιατρικές προϋποθέσεις με την απόφαση 418/2016 του Ειρηνοδικείου Αθηνών¹⁹⁶. Σε πολύ πρόσφατη απόφασή του, το ίδιο Δικαστήριο χαρακτήρισε ως «ακρωτηριασμό» του ατόμου την προϋπόθεση χειρουργικής αλλαγής για τα διεμφυλικά άτομα, ιδιαίτερα προσβλητικό, επίπονο και κοστοβόρο (δεδομένου ότι δεν καλύπτεται από φορείς κοινωνικής ασφάλισης), επιβεβαιώνοντας την προηγούμενη θέση του υπέρ του αυτοπροσδιορισμού του ατόμου¹⁹⁷.

¹⁹³ PACE, "Discrimination against transgender people in Europe", Resolution 2048 (2015), Θεοφιλόπουλος Θανάσης "Ομοφοβική, τρανσφοβική βία και διακρίσεις στην Ελλάδα: Έκθεση αποτελεσμάτων Έργου "Πες το σ'εμάς" 01/04/2014-30/11/2015" (Colour Youth, Αθήνα, 2015), σελ. 30-31.

¹⁹⁴ Ν 4491/2017-ΦΕΚ 152/Α/13-10-2017, "Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου-Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις".

¹⁹⁵ Ν 4144/2013, όπως τροποποίησε το Ν344/1976, "Νομική Αναγνώριση της Ταυτότητας Φύλου-Χρήσιμος Οδηγός" (Colour Youth, 2016).

¹⁹⁶ ΕιρΑθ 418/2016.

¹⁹⁷ ΕιρΑθ 195/2020.

Είναι πρόδηλο, πως για τα διεμφυλικά αιτούντα άσυλο υποκείμενα, η αναγκαιότητα αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου τους είναι θεμελιώδης για την εξέταση και την ευόδωση του αιτήματός τους. Αυτό σημαίνει πως τα άτομα που διώκονται λόγω διεμφυλικότητας στις χώρες καταγωγής τους, προτεραιότητα έχουν τη διόρθωση του καταχωρισμένου φύλου τους, μέσω διοικητικών ή δικαστικών διαδικασιών στις χώρες πρώτης εισόδου στην ΕΕ. Με τρεις πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις η ελληνική νομολογία προχώρησε σε διόρθωση του καταχωρισμένου φύλου διεμφυλικών αιτούντων άσυλο. Το 2018 οι αποφάσεις του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης και Μυτιλήνης και έπειτα το 2020 το Ειρηνοδικείο Αθηνών, εφάρμοσαν τον ανωτέρω νόμο μεταβάλλοντας το καταχωρισμένο φύλο των αιτούντων άσυλο και το ονοματεπώνυμό τους στα επίσημα έγγραφά τους¹⁹⁸. Αποτελούν δεδουλευμένο στην ελληνική νομολογία και θεωρούνται κομβικές για την κατοχύρωση του δικαιώματος αναγνώρισης των διεμφυλικών προσφύγων. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τονιστεί πως η ανάγκη διεξαγωγής δικαστικής διαδικασίας καθυστερεί τα άτομα και ενίοτε είναι δύσκολη και κοστοβόρα.

5.5 Η Αποδεικτική Διαδικασία

• Αξιολόγηση Αξιοπιστίας των αιτημάτων ασύλου

Τα υποκείμενα, που αιτούνται διεθνούς προστασίας ως μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, φέρουν το βάρος απόδειξης ενώπιον των υπηρεσιών ασύλου της ιδιότητας τους αυτής. Το γεγονός, δηλαδή, ότι τα μέλη αυτής της ομάδας υφίστανται διώξεις στη χώρα προέλευσής τους, αλλά και την έλλειψη κρατικής προστασίας για τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Οι υπηρεσίες συχνά κρίνουν το αίτημα με βάση στερεότυπα και προκαταλήψεις, που ισχύουν αναφορικά με τα λωακκια άτομα, όπως θα εκτεθεί στη συνέχεια. Η σημασία της αξιολόγησης των στοιχείων ευρίσκεται στην απόδειξη των ισχυρισμών της αίτησης, ενώ η εξέταση αυτών αποτελεί την εισαγωγική

¹⁹⁸ ΕιρΘες. 444Ε/2018, ΕιρΜυτιλ 136/2018, ΕιρΑθ 121/2020.

διαδικασία της διαδικασίας ασύλου¹⁹⁹. Η αξιολόγηση των στοιχείων που παρατίθενται από τον αιτούντα, ενώ γίνεται με βάση εξ αρχής καθορισμένα κριτήρια από την UNHCR, δεν συμβαίνει με τρόπο ομοιόμορφο από τις υπηρεσίες ασύλου. Ωστόσο, μια πιο γενική πρακτική των κρατών αποτελεί η ανεύρεση και εξέταση των COI των αιτούντων.

Εξάλλου, ενώ από το 2013, η UNHCR αναφέρει την αξιολόγηση της αξιοπιστίας με ποικίλες μεθόδους απόδειξης και έρευνας, η ίδια η Οδηγία 2011/95/ΕΕ δεν αναφέρεται συγκεκριμένα σε μεθόδους απόδειξης, παρά μόνο στην ανάγκη διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων²⁰⁰. Για τους λόγους αυτούς μια ματιά στις κρατικές πρακτικές αποδεικνύει πως η καχυποψία και η επιμονή στην απόδειξη των ισχυρισμών τους, οδηγεί σε πολιτικές παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αιτούντων διεθνούς προστασίας.

- **Μήπως δεν είσαι «αρκετά» γκέι;**

Βασική διακύβευση της εξέτασης μιας αίτησης ασύλου με βάση το SOGI αποτελεί η αξιοπιστία του. Η κρίση επί της αξιοπιστίας των αποδείξεων βασίζεται στις υποθέσεις, αλλά και στις παραστάσεις της εκάστοτε υπηρεσίας ασύλου για το ποια θα πρέπει να είναι η κοινωνική συμπεριφορά ενός λοατκία υποκειμένου. Σίγουρα δεν υπάρχει ένας ενιαίος τρόπος, με τον οποίο να μπορεί να αναγνωριστεί το SOGI των ατόμων. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι το κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο έχουν ζήσει τα λοατκία αιτούντα άσυλο, δεν μπορεί να παραλληλιστεί με το ευρωπαϊκό. Συνεπώς, και η κοινωνική τους συμπεριφορά συχνά διαφέρει²⁰¹.

Μελέτες κατέδειξαν πως τα αιτούντα άσυλο με βάση το SOGI τους, κρίνονται συχνά σύμφωνα με το αν η εμφάνιση τους είναι ικανοποιητική σε σχέση με το

¹⁹⁹ UNHCR, "Beyond Proof :Credibility Assessment in EU Asylum Systems"(May 2013), σελ. 27 ,32 επ.

²⁰⁰ Efrat Arbel, Catherine Dauvergne ,and Jenni Millbank, Gender in Refugee Law: From the margins to the centre(Routledge, New York, 2014), σελ 100 επ.

²⁰¹ Jansen, Spijkerboer, σελ. 47, ό.π.

αίτημά τους²⁰². Επομένως, ένας ομοφυλόφιλος άντρας, που είναι αρρενωπός, και αντίστοιχα μία λεσβία, που είναι θηλυπρεπής ως αιτούντα άσυλο, πιο δύσκολα θα γίνουν δεκτοί/ές. Ωστόσο, η ορατότητα δεν μπορεί και δεν πρέπει να συσχετίζεται με το αίτημα ασύλου²⁰³. Στην υπόθεση που ασχολήθηκε το Ανώτατο Συμβούλιο προσφύγων και μετανάστευσης των ΗΠΑ, το δικαστήριο «τιμωρεί» τους ομοφυλόφιλους, που επιλέγουν να κρύβουν την ιδιότητά τους αυτή, απορρίπτοντας τα αιτήματά τους. Πρόκειται για την υπόθεση του Soto Vega²⁰⁴, που από νεαρή ηλικία υφίστατο παρενοχλήσεις, για το λόγο ότι ήταν ομοφυλόφιλος. Με αποκορύφωμα, την κακοποίησή του από αστυνομικούς, απειλώντας την ίδια του τη ζωή. Έτσι προέβη σε αίτημα ασύλου στις ΗΠΑ, προβάλλοντας το φόβο δίωξης. Ωστόσο, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αίτησή του, με την αιτιολογία της αρρενωπής του εμφάνισης. Το δικαστήριο υπέπεσε σε δύο αντιφάσεις στον πρώτο βαθμό: Αφενός, η απόκρυψη της ταυτότητας είναι η φυσική αντίδραση στη δίωξη, που όμως το σύστημα ασύλου την τιμωρεί. Αφετέρου, από την πρωτοβάθμια απόφαση συνάγεται πως η απόκρυψη της ταυτότητας οδηγεί σε αλλοίωση της ίδιας της ταυτότητας²⁰⁵. Δεδομένης της έλλειψης ορατότητας, θεώρησε πως ο αιτών δεν μπορεί να θεμελιώσει φόβο μελλοντικής δίωξης. Παράλληλα, το ίδιο δικαστήριο συνεχίζει την κριτική στην εμφάνιση και έκφραση του φύλου των αιτούντων στην υπόθεση της Hernandez-Montiel. Αφορά μια διεμφυλική γυναίκα από το Μεξικό, η οποία διώχθηκε ως ομοφυλόφιλος άντρας που ντύνεται γυναικεία στη χώρα προέλευσής της. Για το στοιχείο αυτό, διώχθηκε, κακοποιήθηκε σεξουαλικά και απειλήθηκε η ζωή της²⁰⁶. Το δικαστήριο φαίνεται πως αναγνώρισε τη συμμετοχή της σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ως υποσύνολο του ομοφυλόφιλου πληθυσμού του Μεξικού, που -λόγω της

²⁰² Sin, R. (2015). Does sexual fluidity challenge sexual binaries? The case of bisexual immigrants from 1967–2012. *Sexualities*, 18(4), 413–437. <https://doi.org/10.1177/1363460714550901>, σελ. 420, ό.π.

²⁰³ Fadi Hanna, "Punishing Masculinity in Gay Asylum Claims", *The Yale Law Journal*, Vol. 114, No. 4 (Jan., 2005), pp. 913-920.

²⁰⁴ Soto Vega v. Ashcroft, No. A-95880786 USA BIA, (2004).

²⁰⁵ Hanna, σελ. 913, ό.π.

²⁰⁶ Geovanni Hernandez-Montiel v. Immigration and Naturalization Service, 225 F.3d 1084 (9th Cir. 2000); A72-994-275, US CA 9th(2000).

θηλυκής του έκφρασης- υφίστανται περισσότερες διώξεις. Σε απόφαση, που αφορούσε το αίτημα λιθουανής λεσβίας αιτούσας, κρίθηκε πως μια θηλυκή λεσβία δεν διατρέχει τόσο σοβαρό κίνδυνο στη χώρα προέλευσής της²⁰⁷. Η ίδια κατά τη συνέντευξή της παρέθεσε το γεγονός της σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης από το σύζυγό της κατά την αποκάλυψη της σεξουαλικότητάς της. Ωστόσο, η υπηρεσία ασύλου επέμεινε στην έλλειψη στοιχείων για το αίτημά της, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποδειχθεί η σεξουαλικότητα της αιτούσας²⁰⁸. Συνδυαστικά, συνάγεται πως τα αμερικανικά δικαστήρια αντιλαμβάνονται τους ομοφυλόφιλους αιτούντες ως δύο κατηγορίες. Αυτούς που κρύβουν την ταυτότητά τους και τους θηλυπρεπείς. Επομένως, το δικαστήριο αξιολογώντας τη θηλυκότητα ως μια μορφή ευαλωτότητας, δίνει προβάδισμα στα ομοφυλόφιλα άτομα, που είναι κοινωνικά ορατά.

• Έλεγχοι του SOGI

Οι πρακτικές των κρατών συχνά περιλαμβάνουν προφορικές συνεντεύξεις, αρκετά συχνά ψυχολογικά/ψυχιατρικά τεστ και πιο σπάνια ιατρικές εξετάσεις. Η Τσεχική Δημοκρατία εφάρμοσε το μοντέλο πλεισμογραφικής εξέτασης στα λωατκία αιτούντα άσυλο²⁰⁹, το οποίο κρίθηκε ως ένα από τα πλέον εξευτελιστικά για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια μοντέλα εξέτασης της ανθρώπινης σεξουαλικότητας. Πρόκειται για έλεγχο της σωματικής διέγερσης των αιτούντων κατά τη θέαση ποικίλου πορνογραφικού υλικού, προκειμένου να διαπιστωθεί αν πράγματι είναι λωατκία²¹⁰. Η μέθοδος –ορθώς- δέχτηκε

²⁰⁷ Heather Scavone, “Queer Evidence: The Peculiar Evidentiary Burden Faced by Asylum Applicants with Cases Based on Sexual Orientation and Identity” (2013) 5 *Elon L Rev* 389, 396-398.

²⁰⁸ *Mockeviciene v. Attorney General*, No. 06-12334, US CA 11th(2007).

²⁰⁹ Πλεισματογράφος είναι ένα όργανο για τη μέτρηση των μεταβολών του όγκου μέσα σε ένα όργανο ή ολόκληρο το σώμα (που συνήθως προκύπτει από διακυμάνσεις της ποσότητας αίματος ή αέρα που περιέχει), “Plethysmograph”, available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Plethysmograph> last assessed 9 February 2020.

²¹⁰ Gartner, Johannes Lukas. “(In)credibly Queer: Sexuality-based Asylum in the European Union.” In *Transatlantic Perspectives on Diplomacy and Diversity*, edited by Anthony Chase, 39-66. New York: Humanity in Action Press, 2015.

δριμεία κριτική από φορείς, αλλά κυρίως από την UNHCR ²¹¹, ως παραβιαστική της ιδιωτικότητας και προσβλητική της ανθρώπινης αξιοπρέπειας διαδικασίας και σε κάθε περίπτωση ως μη αξιόπιστη μεθοδολογικά. Ωστόσο, στη Σλοβακία εξακολούθησε να εφαρμόζεται²¹².

Παράλληλα, οι πολύωρες συνεντεύξεις στην υπηρεσία ασύλου συχνά περιλαμβάνουν προσωπικές και ενίοτε παραβιαστικές ερωτήσεις σχετικά με την προσωπική ζωή του αιτούντος²¹³, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις τις συνεντεύξεις αυτές διεξάγουν ειδικοί ψυχικής υγείας ή σεξολόγοι χωρίς την ενημέρωση του αιτούντος²¹⁴. Ενίοτε ζητείται ως απόδειξη, υλικό από την προσωπική του ζωή (φωτογραφίες ή βίντεο με τον ερωτικό του σύντροφο), ενώ σε άλλες ζητείται επιστολή/μαρτυρία από το σύντροφο του αιτούντος.

Το 2014 το ΔΕΕ απέρριψε κάθε έλεγχο της σεξουαλικότητας των αιτούντων στα πλαίσια απόδειξης του αιτήματός τους. Συγκεκριμένα, στην απόφαση Α,Β,С το Δικαστήριο εξέτασε τους τρόπους ελέγχου της σεξουαλικότητας των αιτούντων από τις υπηρεσίες ασύλου²¹⁵. Το κύριο ζήτημα, που κλήθηκε να εξετάσει, ήταν η συμβατότητα των Οδηγιών της ΕΕ και του ΧΘΔ με τις πρακτικές, που εφαρμόζουν τα κράτη αναφορικά με την απόδειξη του SOGI²¹⁶. Όλα τα αιτούντα άσυλο άτομα της εξεταζόμενης υπόθεσης όφειλαν να εκθέσουν την ιδιωτικότητά τους ενώπιον της υπηρεσίας ασύλου. Ο πρώτος υπεβλήθη σε «τεστ» σεξουαλικότητας. Ο δεύτερος απορρίφθηκε, καθώς δεν ήταν αρκετά λεπτομερής στην έκφραση του βιώματός του. Ενώ ο τρίτος κλήθηκε να καταθέσει βίντεο με ερωτικές περιπτώξεις του στην υπηρεσία ασύλου. Έχοντας ως βασική κατευθυντήρια αρχή την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και το σεβασμό της ιδιωτικής ζωής του ατόμου, κατέληξε πως αποτελούν

²¹¹ UNHCR, “UNHCR’s Comments on the Practice of Phallometry in the Czech Republic to Determine the Credibility of Asylum Claims based on Persecution due to Sexual Orientation” (April 2011).

²¹² Spijkerboer, Thomas, “Fleeing homophobia: Sexual orientation, gender identity and asylum” (Routledge, New York, 2013), σελ.15.

²¹³ (In)credibly Queer, ό.π.

²¹⁴ Jansen, Spijkerboer, σελ.48-50.

²¹⁵ C-148/13 to C-150/13, A, B, C v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, ECJ(2014).

²¹⁶ Α.Παπαδοπούλου, 216 επ.

παραβίαση των δικαιωμάτων αυτών οι εξαντλητικές συνεντεύξεις, που βασίζονται σε ορισμένες προσλαμβάνουσες και κυρίως σε προκαταλήψεις, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη την προσωπική κατάσταση του ίδιου του αιτούντος. Ως προς τα αποδεικτικά στοιχεία με περιεχόμενο από την προσωπική ζωή του αιτούντος, γίνεται δεκτό πως το αίτημα τέτοιων αποδείξεων έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το αρ.1 του ΧΘΔ, αλλά και η αποδοχή τέτοιων στοιχείων, καθώς θα υπέβαλλε τα αιτούντα έμμεσα στην ανάγκη να προσκομίσουν αυτά. Ανάλογη ήταν η τοποθέτηση του Δικαστηρίου στην υπόθεση F κατά Ουγγαρίας²¹⁷. Η απόφαση αυτή επίσης πραγματεύεται το ζήτημα των αποδείξεων σε αιτήματα βάσει του SOGI και αποφαινεται πως τα τεστ σεξουαλικότητας έρχονται σε αντίθεση με την Οδηγία 2011/95/ΕΕ. Στην επίδικη υπόθεση, οι ουγγρικές αρχές δεν αρνήθηκαν πως ο αιτών είναι ομοφυλόφιλος. Αρνήθηκαν πως είναι σε θέση να το αποδείξει²¹⁸. Περαιτέρω, πρόταξε το δικαίωμα του ατόμου στον αυτοπροσδιορισμό ως προς το SOGI, ενώ δεν έκρινε ως ουσιώδες το γεγονός αν το άτομο είναι πράγματι ομοφυλόφιλο. Σημασία έχει ο χαρακτηρισμός, που του αποδίδεται κατά την εξέταση του αιτήματός του (σκ.31). Δεν αποκλείει τη χρήση πραγματογνωμοσύνης για την εξέταση του αιτήματος, που όμως καλείται να είναι σύμφωνη με τις αρχές του ΧΘΔ (σκ.41-42). Ειδικότερα, αναφορικά με το ψυχολογικό τεστ, κατέληξε πως τα προβολικά τεστ προσωπικότητας²¹⁹ για την απόδειξη του SOGI του αιτούντος, σε κάθε περίπτωση έρχονται σε αντίθεση με το αρ.4 της Οδηγίας, υπό το φως του αρ 7 ΧΘΔ (σκ. 69-71)²²⁰.

²¹⁷ C-473/16, F v Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, ECJ (2018).

²¹⁸ Nuno Ferreira, "Testing the untestable: The CJEU's decision in Case C-473/16, F v Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal" (EDAL, 28 June 2018) <<https://www.asylumlawdatabase.eu/en/journal/testing-untestable-cjeu%E2%80%99s-decision-case-c-47316-f-v-bev%C3%A1ndorl%C3%A1si-%C3%A9s-%C3%A1llampolg%C3%A1rs%C3%A1gi-hivatal>> last assessed 11 February 2020.

²¹⁹ "Projective Personality Test" (Psychcentral) <<https://psychcentral.com/encyclopedia/projective-personality-test/>> last assessed 11 February 2020.

²²⁰ Anna-Maria Konsta, 'Is There a Right to Human Dignity? The Example of the Right to Education of Refugees' [2019] 21(1) European Journal of Migration and Law <<http://dx.doi.org/10.1163/15718166-12340050>> accessed 28 May 2020.

- **Μοντέλο DSSH**

Το Μοντέλο DSSH (Difference, Stigma, Shame, Harm), αποτελεί μέθοδο ερωτήσεων και αποδεικτική διαδικασία αναφορικά με τα αιτήματα ασύλου βάσει του SOGI. Ο αιτών άσυλο υποβάλλεται σε τεσσάρων ειδών ερωτήσεις. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με: τη διαφοροποίηση, που έχει βιώσει ως λοατκία, τον κοινωνικό στιγματισμό στη χώρα καταγωγής του, τις συνέπειες του στίγματος αυτού, δηλαδή το αίσθημα της ντροπής που βιώνουν. Και τέλος, την ποινικοποίηση της ταυτότητας αυτής μέσω των διώξεων, που υπέστη στη χώρα καταγωγής του²²¹. Τα τελευταία χρόνια έχει εφαρμοστεί από μια σειρά κρατών και θεωρείται εκ μέρους της UNHCR²²² ως καλή πρακτική των κρατών που σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα θεμελιώδη δικαιώματα των αιτούντων άσυλο²²³. Το μοντέλο αυτό, στόχο έχει την αποβολή των στερεοτύπων σε σχέση με την κοινωνική συμπεριφορά και την εικόνα των λοατκία, λαμβάνοντας υπόψη το προσωπικό βίωμα του εκάστοτε αιτούντος. Ενώ βασίζεται σε σειρά ερωτήσεων, αποσκοπεί στην επεξήγηση μέσω του ίδιου του βιώματος του υποκειμένου και την κατανόηση των εμπειριών του.

5.6 Λοατκία με Τραυματικά Βιώματα

Ενώ δεν υπάρχουν έρευνες για τις ψυχολογικές συνέπειες των διώξεων και των διακρίσεων βάσει SOGI, έχει παρατηρηθεί πως στο γενικό προσφυγικό πληθυσμό τα υποκείμενα, ανεξάρτητα με το αν είναι τα ίδια θύματα σωματικής ή σεξουαλικής βίας, εμφανίζουν σε μεγάλα ποσοστά συμπτώματα PTSD και

²²¹ Testing Sexual Orientation: A Scientific and Legal Analysis of Plethysmography in Asylum & Refugee Status Proceeding (ORAM, December 2010).

²²² UNCHR, "Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees", HCR/GIP/12/09 (2012), §62.

²²³ Jasmine Dawson, Paula Gerber, "Assessing the Refugee Claims of LGBTI People: Is the DSSH Model Useful for Determining Claims by Women for Asylum Based on Sexual Orientation?" (International Journal of Refugee Law, 2017, Vol 00, No 00, 1–31 doi:10.1093/ijrl/eex022), σελ 3,9 επ.

κατάθλιψης²²⁴, όπως έχουν περιγραφεί στο εγχειρίδιο DSM^{225 226} Είναι λογικό πως για τα άτομα αυτά και μόνο η διαδικασία της διώξης και φυγής από τη χώρα προέλευσής τους, προκαλεί μόνιμα συναισθήματα πίεσης και άγχους. Εξάλλου, και μόνο το αίσθημα της ντροπής και του στιγματισμού που βιώνουν, συχνά τους προκαλεί έντονο στρες²²⁷.

• PTSD

Η Μετα-τραυματική Διαταραχή Στρες ή PTSD αποτελεί ψυχική διαταραχή, συχνά χρόνια, ως αντίδραση του ανθρώπινου οργανισμού σε καταστροφικά για τη ζωή γεγονότα. Το βίωμα ενός πολέμου, μια σεξουαλική επίθεση, μια φυσική καταστροφή και άλλοι στρεσογόνοι παράγοντες²²⁸. Κατά τη διάρκεια των διώξεών τους τα αιτούντα έχουν βιώσει στρεσογόνα γεγονότα. Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί πως κατά το ταξίδι, το παράνομο πέρασμα των συνόρων, την πιθανή κράτηση και παραμονή τους σε δομές φιλοξενίας, βιώνουν τα περισσότερα τραυματικά γεγονότα, τα οποία δρουν σωρευτικά με το άγχος, που έχουν ήδη βιώσει. Ειδικότερα στους πρόσφυγες, έχουν παρατηρηθεί τέσσερα διακριτά είδη αγχωδών διαταραχών: το PTSD (προϊόν πολέμου, βασανισμού, βιασμού, βίαιης εκδίωξης). Το άγχος της επανεγκατάστασης (οικονομικοί παράγοντες, διαμονή, απασχόληση, κοινωνικό περιβάλλον). Το άγχος της συναναστροφής (η αφομοίωση στο νέο σχολικό/εργασιακό περιβάλλον, το πολιτισμικό χάσμα και η διαφορά της γλώσσας). Και, το άγχος

²²⁴ “Major Depression (Clinical Depression)” (WebMD), <<https://www.webmd.com/depression/guide/major-depression#1>>, last assessed 15 February 2020.

²²⁵ “Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM–5)” (APA, 1 October 2020), <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>, last assessed 15 February 2020.

²²⁶ Romy Reading and Lisa R. Rubin, “Advocacy and Empowerment: Group Therapy for LGBT Asylum Seekers,” *Traumatology* 17, no. 2 (2011): 86–98, σελ. 87.

²²⁷ Diana Bogner, Jane Herlihy, Chris Brewin, “Impact of sexual violence on disclosure during: Home Office interviews” (*British Journal of Psychiatry* (2007), 191, 75–81, doi:10.1192/bjp.bp.106.030262.), σελ. 76.

²²⁸ Edna Foa, Terence Keane, Matthew Friedman, Judith Cohen, *Effective Treatments for PTSD: Practice Guidelines for from the International Society for Traumatic Stress Studies* (2nd Edition, The Guilford Press, New York, London, 2009), σελ. 23.

της απομόνωσης (έντονα αισθήματα μοναξιάς, διακριτικής συμπεριφοράς και περιθωριοποίησης)²²⁹.

Αναφορικά με τα συμπτώματα, έχουν παρατηρηθεί τρεις κατηγορίες. Αυτό της αναβίωσης του τραυματικού γεγονότος, του μουδιάσματος και αποφυγής και αυτό της ευερεθιστότητας(θυμός)²³⁰. Τα συνηθέστερα συμπτώματα επηρεάζουν τη διάθεση, τη συνείδηση του ατόμου, την αυτοεικόνα του, αλλά επίσης και τη σωματική του υγεία (σωματοποίηση του άγχους)²³¹. Καθαυτή η διαδικασία ασύλου είναι δυνατό να προκαλέσει ψυχικό τραύμα στους αιτούντες. Όπως περιγράφηκε παραπάνω, οι διαδικασίες των τεστ σεξουαλικότητας και των λεπτομερών ερωτήσεων είναι εξαιρετικά αγχωτικές, αφού το αποτέλεσμα της διαδικασίας κρίνει το ασφαλές μέλλον του αιτούντος, που αγωνιά να μην επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του²³². Σε αρκετές περιπτώσεις έχει γίνει δεκτό πως οι ασθένειές του επηρεάζουν τη μνήμη, κάτι που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Με βάση την Υπόθεση Prosecutor κατά Furundzija, εξετάστηκε επαρκώς η αξιοπιστία των αναμνήσεων και τελικά η μαρτυρία των υποκειμένων με τραύμα²³³. Πρόκειται για την υπόθεση του βιασμού μιας μουσουλμάνας από ένα Βόσνιο-Κροάτη στρατιώτη. Στο ακροατήριο ο δικηγόρος του κατηγορούμενου υποστήριξε πως το θύμα έχει ανακριβείς μνήμες και δεν είναι σε θέση -λόγω του τραύματος- να αναγνωρίσει το σωστό δράστη (σκ. 67-69,102-103). Το Δικαστήριο αρνήθηκε αυτή την τοποθέτηση και μέσω ιατρικής πραγματογνωμοσύνης κατέληξε στο ότι τα άτομα, που έχουν υποστεί

²²⁹ Mark Messih, "Mental Health in LGBT Refugee Populations" (American Journal of Psychiatry Residents' Journal 2016 11:7, 5-7), σελ. 5.

²³⁰ Edna Foa, Barbara Olasov Rothbaum, Treating the Trauma of Rape: Cognitive-Behavioral Therapy for PTSD (The Guilford Press, New York, London, 1998), σελ. 10 επ.

²³¹ The PTSD Workbook, σελ.11-13.

²³² Esosa Ohonba, Cynthia Salter, The Mechanisms for Trauma in LGBT Asylum-Seekers coming to North America Special Topics in Global Health Final Paper (Academia), σελ.8 επ.

²³³ Matthew Friedman, Terence Keane, Patricia Resick, Handbook of PTSD: Science and Practice (The Guilford Press, New York, London, 2010), σελ. 453 επ.

τραυματικές εμπειρίες, έχουν χαρακτηριστικά προσβάσιμες και ακριβείς μνήμες (σκ.104-106)²³⁴.

Είναι σημαντικό πως κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεών τους τα λοακκια αιτούντα άσυλο άτομα, είναι πιθανό να βιώνουν συμπτώματα του PTSD, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη δυσκολία συνεργασίας και απόδειξης. Ακόμα χειρότερα, στην απόρριψη των αιτημάτων τους. Συγκεκριμένα, τα θύματα SGBV βιώνουν έντονη ντροπή, άρνηση, αλλά και φόβο. Τα συναισθήματα αυτά είναι πιθανό να επηρεάσουν την αλληλεπίδραση και επικοινωνία του αιτούντος με τον υπάλληλο της υπηρεσίας ασύλου. Όσον αφορά τους άντρες θύματα βιασμού, ακόμα δυσκολότερα διαγιγνώσκεται και γίνεται αντιληπτή η βία που έχουν υποστεί. Και αυτό, διότι τα άτομα αποφεύγοντας τη θύμηση του τραυματικού γεγονότος, αποκρύπτουν καθαυτό το γεγονός από τη διαδικασία της συνέντευξης. Εξάλλου, έχει υποστηριχθεί πως ο βιασμός εναντίον θηλυπρεπών αντρών λειτουργεί ως υποτίμηση του κοινωνικού τους φύλου²³⁵.

• **Μεταγενέστερη Αποκάλυψη του SOGI**

Νωρίτερα έγινε λόγος για το συχνό αίτημα των αρχών για στοιχεία από την προσωπική ζωή των λοακκια ατόμων, ως μέθοδο επιβεβαίωσης του SOGI τους (υπο 4.3.3). Ωστόσο, είναι προφανές πως αφενός δεν έχει κάθε λοακκια άτομο εμπειρίες και βιώματα, ώστε να αποδείξει την ταυτότητά του αυτή ενώπιον των αρχών. Πολλώ δε μάλλον, αναφορικά με τα υποκείμενα, τα οποία στις χώρες προέλευσής τους δίδονται ως προς το SOGI τους. Πρέπει, όμως, να γίνει δεκτό ότι δεν έχουν όλα τα άτομα πλήρη επίγνωση του SOGI τους κατά τη διάρκεια της συνέντευξης²³⁶.

Είναι φορές που τα άτομα αναζητούν άσυλο για ορισμένο λόγο και μετέπειτα ανακαλύπτουν ή και παραδέχονται στους εαυτούς τους πως είναι λοακκια. Αυτό συμβαίνει συχνά σε άτομα νεαρής ηλικίας. Τα άτομα είναι επίσης πιθανό

²³⁴ Prosecutor v. Anto Furundzija (Appeal Judgement) IT-95-17/1-T (10 December 1998).

²³⁵ Efrat Arbel, Catherine Dauvergne, and Jenni Millbank, Gender in Refugee Law: From the margins to the centre (Routledge, New York, 2014), 107 επ, 120, 127).

²³⁶ Jansen, Spijkerboer, σελ. 48, 65, ό.π.

να βιώνουν ψυχική πίεση, ντροπή και να έχουν συναισθήματα εσωτερικευμένης ομοφοβίας, που τα αποτρέπει από το να αποδεχτούν το γεγονός αυτό²³⁷. Σύμφωνα με τις Οδηγίες της UNHCR, είναι πιθανό τα άτομα να ανακαλύπτουν τη διαφορετικότητα ως προς το SOGI τους μεταγενέστερα και θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να μεταβάλλουν το αίτημά τους²³⁸. Στην πρακτική των κρατών, πολλές υπηρεσίες ασύλου δεν επιτρέπουν μεταβολή του πρώτου αιτήματος. Εκτός κι αν υπάρχουν «νέα» δεδομένα. Σε κάποιες περιπτώσεις, ενώ λαμβάνεται υπόψη η μεταγενέστερη αποκάλυψη, αντιμετωπίζεται με καχυποψία και ως ψευδής. Άλλωστε, ειδικά όσον αφορά ανηλίκους που μετά τη δίωξή τους ανακαλύπτουν τη λοατκία ταυτότητά τους, γίνεται δεκτό πως εδράζεται νέο αίτημα ασύλου, πλέον ως αιτούντα άσυλο *sur place*²³⁹. Στα υποκείμενα αυτά ο δικαιολογημένος φόβος δίωξης γεννάται μετά την απομάκρυνσή τους από τη χώρα προέλευσής τους.

Αναφορικά με τις πρακτικές των κρατών υπάρχουν ποικίλες παρατηρήσεις. Η Σουηδία τείνει να εξετάζει και να αποδέχεται τα αιτήματα αυτά. Όπως τόνισε η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ σε υπόθεση που αφορούσε αίτημα σε σουηδικές υπηρεσίες ασύλου, πρέπει να εξετάζονται μεταγενέστερα αιτήματα²⁴⁰. Στη Γερμανία οι αντίστοιχες υπηρεσίες δεν απορρίπτουν τα αιτήματα αυτά, εξετάζουν όμως πιο συνολικά τα στοιχεία, ώστε να κρίνουν τη βασιμότητά τους. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ιταλία, στην Ολλανδία και το Βέλγιο. Αντιθέτως, στο Ηνωμένο Βασίλειο υπήρχε η τάση να απορρίπτονται τα μεταγενέστερα αιτήματα από τις υπηρεσίες ασύλου²⁴¹.

²³⁷ "Internalised Homophobia" (The Rainbow Project), available at: <https://www.rainbow-project.org/internalised-homophobia>, last assessed 17 February 2020.

²³⁸ UN High Commissioner for Refugees, UNHCR Guidance Note on Refugee Claims Relating to Sexual Orientation and Gender Identity, 21 November 2008, §38.

²³⁹ UNHCR, Handbook on Procedures and Criteria, §94-96 ό.π.

²⁴⁰ UNCHR, CCPR/C/103/D/1833/2008, Views adopted by the Committee at its 103rd session, 17 October to 4 November 2011 on communication submitted by X.

²⁴¹ ECRE, σελ. 37-39.

6. ΔΟΜΕΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΛΟΑΤΚΙΑ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ

Λαμβάνοντας υπόψη την πραγματική κατάσταση στις χώρες υποδοχής αιτούντων άσυλο, είναι αναγκαίο να διασφαλίζεται ότι τα λοατκία άτομα από την πρώτη είσοδό τους στη χώρα υποδοχής, δεν θα αντιμετωπίσουν περαιτέρω κινδύνους και διώξεις. Η ασφάλεια αυτή θα πρέπει να αφορά τόσο τα κρατικά όργανα και υπαλλήλους, όσο και τη συμβίωση με τους υπόλοιπους αιτούντες στους χώρους φιλοξενίας.

6.1 Αξιοπρεπείς Συνθήκες Υποδοχής

Είναι γεγονός ότι αθρόες εισροές ανθρώπων στα σύνορα μιας χώρας δυσχεραίνουν σε ένα βαθμό το έργο των αρμόδιων αρχών. Ωστόσο, παρά τις αντιξοότητες, είναι απαραίτητο να διασφαλίζεται πρώτιστα η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των ανθρώπων, που εισέρχονται για πρώτη φορά στην ΕΕ. Σε σχέση με τις συνθήκες υποδοχής, ισχύει η Οδηγία 2013/33/ΕΕ, που αφορά την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των αιτούντων, αναφορικά με τις διαδικασίες ασύλου, αλλά και με τις ανεκτές συνθήκες διαβίωσης στη χώρα υποδοχής²⁴². Στο ζητούμενο σε σχέση με το ποιες θεωρούνται «ανεκτές» συνθήκες διαβίωσης, απαντάει το ΕΔΔΑ, στην απόφαση M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας²⁴³. Η υπόθεση αφορά την προσφυγή ενός Αφγανού, που έκανε αίτηση ασύλου στο Βέλγιο, αφού είχε εισέλθει στην ΕΕ μέσα από τα ελληνικά σύνορα. Το Βέλγιο, εφαρμόζοντας τον Κανονισμό Δουβλίνο II, μετέφερε τον προσφεύγοντα πίσω στην Ελλάδα. Εκεί, λόγω του ότι δεν είχε πόρους, έζησε ως άστεγος σε άθλιες συνθήκες στο κέντρο της Αθήνας. Με αυτά τα δεδομένα, το Δικαστήριο του Στρασβούργου έκρινε πως τόσο η Ελλάδα όσο και το Βέλγιο παραβίασαν την ΕΣΔΑ²⁴⁴. Το σκεπτικό του ήταν πως τόσο οι συνθήκες ένδειας, που βίωσε, όσο και η κράτησή του συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση. Εξ' αντιδιαστολής, αποφαίνεται πως τα κράτη

²⁴² Μαρούδα/Σαράντη, σελ. 97 επ.

²⁴³ ECtHR- M.S.S. v. Belgium and Greece, Application no. 30696/09, 21 January 2011. Νεότερη Νομολογία το 2013 επιβεβαιώνει πως η Ελλάδα παραβιάζει το αρ.3 της ΕΣΔΑ ως προς τις συνθήκες κράτησης, ECtHR-A.F. v. Greece, Application No. 53709/11, 07 October 2013.

²⁴⁴ Βλ. αρ. 3ΕΣΔΑ.

οφείλουν να παράσχουν στους αιτούντες άσυλο ανθρώπινες συνθήκες ζωής, παρέχοντας ασφαλή στέγη, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και διατροφή για όσο χρονικό διάστημα παραμένουν στα κράτη αναμένοντας την απόφαση περί του αιτήματος ασύλου.

6.2 Οι συνθήκες κράτησης

Η κράτηση των αιτούντων άσυλο αποτελεί ένα από τα πλέον ακανθώδη ζητήματα του προσφυγικού ζητήματος στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Σύμφωνα με το νόμο, διοικητική κράτηση μπορεί να επιβληθεί σε όποιο άτομο βρίσκεται παράνομα εντός της ελληνικής επικράτειας. Η κράτηση είναι δυνητική, ενώ κρίνεται υποχρεωτική σε περιπτώσεις, στις οποίες ο αλλοδαπός κρίνεται επικίνδυνος για τη δημόσια ασφάλεια και τάξη, ώστε να εξασφαλιστεί η απέλασή του από τη χώρα²⁴⁵. Βάσει της Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής, οι παρανόμως εισερχόμενοι αλλοδαποί είναι δυνατόν να κρατηθούν για συγκεκριμένους λόγους, οι οποίοι είναι αναγκαίο να περιγράφονται στην εθνική νομοθεσία. Εξάλλου, το Δικαστήριο του Στρασβούργου έχει καταδικάσει πολλάκις την Ελλάδα για απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση σχετικά με τις συνθήκες κράτησης των αιτούντων άσυλο²⁴⁶.

6.3 Ελληνικό Νομικό Πλαίσιο Συνθηκών Υποδοχής

Αναφορικά με τις συνθήκες κράτησης στην Ελλάδα ισχύουν οι Ν 4375/2016²⁴⁷ σε συνδυασμό με το ΠΔ113/2013²⁴⁸. Στην Ελλάδα εφαρμόζεται αδιακρίτως η κράτηση, ακόμα και σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι ανήλικοι ή οι

²⁴⁵ Παπαστεργίου/Τάκου, Η μετανάστευση στην Ελλάδα, Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ (2015), σελ.32.

²⁴⁶ ECtHR-R.U. v. Greece, Application No. 2237/08, 7 July 2011, ECtHR- S.D. v. Greece, Application no. 53541/07, 11 September 2009, ECtHR- J.R. & others v. Greece, Application No 22696/16, 25 January 2018, ECtHR-Horshill v. Greece, Application No. 70427/11, 1 August 2013, ECtHR-Khuroshvili v. Greece, Application No. 58165/10, 12 December 2013, ECtHR-B.M. v. Greece, Application No. 53608/11, 19 December 2013.

²⁴⁷ Ν 4375/2016, (ΦΕΚ Α' 51/3-4-2016).

²⁴⁸ ΠΔ 113/2013 (ΦΕΚ 146/Α/14-6-2013).

έγκυες. Με βάση την παραπάνω νομοθεσία η κράτηση μπορεί να φτάσει και τους 18 μήνες, κάτι που επικύρωσε με γνωμοδότησή του το ΝΣΚ²⁴⁹.

6.4 Δομές Φιλοξενίας

• Γενικά Δεδομένα για τους χώρους φιλοξενίας

Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια, καθώς οι προσφυγικές ροές παρουσιάζουν σταθερή αύξηση, οι συνθήκες ζωής στις δομές φιλοξενίας έχουν καταστεί ανυπόφορες για τους αιτούντες. Πρόκειται στην πλειονότητά τους για υπερπλήρεις χώρους, χωρίς βασικές συνθήκες υγιεινής, με ελλιπείς παροχές και ελάχιστο προσωπικό. Έτσι, εφόσον τα άτομα έχουν βρεθεί σε ακατάλληλους χώρους για διαβίωση και είναι εγκλωβισμένα εκεί, και έχοντας στοιβαχτεί μαζί άνθρωποι διαφορετικών φυλών, εθνικοτήτων, θρησκειών, ήταν απολύτως αναμενόμενο πως θα δημιουργούνταν εντάσεις και αντιπαλότητες. Με θύματα στις περισσότερες περιπτώσεις τα πιο ευάλωτα από τα άτομα αυτά. Οι ανήλικοι (ασυνόδευτοι και παιδιά), οι γυναίκες (έγκυες, μόνες μητέρες)²⁵⁰, οι ηλικιωμένοι και τα λσακία υποκείμενα είναι πολύ συχνά θύματα βίας μέσα σε δομές φιλοξενίας αιτούντων άσυλο²⁵¹.

Όπως πρόσφατα περιγράφεται από Δελτίο Τύπου της ΕΕΔΑ, η δομή Φιλοξενίας της Σάμου στεγάζει πληθυσμό 10 φορές περισσότερο από τις προδιαγραφές της, με ανύπαρκτες παροχές και περίθαλψη. Οι συνθήκες διαβίωσης είναι αντίξοες κυρίως για τα πιο ευάλωτα άτομα και ιδιαίτερα

²⁴⁹ ΝΣΚ (Δ' Τμήμα) 44/2019.

²⁵⁰ UNHCR, "Women report sexual abuse fears at Greek reception centres" <<https://www.unhcr.org/news/latest/2018/2/5a7d89374/women-report-sexual-abuse-fears-greek-reception-centres.html>>, last assessed 18 January 2020.

²⁵¹ UNHCR, "Refugee women and children face heightened risk of sexual violence amid tensions and overcrowding at reception facilities on Greek islands", <<https://www.unhcr.org/news/briefing/2018/2/5a7d67c4b/refugee-women-children-face-heightened-risk-sexual-violence-amid-tensions.html>>, last assessed 16 January 2020.

επικίνδυνες για τα παιδιά²⁵². Ο αντιπρόεδρος της οργάνωσης τονίζει ότι οι κλειστές δομές φιλοξενίας παραβιάζουν κατάφωρα τα ανθρώπινα δικαιώματα και αποτελούν αποτέλεσμα της λανθασμένης διαχείρισης του προσφυγικού εν γένει²⁵³.

- **Λοατκια αιτούντα άσυλο άτομα ως ευάλωτη κοινωνική ομάδα**

Σύμφωνα με στοιχεία της UNGCR, τα λοατκια υποκείμενα αντιμετωπίζουν σοβαρούς κινδύνους σε «μικτές» δομές φιλοξενίας, αναφορικά κυρίως με τους κοινόχρηστους χώρους. Εκεί συχνά υφίστανται παρενοχλήσεις και περιθωριοποίηση από τους ομοεθνείς τους, αλλά ακόμα και από μέλη της οικογένειάς τους. Περαιτέρω, τα ομόφυλα ζευγάρια συχνά δεν γίνονται αποδεκτά ως τέτοια, και αναγκάζονται να διαμείνουν σε χωριστές δομές. Τα διεμφυλικά άτομα είναι πιθανό να τοποθετηθούν σε χώρους, όχι με βάση τον αυτοπροσδιορισμό του φύλου τους, αλλά σύμφωνα με το βιολογικό τους φύλο²⁵⁴. Ως άτομα που έχουν υποστεί διώξεις, αισθάνονται φόβο και διστάζουν να αποκαλύψουν το SOGI τους στην υπηρεσία ασύλου. Είναι επομένως μέλημα των αρμοδίων, οι δομές να στελεχώνονται με κατάλληλους επαγγελματίες (κοινωνικοί επιστήμονες), που να παρέχουν ένα κλίμα ασφάλειας και εμπιστοσύνης στα άτομα αυτά. Είναι σημαντικό για τα άτομα αυτά να μπορούν να απολαμβάνουν την ιδιωτικότητά τους σε ένα προσωπικό χώρο. Έχει καθοριστεί πως τα άτομα, που έχουν υποστεί σεξουαλική βία,

²⁵² ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: «Στη Σάμο έχει καταρρεύσει το σύστημα» (ΕΕΔΑ, 23 Ιανουαρίου 2020), <http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/DT_Monitoring%20Visit_Samo_s.pdf>, last assessed 11 February 2020.

²⁵³ Γιάννης Ιωαννίδης, “Ένα Βαθύ Τραύμα: Κείμενο-Μαρτυρία για το Προσφυγικό”, (ΕΕΔΑ, 24 Ιανουαρίου 2020) http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/Ena%20Vathi%20Trauma_Keimeno%20G.F.ioannidi_Nea%2024.1.2020.pdf, last assessed 11 February 2020.

²⁵⁴ UNHCR, “Emergency Handbook: Lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex (LGBTI) persons”, available at: <https://emergency.unhcr.org/entry/221506/lesbian-gay-bisexual-transgender-and-intersex-lgbti-persons>, last assessed 11 February 2020, §4.

κατόπιν προσωπικής συνέντευξης, στεγάζονται σε σπίτια παρεχόμενα από ΜΚΟ²⁵⁵.

- **Η σημασία των Ασφαλών-Queer Χώρων**

Η σημασία του χώρου έχει σχετιστεί με τον αυτοπροσδιορισμό και την αντίληψη του υποκειμένου για τον εαυτό του²⁵⁶. Ήτοι, το δικαίωμα στο δημόσιο χώρο δεν αφορά μόνο την απόλαυση των χώρων αυτών, αλλά και την ελεύθερη έκφραση μέσα σε αυτούς, όπου το άτομο αποκτά «αυτό-αντίληψη». Ένας χώρος που έχει προσδιοριστεί ως queer, δίνει το δικαίωμα στα άτομα να ανακαλύψουν και να εξελίσσουν τις διαφορετικότητές τους μέσω της ορατότητας. Πράγματι, η σημασία που μπορεί να αποδοθεί στους χώρους ελεύθερης έκφρασης για τα λοατκια άτομα, είναι θεμελιώδους αξίας για τα ίδια, ως χώρος αναγνώρισης των ταυτοτήτων τους, αποδοχής και συνειδητοποίησής τους, μαζί με άλλα άτομα. Εξάλλου, η αναγνώριση και αποδοχή σχετίζεται άμεσα με την αυτοεκτίμηση και την ψυχική υγεία του καθενός.

Στην Ελλάδα σήμερα δεν υπάρχουν κρατικές δομές φιλοξενίας ευάλωτων ατόμων. Η UNHCR προάγει το πρόγραμμα «Εστία», το οποίο αφορά την περίθαλψη και στέγαση των ευάλωτων αιτούντων άσυλο και προσφύγων²⁵⁷. Εκεί μπορούν να στεγαστούν αιτούντες διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια ευαλωτότητας, που η UNHCR χρησιμοποιεί για την αξιολόγηση της επικινδυνότητας διαβίωσης των ατόμων αυτών σε μικτές δομές²⁵⁸. Ο συγκεκριμένος οδηγός, ενώ δεν περιλαμβάνει ως ξεχωριστή

²⁵⁵ UNHCR, Working with Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender & Intersex Persons in Forced Displacement, 2011, available at: <https://www.refworld.org/docid/4e6073972.html> [accessed 11 February 2020], σελ 8-12.

²⁵⁶ “Queer Space: Inclusive or Exclusive?": A Comparative Study of Two Public Spaces in Tehran and Madrid, Erasmus Mundus Master Course in Urban Studies [4Cities], Maryam Lashkari (Academic Year 2016-2018).

²⁵⁷ UNHCR, “ΕΣΤΙΑ-Ένα νέο κεφάλαιο στη ζωή των προσφύγων στην Ελλάδα”, available at: http://estia.unhcr.gr/el/home_page/, last assessed 11 February 2020.

²⁵⁸ UNHCR, “The heightened risk identification tool, v2” <<https://www.refworld.org/pdfid/4c46c6860.pdf>>, last assessed 11 February 2020.

ομάδα τα λωατκια άτομα, χρησιμοποιείται και σε ορισμένες κατηγορίες λωατκια υποκειμένων, όπως οι γυναίκες, τα θύματα SGBV ή άτομα, των οποίων διατρέχει κίνδυνο η υγεία. Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί πως δεν υπάρχει καμία πρόβλεψη για τα άτομα με υψηλό κίνδυνο σε σχέση με την ψυχική τους υγεία, τα οποία σε μικτές δομές υπάρχει πιθανότητα να βλάψουν τον εαυτό τους ή άλλους. Μια τέτοια πρόβλεψη δεν υπάρχει ούτε και από τα προγράμματα «Εστία».

- **Η εξασφάλιση “Safe Space” αποτελεί γκετοποίηση;**

Σε μελέτες που αφορούν τη δημιουργία ασφαλών χώρων²⁵⁹ για τα λωατκια άτομα, παρατηρούνται αμφιλεγόμενες απόψεις ως προς τη λειτουργικότητά τους για τα ίδια τα άτομα και για την κοινωνία. Κατά μία έννοια, κρατάνε τα άτομα προφυλαγμένα από παρενοχλήσεις και επιθέσεις. Από την άλλη, λειτουργούν ως «γυάλα», μη βοηθώντας τα ίδια τα άτομα να ενδυναμωθούν και να ξεπεράσουν το στίγμα, και την ίδια στιγμή την κοινωνία να απαλλαγεί από τα στερεότυπά της.

Τα λωατκια άτομα, ως μέλη ευάλωτης κοινωνικής ομάδας, σε συνθήκες εγκλεισμού, όπως είναι οι «μικτές» δομές φιλοξενίας, αντιμετωπίζουν ακόμα μεγαλύτερη περιθωριοποίηση σε σχέση με άλλες κοινωνικές συνθήκες²⁶⁰. Η κατάσταση αυτή τα θυματοποιεί, αφού συχνά κακοποιούνται τόσο από τους φύλακες όσο και από τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας. Έρευνα που αφορά σωφρονιστικά καταστήματα, έχει καταδείξει πως τα λωατκια άτομα δεν αντιμετωπίζονται ως σύνολο, αλλά διαφοροποιούνται σε πολλές περιπτώσεις. Με κυριότερο παράδειγμα τα διεμφυλικά άτομα, που αντιμετωπίζουν πολύ πιο έντονες διακρίσεις. Όπως τονίζει η έρευνα αναφορικά με τις φυλακές, σε περιπτώσεις όπου δημιουργήθηκαν ειδικές πτέρυγες για λωατκια άτομα, ενώ τα ίδια τα άτομα το βίωσαν ως ένα θετικό μέτρο, αποτέλεσε μετέπειτα την

²⁵⁹ “What is a safe zone?” (Safe Zone Project)< <https://thesafezoneproject.com/about/what-is-safe-zone/>>, last assessed 17 January 2020.

²⁶⁰ Jean-Jacques Gautier, NPM Symposium 2015: Addressing situations of vulnerability of LGBT persons in detention (Association for the Prevention of Torture ,2015) <https://www.ap.t.ch/en/2015-addressing-vulnerabilities-of-lgbt-persons/> last assessed 17 January 2020.

αιτία διαιώνισης της προκατάληψης εναντίον τους. Ως παράδειγμα, το Σχέδιο «Ροζ Φυλακής»²⁶¹ στη Σμύρνη της Τουρκίας, το οποίο υπέστη δριμεία κριτική από τις τοπικές ΜΚΟ, με το επιχείρημα ότι θα ενίσχυε το στίγμα ενάντια στα λοατκια άτομα και θα είχε αρνητικό αντίκτυπο στους οικείους τους. Παράλληλα, θα αποτελούσε εξαναγκαστική αποκάλυψη της ταυτότητάς τους, στοιχείο που αντίκειται στις Αρχές της Yogyakarta²⁶². Ωστόσο, μια κοινωνική ομάδα περιθωριοποιημένη από το σύνολο είναι δυνατόν να υποστεί πολύ πιο εύκολα παρενοχλήσεις τόσο από τα ίδια τα άτομα που διαμένουν στις δομές, όσο και από τους επαγγελματίες.

6.5 Η δεοντολογία των επαγγελματιών σε σχέση με τους λοατκια αιτούντες

Από την είσοδό τους στη χώρα υποδοχής μέχρι την αποδοχή ή την απόρριψη του αιτήματός τους, τα λοατκια άτομα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό από καταρτισμένους επαγγελματίες, που δεν αναπαράγουν στερεότυπα εναντίον τους. Όλοι οι επαγγελματίες, που ασχολούνται με ζητήματα του προσφυγικού, είναι αναγκαίο να περνούν από ειδική εκπαίδευση, ώστε να είναι κατάλληλα καταρτισμένοι, προκειμένου να αποδεχτούν, να βοηθήσουν και παράσχουν την απαραίτητη προστασία στα λοατκια αιτούντα άσυλο. Εντούτοις, είναι αναγκαίο τα άτομα εξ αρχής να έχουν αντίληψη και συμπεριφορά που να απέχει από τις διακρίσεις, αγκαλιάζοντας τη διαφορετικότητα. Αξίζει να σημειωθεί πως η UNHCR σε συνεργασία με τον ΔΟΜ²⁶³, διοργάνωσε πρόγραμμα κατάρτισης επαγγελματιών, που παρέχουν

²⁶¹ Σχετικά με το σχέδιο “Ροζ Φυλακών” στην Τουρκία, Turkey’s LGBT crusaders marching onward despite huge obstacles (International Business Time, 25 June 2015) <https://www.ibtimes.co.uk/turkeys-lgbt-crusaders-marching-onward-despite-huge-obstacles-1507924>, last assessed 17 January 2020.

²⁶² Αρ. 6 Αρχές Yogyakarta.

²⁶³ Σχετικά με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, available at: <https://greece.iom.int/>, last assessed 16 February 2020.

ανθρωπιστικές υπηρεσίες σε λοατκια άτομα στο πλαίσιο του προσφυγικού²⁶⁴. Οι εκπαιδεύσεις αυτές αφορούν όλα τα μέλη προσωπικού, ώστε να αποκτήσουν την κατάλληλη και ευαισθητοποιημένη αντιμετώπιση στη διάρκεια των συνεντεύξεων στα λοατκια άτομα.

Αρχικά, οι δημόσιοι υπάλληλοι (αστυνομικοί και εργαζόμενοι στις υπηρεσίες ασύλου) οφείλουν να φέρονται με σεβασμό και χωρίς προκατάληψη στα λοατκια αιτούντα διεθνούς προστασίας. Άλλωστε, κάθε ειρωνική ή κακόβουλη συμπεριφορά προσβάλλει την προσωπικότητα και ανθρώπινη αξιοπρέπεια του υποκειμένου, που έχει ανάγκη κρατικής αρωγής²⁶⁵.

Αναφορικά με τους επαγγελματίες υγείας, έχοντας αίσθηση του ιδιαίτερου καθήκοντος που πρόκειται να αναλάβουν, οφείλουν να τηρούν πρωταρχικά τους κανόνες του εκάστοτε επαγγέλματός τους (γιατροί, ψυχολόγοι, νοσοκόμοι κ.ά.). Οι διεθνείς οδηγίες απαγορεύουν στο ιατρικό προσωπικό να εφαρμόζει πρακτικές βάνουσες, απάνθρωπες και εξευτελιστικές²⁶⁶. Εξάλλου, ο επαγγελματίας κατά τη διάρκεια της εξέτασης οφείλει να μην προβαίνει σε οποιαδήποτε μορφή διάκρισης, να ενημερώνει, και φυσικά κάθε πράξη του να γίνεται κατόπιν συναίνεσης του ασθενούς. Τις οδηγίες αυτές επιβεβαιώνει και το ΚΕΕΛΠΝΟ, σε σχέση με την αντιμετώπιση των αιτούντων, που έχουν υποστεί σεξουαλική βία. Τονίζει πως τόσο η συνέντευξη λήψης ιστορικού, όσο και η ίδια η εξέταση πρέπει να γίνεται με απόλυτη συναίνεση του ατόμου, αφού βεβαιωθεί πως έχει κατανοήσει στη γλώσσα του τη διαδικασία²⁶⁷.

Ειδικά, ως προς τα διεμφυλικά άτομα θα πρέπει να υπάρχει ιδιαίτερη φροντίδα. Στις πιο πολλές περιπτώσεις τα διεμφυλικά άτομα, που εισέρχονται

²⁶⁴ “LGBTI Training Package” (IOM), available at: <https://lgbti.iom.int/lgbti-training-package>, last assessed 16 February 2020.

²⁶⁵ Οδηγός διαφορετικότητας για τους δημοσίους υπαλλήλους με σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων: «Ποιόν έχω απέναντί μου» (Συνήγορος του Πολίτη) < <https://www.synigoros.gr/resources/web.pdf> > last assessed 17 January 2020.

²⁶⁶ WHO, “Code of Ethics and Professional Conduct”, (April 2017).

²⁶⁷ Πρωτόκολλο Διαδικασιών και Πρακτικών Αντιμετώπισης Διεμφυλικής Βίας: Αντιμετώπιση της διεμφυλικής βίας στα κέντρα προσφύγων (Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας, Ελλάδα, 2017).

στην Ευρώπη, δεν έχουν προβεί σε αλλαγή των επίσημων εγγράφων τους. Αυτό σημαίνει πως ταυτοποιούνται με άλλο όνομα από αυτό, με το οποίο αυτοπροσδιορίζονται. Σημασία έχει η κατανόηση της ευαλωτότητας των ατόμων αυτών και ο σεβασμός του αυτοπροσδιορισμού τους, αποφεύγοντας την κακοποιητική χρήση ανωνυμιών του αντίθετου φύλου (misgendering²⁶⁸)²⁶⁹.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1. Παρατηρήσεις σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας

- **Διαθεματικότητα της έρευνας αναφορικά με τους πρόσφυγες**

Η διαθεματικότητα (intersectionality) έχει αποτελέσει τη σύγχρονη μέθοδο και το αναλυτικό εργαλείο της έρευνας, προερχόμενο από τον «έγχρωμο» φεμινισμό και την κριτική θεωρία των φύλων²⁷⁰. Η έρευνα σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα των προσφύγων, αλλά και των λοατκια προσώπων αποτελεί κλάδο του δικαίου, που χρήζει διαθεματικής προσέγγισης. Δεδομένου ότι η πραγματικότητα έχει πολλές πτυχές και διαστρωματώσεις, τα δεδομένα αναφορικά με τους πρόσφυγες είναι τόσο πολλά, ώστε καθίσταται αναγκαίο να ιδωθούν από πολλές οπτικές γωνίες, για την απόδοση ενός επιστημονικού συμπεράσματος. Έτσι, κάθε υποκείμενο που εξετάζει τα ανωτέρω ζητήματα, είναι αναγκαίο να λαμβάνει υπόψη παραμέτρους και δεδομένα άλλων κοινωνικών/ανθρωπιστικών επιστημών για την απόδοση ενός σφαιρικού αποτελέσματος.

Για τη γράφουσα, η διεπιστημονικότητα σηματοδοτεί την άρση των ορίων μεταξύ των επιστημών. Διότι, ενώ το προσφυγικό δίκαιο αποτελεί σαφώς

²⁶⁸ "What Does It Mean to Misgender Someone?" (Healthline, 19 October 2017) <<https://www.healthline.com/health/transgender/misgendering>>, last assessed 17 January 2020.

²⁶⁹ Συνήγορος του Πολίτη, ό.π.

²⁷⁰ Devon Carbado and others, "INTERSECTIONALITY: Mapping the Movements of a Theory" [2013] 10(2) Du Bois Review: Social Science Research on Race 303-312,σελ. 303-304.

κλάδο του διεθνούς δικαίου, δεν είναι δυνατόν να ιδωθεί πέρα και πάνω από την ανθρωπολογική σκοπιά της προσφυγικής ιδιότητας, την πολιτισμική οπτική της σημερινής «προσφυγικής κρίσης» ή τις πολιτικές σκοπιμότητες πίσω από τις δοθείσες λύσεις για την κρίση αυτή. Κυρίως όμως, δεν μπορεί να ιδωθεί πέρα και πάνω από τον αντίκτυπο της νέας αυτής πραγματικότητας στον ψυχικό κόσμο των υποκειμένων, που φέρουν την ιδιότητα αυτή. Έχοντας υπόψη αμιγώς νομικές έρευνες πάνω στην ίδια θεματική, θεώρησα ελλιπές το αποτέλεσμα. Συνεπώς έκανα χρήση κειμένων, βιβλίων και άρθρων και από άλλες κοινωνικές επιστήμες. Συγκεκριμένα, πέρα από τα νομικά κείμενα και τη νομολογία, τα οποία θεωρώ εξαιρετικής σημασίας, βρήκα ιδιαίτερα χρήσιμα κείμενα της επιστήμης της κοινωνιολογίας, της κοινωνικής ανθρωπολογίας, της φιλοσοφίας, των πολιτικών επιστημών και βεβαίως της ψυχολογίας. Σε πολύ περιορισμένο βαθμό έκανα χρήση δεδομένων της επιστήμης της ψυχιατρικής και της βιολογίας.

- **Δεδομένα της έρευνας για τις λοατκια γυναίκες**

Είναι γεγονός ότι στα πλαίσια της έρευνάς μου, για την παρούσα διπλωματική εργασία, η πλειονότητα των καταγεγραμμένων υποθέσεων αφορά ομοφυλόφιλους άντρες και λιγότερο διεμφυλικές γυναίκες. Κάτι αντίστοιχο ισχύει και ως προς το πρακτικό σκέλος των καταγραφών από τους επαγγελματίες και εργαζόμενους σε ΜΚΟ. Η απουσία ομοφυλόφιλων και αμφισεξουαλικών γυναικών είναι αισθητή από τις συνολικές καταγραφές των υποθέσεων λοατκια ατόμων. Αυτό δεν σηματοδοτεί βεβαίως την ανυπαρξία τους, αλλά κάποιες άλλες αιτίες, για τις οποίες δεν γίνονται ορατές με την ταυτότητά τους αυτή. Αρχικά είναι σύνηθες να αιτούνται διεθνούς προστασίας με κάποια άλλη ιδιότητά τους (ως θύματα SGBV ή με βάση την εθνικότητά τους). Περαιτέρω, είναι πολύ μικρότερο το ποσοστό γυναικών που μετακινούνται, λόγω της επικινδυνότητας του ταξιδιού καθαυτού. Ο βασικότερος, ωστόσο, λόγος είναι ότι η πολύ μεγαλύτερη καταπίεση της γυναικείας σεξουαλικότητας τις καθλώνει στις χώρες προέλευσής τους πολύ συχνά. Συγκεκριμένα, στις χώρες όπου ποινικοποιείται η ομοφυλοφιλία, η έκφραση της γυναικείας σεξουαλικότητας καταστέλλεται σαφώς περισσότερο μέσω των εξαναγκαστικών γάμων, που υφίστανται εκεί οι γυναίκες, των διορθωτικών βιασμών και συχνά των γυναικοκτονιών.

Ένα ξεκάθαρο συμπέρασμα αποτελεί το γεγονός ότι οι λοατκια γυναίκες δεν προστατεύονται επαρκώς ως τέτοιες και χρήζουν περαιτέρω στήριξης μέσα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού νομικού συστήματος. Η ανάγκη απόδειξης της βάσης του αιτήματος αποτελεί το μεγαλύτερο αγκάθι στην προκείμενη περίπτωση. Και αυτό, διότι στις περισσότερες χώρες η γυναικεία ομοφυλοφιλία δεν διώκεται νομικά. Επομένως, δεν αποδεικνύεται σαφώς η δίωξη. Εύστοχα συνεπώς οι γυναίκες τείνουν να επιλέγουν κάποια άλλη ιδιότητά τους ως βάση του αιτήματος διεθνούς προστασίας. Αυτό που θα πρέπει να τονιστεί είναι πως τόσο για λοατκια αιτούσες (τόσο οι cisgender²⁷¹ όσο και οι trans γυναίκες) όσο και για τις προσφύγισσες εν γένει, θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη μέριμνα (ως προς το προστατευτικό νομοθετικό πλαίσιο, τους γυναικείους ξενώνες, αλλά και προγράμματα εκπαίδευσης/ένταξης στην αγορά εργασίας) από τα κράτη, καθώς η επικινδυνότητα που βιώνουν είναι ιδιαίτερος εκτεταμένη.

- **Δεδομένα της έρευνας σε σχέση τις δομές**

Επιπροσθέτως ένα σημαντικό στοιχείο, το οποίο προστίθεται στις υπάρχουσες ελλείψεις προστασίας των λοατκια ατόμων, αποτελεί το ζήτημα των δομών φιλοξενίας. Σύμφωνα με τα δεδομένα της UNHCR, πέραν των επίσημων δομών, όπου φιλοξενούνται όλες οι κατηγορίες προσφύγων, σε ειδικές δομές γίνονται δεκτές μόνο ορισμένες κατηγορίες ευάλωτων προσώπων, στα οποία ωστόσο δεν συμπεριλαμβάνονται τα λοατκια άτομα (ως τώρα)²⁷². Είναι αρκετά πιθανό να περιλαμβάνονται λοατκια άτομα σε κάποιες υποκατηγορίες, όπως τα ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά ή τα θύματα SGBV, ωστόσο δεν υφίσταται καθαυτή ως κατηγορία.

Αυτό που έχει παρατηρηθεί αναφορικά με τις χωριστές δομές και συγκεκριμένα τους ξενώνες που αφορούν λοατκια αιτούντα άσυλο, είναι πως σε αρκετές περιπτώσεις -ακόμα και εκεί- δεν υπάρχει η απαιτούμενη

²⁷¹ Cisgender: Τα άτομα, των οποίων το βιολογικό φύλο ταυτίζεται με το κοινωνικό.

²⁷² The Heightened Risk Identification Tool no2 <
<https://cms.emergency.unhcr.org/documents/11982/43697/UNHCR%2C+Heightened+Risk+Identification+Tool%2C+2010+%28second+edition%29/86d4c37e-df4b-4b28-88b2-124695aac33b>> last assessed 15 March 2020.

ασφάλεια, την οποία θα επιθυμούσε ένα άτομο. Πράγματι, η εσωτερικευμένη ομοφοβία, τα στερεότυπα, ο σεξισμός λειτουργούν ενάντια σε εκφρασμένες θηλυκότητες, κυρίως αναφορικά με ομοφυλόφιλους άντρες και τρανς γυναίκες. Κάτι που επίσης ισχύει είναι πως σε χωριστές δομές συχνά διαβιούν άτομα, που δεν είναι λοατκια. Το αποτέλεσμα είναι πως τελικά ο χώρος παύει να είναι ασφαλής για όσα πραγματικά το χρειάζονται. Αυτό που αποζητούν συνήθως τα άτομα, για να αισθανθούν ασφάλεια, είναι ένας προσωπικός χώρος, όπου γίνεται αποδεκτή η ταυτότητά τους, συνήθως μέσω της συναναστροφής με άλλα λοατκια άτομα.

• Πολιτισμική Προκατάληψη των Κοινωνικών Επιστημών

Κατά τη συγγραφή της παρούσας ήρθα σε επαφή με έρευνες αναφορικά με τα λοατκια υποκείμενα, η πλειονότητα των οποίων είχαν ως βάση και κύριο υποκείμενο μελέτης το δυτικό άνθρωπο (WEIRD ²⁷³). Αυτό για μένα δημιούργησε μια εικόνα προκατάληψης ή στερεοτύπου αναφορικά με λοατκια άτομα, τα οποία σε κάθε περίπτωση οφείλουν να ανταποκρίνονται στα πρότυπα συμπεριφοράς του δυτικού πολιτισμού. Δεδομένου ότι κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου, και κυρίως στη διαδικασία της απόδειξης, συμμετέχουν τόσο νομικοί επιστήμονες όσο και ψυχολόγοι, είναι σαφές πως δημιουργείται βάσει της νομοθεσίας ένα πρότυπο στη διαδικασία και την αντιμετώπιση των αιτούντων. Ειδικότερα, οι γενικεύσεις που εισάγει η επιστήμη της ψυχολογίας για την ανθρώπινη συμπεριφορά (τις γνωστικές και συμπεριφορικές λειτουργίες των υποκειμένων) βασίζονται σε ομοιογενή δείγματα λευκού δυτικού πληθυσμού. Αυτό συμβαίνει, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αντιπροσωπευτικότητα από άλλες κοινωνικές και πολιτισμικές ομάδες.

Αναφορικά με τα ψυχομετρικά τεστ, στα οποία έγινε αναφορά σε προηγούμενη ενότητα, για τον έλεγχο της σεξουαλικότητας και την απόδειξη του αιτήματος, διεξάγονται με έναν τρόπο εξαρχής προκατειλημμένο για την κοινωνική συμπεριφορά των λοατκια προσώπων, έχοντας ωστόσο γνώση της

²⁷³ Το ακρωνύμιο WEIRD (Western Educated Industrialized Rich Democratic) αναφέρεται στο δείγμα δυτικού πληθυσμού, που οι επιστημονικές έρευνες έχουν ως σημείο αναφοράς.

ποινικοποίησης της λοατκία σεξουαλικότητας στις χώρες προέλευσης. Όμως δεν είναι δυνατόν να αναμένεται η κοινωνική συμπεριφορά δυτικού ανθρώπου σε άτομα, τα οποία δεν έχουν γεννηθεί και ζήσει με δυτικά προνόμια. Περαιτέρω, όλων των ειδών οι αξιολογήσεις και τα τεστ, επειδή στοχεύουν στην εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων, αλλά και για λόγους λειτουργικότητας, είναι ιδιαίτερα σύντομα (ως προς την έκταση και τις διατυπώσεις τους). Ως εκ τούτου, είναι βέβαιο πως δεν αγγίζουν ιδιαίτερες πτυχές της ανθρώπινης προσωπικότητας, που αφορούν τη σεξουαλική συμπεριφορά. Κυρίως, όμως, έχουν αρκετές αποκλίσεις ως προς την ακρίβεια των συμπερασμάτων τους.

7.2 Νομικό/Ηθικό ζήτημα: Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η ουσιαστική ισότητα

Το προσφυγικό –όπως και το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εν γένει– θέτουν ως προτεραιότητα την ανθρώπινη αξία. Και ως στόχο, την επούλωση των τραυμάτων των ανθρώπων, που καθημερινά ξεριζώνονται από τις πατρίδες τους και αναζητούν καλύτερες συνθήκες ζωής. Άλλωστε, στο δυτικό κόσμο γίνεται δεκτό ότι κανένας κανόνας δεν είναι αυτοσκοπός. Οι νόμοι εντάσσονται σε ένα σύστημα προάσπισης και προστασίας της ανθρώπινης αξίας²⁷⁴. Η έννοια της **ανθρώπινης αξίας** μπορεί, εξάλλου, να ταυτιστεί με την έννοια της προσωπικότητας²⁷⁵, εκφάνσεις της οποίας αποτελούν τόσο η σεξουαλικότητα όσο και η ταυτότητα φύλου των υποκειμένων.

Η έννοια της **ανθρώπινης αξιοπρέπειας** περιγράφει την τιμή και το σεβασμό, που αναγνωρίζεται σε κάθε υποκείμενο, λόγω της ανθρώπινης υπόστασής του²⁷⁶. Η αξιοπρέπεια, ως έννοια εγγενής στην ανθρώπινη υπόσταση, μπορεί να σηματοδοτεί την ελευθερία των υποκειμένων να

²⁷⁴ Ανδρέας Δημητρόπουλος, Κοινωνικός Ανθρωπισμός και Ανθρώπινα Δικαιώματα (Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα, 1998), σελ. 124 §120-122.

²⁷⁵ Ό.π. σελ. 132§132.

²⁷⁶ Χριστίνα Δελιγιάννη-Δημητράκου, Ευρωπαϊκό και Συγκριτικό Δίκαιο μη Διάκρισης: Θεμελιώδεις έννοιες- Λόγοι Διάκρισης (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, 2019), σελ.32 επ.

επιλέγουν τον τρόπο ζωής τους, χωρίς κρατικές παρεμβάσεις. Κατά μια άλλη άποψη, αποτελεί ιδιότητα συνυφασμένη με το εκάστοτε κοινωνικό πλαίσιο που απολαμβάνει κάθε υποκείμενο, σύμφωνα με το αν η συμπεριφορά και ο τρόπος ζωής του εμπίπτει στο πλαίσιο αυτό²⁷⁷. Η ανθρωπίνη αξιοπρέπεια έχει συνδεθεί αρκετά με την έννοια της αναγνώρισης, αφού η αξία αυτή αποδίδεται στα άτομα, μόνο εφόσον αναγνωριστεί από την κοινωνία και την πολιτεία. Είναι σημαντικό τα κράτη να αναγνωρίζουν τη διαφορετικότητα με σεβασμό στην ανθρωπίνη αξιοπρέπεια των υποκειμένων και εν προκειμένω των λοατκια προσφύγων. Η έννοια της ανθρωπίνης αξίας σχετίζεται, άλλωστε, με αυτή της ισότητας, καθώς κάθε άτομο -ανεξάρτητα από τις ιδιότητές του- (εθνικότητα, φυλή, θρήσκευμα, σεξουαλικότητα, ταυτότητα φύλου κ.ά.) οφείλει να απολαμβάνει την ίδια αξία στα ευρωπαϊκά κράτη.

Ως προς τα αιτούντα άσυλο άτομα, η UNHCR θεωρεί πως πρέπει να διασφαλίζεται με κάθε τρόπο η προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς τους²⁷⁸. Αναγκαία καθίσταται η ενημέρωση των υποκειμένων για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κράτους απέναντί τους, η προστασία από περαιτέρω διώξεις και η εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης, σύμφωνα με όσα έχει προτείνει η ευρωπαϊκή νομολογία.

7.3 Αιτήματα και Προτάσεις για αλλαγή

Τα βασικά αιτήματα και προτάσεις αφορούν τις υπάρχουσες νομοθεσίες και θεσμούς αναφορικά με την προστασία των λοατκια ατόμων στα ευρωπαϊκά κράτη. Οι θεσμικές αλλαγές δεν συνεπάγονται αυτομάτως και τις αντίστοιχες κοινωνικές μετατοπίσεις. Αποτελούν, όμως, το πρώτο βήμα για την κοινωνική κατοχύρωση της προστασίας των λοατκια προσώπων. Η προστασία αυτή θα πρέπει να αφορά αρχικά την εισαγωγή της ουσιαστικής σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία, τη θέσπιση ισχυρού νομοθετικού πλαισίου για την προστασία από τη ρητορική μίσους, καθώς και την υιοθέτηση πολιτικών για την πρόληψη

²⁷⁷ Neomi Rao, Three Concepts of Dignity in Constitutional Law, 86 Notre Dame L. Rev. 183 (2013).

²⁷⁸ Γραφείο Ύπατου Αρμοστή, σελ. 131. επ.

των εγκλημάτων μίσους. Η κριτική της παρούσας έρευνας, ωστόσο, εστιάζει στις θεσμικές και πραγματικές ελλείψεις, που αντιμετωπίζουν τα λοατκια αιτούντα στην Ευρώπη.

Είναι σημαντικό τα άτομα αυτά να αντιμετωπίζονται με σεβασμό από επαγγελματίες καταρτισμένους και σε ασφαλείς κατάλληλες δομές φιλοξενίας. Θα πρέπει περαιτέρω τα κράτη οπωσδήποτε να παρέχουν στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας κάρτα υγείας²⁷⁹ για όλες τις αναγκαίες διαδικασίες και εξετάσεις σε δημόσια νοσοκομεία, καθώς και το δικαίωμα για δωρεάν ψυχολογική στήριξη από ειδικούς (ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς). Η ιατροφαρμακευτική παρακολούθηση και στήριξη είναι θεμελιώδους σημασίας για τους διεμφυλικούς αιτούντες άσυλο, που χρειάζονται συχνά ορμονικές εξετάσεις και φάρμακα. Καθώς επίσης και για τους οροθετικούς, για τους οποίους η καθημερινή λήψη της αντιρετροϊκής θεραπείας είναι ζωτικής σημασίας²⁸⁰.

Συνοψίζοντας τα αιτήματα, θεωρώ πως το πιο θεμελιώδες είναι οι λοατκια αιτούντες -πέρα από μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (PSG)-, να ενταχθούν στη λίστα των ατόμων υψηλής ευαλωτότητας, που χρήζουν προτεραιότητας. Τόσο στη διαδικασία ασύλου όσο και στη στέγαση σε ειδικές δομές φιλοξενίας. Αυτό σημαίνει πως πρέπει οι Οδηγίες της UNHCR να επικαιροποιηθούν με στόχο την ένταξη των λοατκια στις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες²⁸¹. Εφόσον το διεθνές και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο επικαιροποιηθεί, θα είναι το πρώτο θετικό βήμα για την περαιτέρω βελτίωση της διαδικασίας των αιτημάτων των λοατκια υποκειμένων. Πρέπει, ωστόσο, να

²⁷⁹ Αναφέρομαι, ωστόσο, σε ουσιαστική πρόσβαση στο δικαίωμα στην υγεία και σε ειδικούς, καθώς στην ελληνική έννομη τάξη υπάρχει πράγματι πρόβλεψη για το δικαίωμα αυτό (με το ΠΔ 141/2013, όσο και με το Ν 4368/2016 και την ΚΥΑ Α3(γ)/Γ.Π./οικ. 25132/2016). Στην πραγματικότητα είχε έχουν ΑΜΚΑ είτε κάρτα υγείας, οι αιτούντες δεν έχουν πρόσβαση σε επαγγελματίες υγείας όσο διαβιούν στα ΚΥΤ (Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης).

²⁸⁰ “Οροθετικοί Πρόσφυγες Παραμένουν Αποκλεισμένοι Από το Σύστημα Υγείας” (Vice, 3 February 2020), available at: <https://www.vice.com/gr/article/g5xy3m/oro8etikoi-prosfyges-paramenoy-n-apokleismeno-i-apo-to-systhma-ygeias>, last assessed 17 February 2020.

²⁸¹ Κυρίως το εγχειρίδιο ευαλωτότητας, που με ορισμένα κριτήρια εντάσσει τα άτομα σε κατηγορίες υψηλής ή χαμηλότερης ευαλωτότητας.

τονιστεί πως τα στερεότυπα στη συμπεριφορά των επαγγελματιών, που ασχολούνται με τη διαδικασία των αιτούντων, δεν θα εξαλειφθούν άμεσα. Αυτό που προέχει είναι το πραγματικό γεγονός των αιτημάτων, τα οποία πρέπει να εξετάζονται με βάση το σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου²⁸², να γίνονται δεκτά σε μεγαλύτερο βαθμό και να αποτρέπονται οι επαναπροωθήσεις των λοατκια ατόμων στις χώρες προέλευσής τους, όπου βιώνουν υψηλό βαθμό επικινδυνότητας.

²⁸²Να μην αποτρέπονται τα άτομα άμεσα ή έμμεσα να αιτηθούν διεθνούς προστασίας με βάση το SOGI τους.

8. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η πρόσφατη απόφαση του ΕΔΔΑ ²⁸³, που φαινομενικά επιτρέπει τις επαναπροωθήσεις ατόμων, τα οποία εισέρχονται παράνομα σε ένα κράτος, άνοιξε τον ασκό του Αιόλου. Οδήγησε σε ακραίες τοποθετήσεις σε σχέση με την πολιτική ασύλου της ΕΕ όσον αφορά το προσφυγικό και την περαιτέρω αντιμετώπισή του ²⁸⁴. Το Δικαστήριο -σε αντίθεση με όσους υποστηρίζουν πως επέτρεψε ευθέως τις επαναπροωθήσεις- τόνισε πως τα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν την αρχή της μη επαναπροώθησης. Τόνισε επίσης την υποχρέωση των κρατών να δημιουργούν διόδους στα σύνορά τους, ώστε μετακινούμενα πρόσωπα να διευκολύνονται και να ζητούν προστασία, χωρίς να αντιμετωπίζουν και το αδίκημα της παράνομης εισόδου σε αλλοδαπό κράτος, στην προσπάθεια προστασίας τους. Η μη επαναπροώθηση αφορά τόσο τους παράνομα εισερχόμενους όσο και όσους βρίσκονται σε ουδέτερη ζώνη, κάτι που μπορεί να σχετιστεί με τα μελλοντικά σχέδια της Ελλάδας για πλωτά φράγματα.

Αναφορικά με τα λoατκια άτομα, η τελευταία έκθεση της ILGA, που αφορά στα δεδομένα του 2019, επιβεβαιώνει τη ραγδαία άνοδο της ρητορικής και των εγκλημάτων μίσους ενάντια στα λoατκια άτομα ²⁸⁵. Βασικό στοιχείο αποτέλεσε η ρητορική μίσους από δημόσια πρόσωπα, σε αρκετά κράτη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Παράλληλα, αυξήθηκαν αισθητά τόσο η ρητορική μίσους μέσω του διαδικτύου, όσο και οι φυσικές επιθέσεις κατά λoατκια ατόμων. Τα λoατκια αιτούντα άσυλο άτομο συνέχισαν να βιώνουν κακομεταχείριση από τις αρχές των κρατών υποδοχής, ενώ αυξημένος

²⁸³ ECtHR -N.D. & N.T. v. SPAIN, 8675/15 & 8697/15, 13 February 2020.]

²⁸⁴ “ΕΔΔΑ: Για τους ξεριζωμένους του κόσμου ανοίξτε πύλες στο Φρούριο Ευρώπη! Του Γιώργου Τσιάκαλου” (Alterthess, 16 February 2020), available at: <https://www.alterthess.gr/content/edda-gia-toys-xerizomenoys-toy-kosmoy-anoixte-pyles-sto-froyrio-eyropi-toy-giorgoy-tsiakaloy>, last assessed 17 February 2020.

²⁸⁵ “ILGA: Απότομη άνοδος σε ρητορική μίσους και εγκληματικότητα το 2019” (Antivirus Magazine, 4 February 2020), available at: <<https://avmag.gr/118357/ilga-apotomi-anodos-se-ritoriki-misoys-kai-egklimatikotita-to-2019/>>, last assessed 17 February 2020.

αριθμός αιτημάτων απορρίφθηκαν και οδήγησαν σε επαναπροωθήσεις²⁸⁶. Στα ίδια πλαίσια, όμως, αυξήθηκε και η μετακίνηση προσώπων που διώκονται με βάση το SOGI τους, αλλά και τα αιτήματα ασύλου για το λόγο αυτό. Συγκεκριμένα, αυξήθηκε ο αριθμός των μετακινούμενων ανθρώπων λόγω SOGI από χώρες όπως η Αλβανία, η Βοσνία Ερζεγοβίνη και το Τουρκμενιστάν στην Ευρώπη.

Σύμφωνα και πάλι με τα δεδομένα της ILGA, το πρώτο θέμα αναφορικά με τα λοατκια άτομα, το οποίο απασχολεί τις επιτροπές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφορά τα αιτήματα ασύλου. Στοιχείο εξαιρετικά ενδιαφέρον αν σκεφτεί κανείς πως τα τελευταία χρόνια έχει μαζικοποιηθεί η αναγκαιότητα αυτή. Έχουν γίνει μεγάλα βήματα νομοθετικά και κυρίως νομολογιακά για να ξεπεραστούν τα προσκόμματα ως προς την ουσιαστική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των λοατκια ατόμων. Ωστόσο, ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς για την ουσιαστική ορατότητα και εν τέλει την προστασία τους στην Ευρώπη.

Παρά τα αρνητικά δεδομένα, τα ευσώσιμα στοιχεία που μπορούν να παρατηρηθούν είναι κυρίως αναφορικά με την ορατότητα των λοατκια προσφύγων στην Ευρώπη. Στοιχείο που συνάγεται και από την οργάνωση λοατκια ακτιβιστικών συλλογικοτήτων προσφύγων, καθώς και το πρώτο Pride μουσουλμάνων λοατκια στο Ηνωμένο Βασίλειο²⁸⁷. Ριζικές αλλαγές είναι αναγκαίες. Ωστόσο, οι κοινωνικές αλλαγές είναι πάντοτε προϊόντα προσπάθειας, αγώνων και κοινωνικής ζύμωσης. Και η Ευρώπη δείχνει έτοιμη να δεχτεί τέτοιου είδους αλλαγές.

²⁸⁶ ILGA-Europe's Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People covering events that occurred in Europe and Central Asia between January-December 2019, Annual Review 2020, σελ. 7-8.

²⁸⁷ "The UK's first ever Muslim LGBT+ Pride festival is finally happening" (PinkNews, 11 February 2020), <<https://www.pinknews.co.uk/2020/02/11/uk-first-ever-muslim-lgbt-pride-festival-date-imaan-jameela-jamil-london/>>, last assessed 17 February 2020.

9. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ακολουθεί η λίστα των πηγών, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας. Οι πηγές αυτές είναι ταξινομημένες σε πρωτογενείς και δευτερογενείς, οι κατηγορίες των οποίων έχουν ταξινομηθεί αλφαβητικά. Στις πρωτογενείς πηγές συμπεριλαμβάνονται η νομοθεσία (Διεθνής, Ευρωπαϊκή και Εθνική) και η Νομολογία (Διεθνής, Ευρωπαϊκή και Εθνική). Στις Δευτερογενείς πηγές συμπεριλαμβάνονται τα επιστημονικά άρθρα και τα βιβλία, τα έγγραφα των διεθνών οργανισμών, οι εικόνες και οι εκθέσεις φορέων και οργανώσεων και οι ιστοσελίδες που χρησιμοποιήθηκαν.

1) Πρωτογενείς Πηγές

A. Νομοθεσία

1. Διεθνής Νομοθεσία

Contracting States, “Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees,” no. April 1954 (1992), αριθμ.28.

Convention relating to the Status of Refugees (adopted 28 July 1951, entered into force 22 April 1954) 189 UNTS 137 (Refugee Convention).

Protocol relating to the Status of Refugees (adopted 31 January 1967, entered into force 4 October 1967) 606 UNTS 267.

UNGA, International Covenant on Civil and Political Rights, 16 December 1966, United Nations, Treaty Series, vol. 999, p. 171.

Universal Declaration of Human Rights (adopted 10 December 1948) UNGA res 217 A(III) (UDHR).

Yogyakarta Principles-Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity, March 2007, International Commission of Jurists (ICJ).

2. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

Charter of Fundamental Rights of the European Union, 26 October 2012, 2012/C 326/02, European Union, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b70.html> [accessed 15 January 2020].

European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14, 4 November 1950, Council of Europe, ETS 5, available at: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3b04.html> [accessed 15 January 2020].

Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0032> [accessed 15 January 2020].

“Οδηγία 2013/33/ΕΕ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 26ης Ιουνίου 2013 Σχετικά Με Τις Απαιτήσεις Για Την Υποδοχή Των Αιτούντων Διεθνή Προστασία (Αναδιατύπωση)”, 2013, 96-16.

“Οδηγία 2011/95/ΕΕ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 13ης Δεκεμβρίου 2011:Σχετικά Με Τις Απαιτήσεις Για Την Αναγνώριση Των Υπηκόων Τρίτων Χωρών ή Των Απάτριδων Ως Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας, Για Ένα Ενιαίο Καθεστώς Για Τους Πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)”, 2011, 9–26.

3. Εθνική Νομοθεσία

Κοινή Υπουργική Απόφαση για την Κατάρτιση Εθνικού Καταλόγου χωρών καταγωγής που χαρακτηρίζονται ως ασφαλείς σύμφωνα με το άρθρο 87 παρ. 5 του ν. 4636/2019(ΦΕΚ Β' 4907/31.12.2019).

Νόμος 4285,Τροποποίηση του ν. 927/1979 (Α' 139) και προσαρμογή του στην απόφαση-πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ της 28ης Νοεμβρίου 2008, για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας μέσω του ποινικού δικαίου (L 328) και άλλες διατάξεις. (ΦΕΚ Α 191/10.9.2014).

Νόμος 4375/2016, “Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις”, (ΦΕΚ Α' 51/3-4-2016).

Νόμος 4356/2015-ΦΕΚ 181/Α/24-12-2015 “Σύμφωνο συμβίωσης, άσκηση δικαιωμάτων, ποινικές και άλλες διατάξεις”.

Νόμος 4443/2016, (ΦΕΚ Α' 232/9.12.2016). I) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/ΕΚ περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/ΕΚ για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων,

II) λήψη αναγκαίων μέτρων συμμόρφωσης με τα άρθρα 22, 23, 30, 31 παρ. 1, 32 και 34 του Κανονισμού 596/2014 για την κατάχρηση της αγοράς και την κατάργηση της Οδηγίας 2003/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των Οδηγιών της Επιτροπής 2003/124/ΕΚ, 2003/125 ΕΚ και 2004/72/ΕΚ και ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/57/ΕΕ περί ποινικών κυρώσεων για την κατάχρηση αγοράς και της εκτελεστικής Οδηγίας 2015/2392, III) ενσωμάτωση της Οδηγίας 2014/62 σχετικά με την προστασία του ευρώ και άλλων νομισμάτων από την παραχάραξη και την κιβδηλεία μέσω του ποινικού δικαίου και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2000/383/ΔΕΥ του Συμβουλίου και IV) Σύσταση Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας και τους υπαλλήλους των καταστημάτων κράτησης και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4491/2017-ΦΕΚ 152/Α/13-10-2017, “Νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου-Εθνικός Μηχανισμός Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και άλλες διατάξεις”.

Νόμος 4636/2019 “Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις” (ΦΕΚ Α/1.11.2019).

ΝΣΚ (Δ’ Τμήμα) 44/2019, “Αλλοδαποί-Κράτηση αλλοδαπών επί 18 μήνες, κατόπιν προηγούμενης αποφάσεως επιστροφής ή απελάσεως, η οποία δεν κατέστη εφικτή λόγω αρνήσεως συνεργασίας των με τις Αρχές – Δυνατότητα ή μη παροχής προθεσμίας οικειοθελούς αναχωρήσεως από τη χώρα και σε περίπτωση μη συμμορφώσεώς τους δυνατότητα επιβολής νέας κρατήσεως”.

ΠΔ 113/2013-ΦΕΚ 146/Α/14-6-2013, “Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου”.

B. Νομολογία

1. ΔΕΕ

C - 199/12 to C - 201/12, X, Y, Z v. Minister Voor Immigratie En Asiel, ECJ(2013).

C-148/13 to C-150/13, A, B, C v. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie, ECJ(2014).

C-473/16, F v. Bevéndorlási és Állampolgársági Hivatal, ECJ (2018).

2. ΕΔΔΑ

A.A. v. Switzerland, Application No. 58802/12, 7 January 2013.

A.F. v. Greece, Application No. 53709/11, 07 October 2013.

Ahmed v. Austria, Application No. 25964/94, 17 December 1996.

Alekseyev v. Russia, Application Nos 4916/07, 25924/08 and 14599/09, 21 October 2010 (2011).

A.P. , Garçon, Nicot v. France, 79885/12, 52471/13 et 52596/13, 6 July 2017.

B v. France, 13343/87, 25 March 1992.

Beizaras & Levickas v. Lithuania, Application no. 41288/15, 14 January 2020.

B.M. v. Greece, Application No. 53608/11, 19 December 2013.

Chahal v. the United Kingdom, Application no. 22414/93, 15 November 1996.

Dudgeon v. United Kingdom, Appl. No. 7525/76, 22 October 1981.

Erbakan v. Turkey, 59405/00, 6 July 2006.

Goodwin v. United Kingdom, 28957/95, 11 July 2002.

Handyside v. The United Kingdom, 5493/72, 4 November 1976.

Horshill v. Greece, Application No. 70427/11, 1 August 2013.

J.K. v. and Others v. Sweden, Application No. 59166/12, 23 August 2016.

J.R.& others v. Greece, Application No 22696/16, 25 January 2018.

Khuroshvili v. Greece, Application No. 58165/10, 12 December 2013.

L. v. Lithuania, 27527/03, 11 September 2007.

Modinos v. Cyprus, 7/1992/352/426, 23 March 1993.

M.S.S. v. Belgium and Greece, Application no. 30696/09, 21 January 2011.

N.D. & N.T. v. SPAIN, 8675/15 & 8697/15, 13 February 2020.

Norris v. Ireland, Application no. 10581/83, 26 October 1988.

R.B.A.B. and Others v. The Netherlands, no. 7211/06, 7 June 2016.

R.U. v. Greece, Application No. 2237/08, 07 September 2011.

S.D. v. Greece, Application no. 53541/07, 11 September 2009.

Schalk and Kopf v. Austria, Application no. 30141/04, 24 June 2010.

Schlumpf v. Switzerland, 29002/06, 8 January 2009.

Sufi and Elmi v. the United Kingdom, Application Nos. 8319/07 and 11449/07, 28 November 2011.

S.V. v. Italie, 55216/08, 11 January 2019.

T.I. v. The United Kingdom, Application No. 43844/98, Decision as to the Admissibility, 7 March 2000.

Van Kuck v. Germany, 35968/97, 12 September 2003.

Y.Y. v. Turkey, 14793/08, 10 June 2015.

Zontul c. Grèce, 12294/07, 17 January 2012, 2012

4.Διεθνή Δικαστήρια

Prosecutor v. Anto Furundzija (Appeal Judgement) IT-95-17/1-T (10 December 1998).

5.Εθνικά Δικαστήρια

Ελληνική Νομολογία:

ΔιοικΕφΠειρ Α401/2019.

ΕιρΑθ 121/2020.

ΕιρΑθ 195/2020.

ΕιρΑθ 418/2016.

ΕιρΘεσ. 444Ε/2018.

ΕιρΜυτιλ 136/2018.

ΤρΠλΑιγ 47&49/2019.

Ξένα Εθνική Νομολογία:

Appellant S396/2002 v. Minister for Immigration and Multicultural Affairs, [2003] HCA 71, Australia: High Court, 9 December 2003,” no. February 2002 (2003).

Cheung v. Canada (Minister of Employment and Immigration), [1993] 2 F.C. 314, Canada: Federal Court of Appeal, 1 April 1993.

Geovanni Hernandez-Montiel v. Immigration and Naturalization Service, 225 F.3d 1084 (9th Cir. 2000); A72-994-275, United States Court of Appeals for the Ninth Circuit, 24 August 2000.

HJ (Iran) and HT (Cameroon) v. Secretary of State for the Home Department, [2010] UKSC 31, 7 July 2010,” no. May (2010).

Minister for Immigration and Multicultural and Indigenous Affairs v. QAAH, Appeal judgment, B2/2006, ILDC 974 (AU 2006), 2006 HCA 53, (2006) 231 CLR 1, (2006) 81 ALJR 304, (2006) 231 ALR 304, 92 ALD 513, [2007] ALMD 738, 15th November 2006, Australia; High Court [HCA].

Mockeviciene v. Attorney General, No. 06-12334, United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit, 26 June 2007.

R v. Secretary of State for the Home Department, Ex parte Adan, Ex parte Aitseguer[2000], UKHL 67, [2001] 2 AC 477, [2001] 2 WLR 143, [2001] 1 All ER 593, [2001] Imm AR 253, [2000] All ER (D) 2357, ILDC 229 (UK 2000), 19th December 2000, United Kingdom.

R v. Secretary of State for the Home Department, Ex parte Zia Mehmet Binbasi, [1989] Imm AR 595, United Kingdom: High Court (England and Wales), 25 July 1989.

RRT Case No. N95/07313, [1997] RRTA 2438, Australia: Refugee Review Tribunal, 27 June 1997.

Soto Vega v. Ashcroft, No. A-95880786 (USA BIA, Jan. 27 2004) <https://www.lambdalegal.org/sites/default/files/legal-docs/downloads/soto-vega_us_20051105_opening-brief-of-petitioner.pdf> last assessed 19 January 2020.

Stanojkova v. Holder., No. 10-3327 ,USCA (7th Cir. 2011), available at: <https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/ca7/10-3327/10-3327-2011-07-14-opinion-2011-07-14.html>, last assessed 21 January 2020.

2 K 562/07.A [2010]asyl.net/M17141,(DEU AdcA).

Δευτερογενείς Πηγές

Α. Άρθρα

Ελληνικά

Αθανάσιος Τάκης, “Άσυλο Και Σεξουαλικός Προσανατολισμός : Το Δικαστήριο Της Ευρωπαϊκής Ένωσης Αναγνωρίζει Μια Νέα Κατηγορία Προσφύγων,” Αρμενόπουλος, available at: <https://www.constitutionalism.gr/asylo-sexoualikos-prosanatolismos>.

Κοτρογιάννης Δημήτρης, “Φυσικό δίκαιο και ανθρώπινα δικαιώματα” [1989] 1(1) Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών <http://dx.doi.org/https://doi.org/10.12681/grsr.925>.

Σοφία Ζησάκου, “Εκφάνσεις του δικαιώματος στην αξιοπρέπεια και στην ιδιωτική ζωή, κατά την εξέταση συναφών με το σεξουαλικό προσανατολισμό αιτημάτων ασύλου” [2018] 1(1) ΕΚΠΑ <<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2862916/theFile/2862923>> accessed 28 May 2020.

Παπαστεργίου/Τάκου, “Η μετανάστευση στην Ελλάδα”, Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ (2015), available at : <https://rosalux.gr/el/publication/i-metanasteysi-stin-ellada-ananeomeni-ekdosi> .

Ξενόγλωσσα

Aaron Ponce, “Shoring up judicial awareness: lgbt refugees and the recognition of social categories” (2017) New Eng.J. of Int.’L.& Comp. L’, Vol.18.1.

Alfred Kinsey, “Sexual Behavior in Human Male” (American Journal of Public Health, June 2003, Vol 93, No 6, 894-898).

Article 19, Traditional values? Attempts to censor sexuality. Homosexual propaganda bans, freedom of expression and equality, 7 March 2013, available at: <https://www.refworld.org/docid/513da4692.html>.

Devon Carbado and others, "INTERSECTIONALITY: Mapping the Movements of a Theory" [2013] 10(2) Du Bois Review: Social Science Research on Race 303-312.

Diana Bogner, Jane Herlihy, Chris Brewin, "Impact of sexual violence on disclosure during: Home Office interviews" (British Journal of Psychiatry (2007), 191, 75-81, doi:10.1192/bjp.bp.106.030262.).

Ellis Hanson, "The History of Digital Desire, Vol. 1: An Introduction" 1, South Atlantic Quarterly (2011) 110 (3): 583–599.

Esosa Ohonba, Cynthia Salter, "The Mechanisms for Trauma in LGBT Asylum-Seekers coming to North America Special Topics in Global Health Final Paper (Academia).

Exclamation, An Interdisciplinary Journal: Identities, (University of Essex) Vol. 2, June 2018, available at: <http://humanities.exeter.ac.uk/english/research/publications/exclamation>, last assessed 14 February 2020.

Fadi Hanna, "Punishing Masculinity in Gay Asylum Claims", The Yale Law Journal, Vol. 114, No. 4 (Jan., 2005), pp. 913-920.

Fuji Collins, "Biracial-Bisexual Individuals: Identity Coming of Age (International Journal of Sexuality and Gender Studies, Vol. 5, No. 3, 2000).

Gartner, Johannes Lukas. "(In)credibly Queer: Sexuality-based Asylum in the European Union" In Transatlantic Perspectives on Diplomacy and Diversity, edited by Anthony Chase, 39-66. New York: Humanity in Action Press, 2015.

Heather Scavone, "Queer Evidence: The Peculiar Evidentiary Burden Faced by Asylum Applicants with Cases Based on Sexual Orientation and Identity" (2013) 5 Elon L Rev 389.

Independent Forensic and Expert Group, "Statement on Anal Examinations in Cases of Alleged Homosexuality", (Torture, Vol 26, No2, 2016), σελ. 85-91.

Jahid Hossain Bhuiyan and Islam Rafiqul, An Introduction to International Refugee Law (1 edn, Martinus Nijhoff 2013) 448.

Jasmine Dawson, Paula Gerber, "Assessing the Refugee Claims of LGBTI People: Is the DSSH Model Useful for Determining Claims by Women for

Asylum Based on Sexual Orientation?" (International Journal of Refugee Law, 2017, Vol 00, No 00, 1–31 doi:10.1093/ijrl/eex022).

Katherine Fobear, "I Thought We Had No Rights" – Challenges in Listening, Storytelling, and Representation of LGBT Refugees"(Studies in Social Justice, Vol 9, Issue 1, 102-117, 2015).

Kristen L Thomas, "We're Here, We're Queer, Get Used to It: Freedom of Assembly and Gay Pride in *Alekseyev v. Russia*", (Oregon Review of International Law, Vol 14,473) 473–508.

Linda Black and David Stone, "Expanding the Definition of Privilege: The Concept of Social Privilege", [2005] 33(4) Journal of multicultural counseling and development <DOI: 10.1002/j.2161-1912.2005.tb00020.x>.

Marcus, N. C. (2018). The Global Problem of Bisexual Erasure in Litigation and Jurisprudence. Journal of Bisexuality, 18(1), 67–85. doi:10.1080/15299716.2017.1384423.

Mark Messih, "Mental Health in LGBT Refugee Populations" (American Journal of Psychiatry Residents" Journal 2016 11:7, 5-7).

Martha Albertson Fineman, 'Vulnerability, Resilience, and LGBT Youth' (2014) 23 TempPol & Civ Rts L Rev 307.

Martin Jones, "Protecting human rights defenders at risk: asylum and temporary international relocation" [2015] 19(7) The International Journal of Human Rights <DOI: 10.1080/13642987.2015.1075304>.

Miguel Obradors-Campos (2011) Deconstructing Biphobia, Journal of Bisexuality, 11:2-3, 207-226, DOI: 10.1080/15299716.2011.571986.

Milaine Alarie & Stéphanie Gaudet (2013) "I Don't Know If She Is Bisexual or If She Just Wants to Get Attention": Analyzing the Various Mechanisms Through Which Emerging Adults Invisibilize Bisexuality, Journal of Bisexuality, 13:2, 191-214, DOI: 10.1080/15299716.2013.780004.

Millbank, Jenni, The Right of Lesbians and Gay Men to Live Freely, Openly and on Equal Terms is Not Bad Law: A Reply to Hathaway and Pobjoy (March 5, 2012). New York University Journal of International Law and Politics (JILP),

Vol. 44, No. 2 , pp. 497-527, Winter 2012; UTS: Law Research Paper No. 2013/2. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2314653>.

M. Paz Galupo, Renae C. Mitchell, Ashley L. Gryniewicz & Kyle S. Davis "Sexual Minority Reflections on the Kinsey Scale and the Klein Sexual Orientation Grid: Conceptualization and Measurement", (2014), *Journal of Bisexuality*, 14:3-4, 404-432, DOI: 10.1080/15299716.2014.929553.

Neomi Rao, Three Concepts of Dignity in Constitutional Law, 86 *Notre Dame L. Rev.* 183 (2013), available at: <http://scholarship.law.nd.edu/ndlr/vol86/iss1/4>.

Neva Wagner, "B Is for Bisexual: The Forgotten Letter in U.K. Sexual Orientation Asylum Reform", (2016) 26 *Transnat'l L & Contemp Probs* 205.

Paul Johnson, "'Homosexual Propaganda' Laws in the Russian Federation: Are They in Violation of the European Convention on Human Rights?", *Russian Law Journal*, Vol 3, No2(2015).

Persson, E. Banning "Homosexual Propaganda": Belonging and Visibility in Contemporary Russian Media. *Sexuality & Culture* 19, 256–274 (2015) doi:10.1007/s12119-014-9254-1.

"Queer Space: Inclusive or Exclusive?": A Comparative Study of Two Public Spaces in Tehran and Madrid, Erasmus Mundus Master Course in Urban Studies [4Cities], Maryam Lashkari (Academic Year 2016-2018).

Refugee Study Center, "Sexual orientation and gender identity protection of forced migrants" (University of Oxford, *Forced Migration Review*, Issue 42, April 2013).

Romy Reading and Lisa R. Rubin, "Advocacy and Empowerment: Group Therapy for LGBT Asylum Seekers," *Traumatology* 17, no. 2 (2011): 86–98, <https://doi.org/10.1177/1534765610395622> .

Sean Rehaag, "Bisexuals Need Not Apply: A Comparative Appraisal of Refugee Law and Policy in Canada, the United States, and Australia" 2987 (2010), <https://doi.org/10.1080/13642980902758226>.

Sin, R. (2015). Does sexual fluidity challenge sexual binaries? The case of bisexual immigrants from 1967–2012. *Sexualities*, 18(4), 413–437. <https://doi.org/10.1177/1363460714550901>.

B. Βιβλία

Ελληνικά

Αθηνά Αθανασίου, Φεμινιστική Θεωρία και Πολιτισμική Κριτική (Εκδόσεις Νήσος, Αθήνα, 2006).

Ανδρέας Δημητρόπουλος, Κοινωνικός Ανθρωπισμός και Ανθρώπινα Δικαιώματα (Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1998).

Anthony Giddens, Κοινωνιολογία (Gutenberg, Αθήνα, 2002).

Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα και Βασιλική Σαράντη, Προσφυγικό Δίκαιο: Ερμηνεία- Διαγράμματα (Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2016).

Judith Butler "Αναταραχή Φύλου: Φεμινισμός Και η Ανατροπή Της Ταυτότητας" (Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2009).

Michael Foucault, Η Ιστορία Της Σεξουαλικότητας: 1. Η Βούληση Για Γνώση (Εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα, 2011).

Παρασκευή Νάσκου-Περράκη, Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία (Εκδόσεις Σάκκουλας, 2016).

Π. Νάσκου-Περράκη και Ι. Παπαγεωργίου και Χ. Μπαξεβάνης, Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο (Εκδόσεις Σάκκουλα, 2017).

Σιμόν ντε Μποβουάρ, Το δεύτερο φύλο (Μεταίχμιο, Αθήνα, Δεκέμβριος 2009).

Sherry Wolf, Σεξουαλικότητα Και Σοσιαλισμός: Ιστορία, Πολιτική Και Θεωρία Της Απελευθέρωσης Των ΛΟΑΤ. (Επιμέλεια Έκδοσης από την Κατερίνα Σεργίδου, Red Marks. Αθήνα, 2016).

Χριστίνα Δεληγιάννη-Δημητράκου, Ευρωπαϊκό και Συγκριτικό Δίκαιο μη Διάκρισης: Θεμελιώδεις έννοιες-Λόγοι Διάκρισης (Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, 2019).

Χρυσόγονος Κώστας, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα (3rd edn, Νομική Βιβλιοθήκη 2006).

Thomas Laqueur, Κατασκευάζοντας το Φύλο: Σώμα και Κοινωνικό Φύλο από τους αρχαίους Έλληνες ως το Φρόιντ (Εκδόσεις Πολύτροπον, Αθήνα, 2003).

Ξενόγλωσσα

Anna-Maria Konsta, “Is There a Right to Human Dignity? The Example of the Right to Education of Refugees” [2019] 21(1) European Journal of Migration and Law, available at: <http://dx.doi.org/10.1163/15718166-12340050>.

Ann Oakley, Towards a New Society: Sex, Gender and Society (Gower/Maurice Temple Smith, 1972, England).

Edna Foa, Barbara Olasov Rothbaum, Treating the Trauma of Rape: Cognitive-Behavioral Therapy for PTSD (The Guilford Press, New York, London, 1998).

Edna Foa, Terence Keane, Matthew Friedman, Judith Cohen, Effective Treatments for PTSD: Practice Guidelines for from the International Society for Traumatic Stress Studies (2nd Edition, The Guilford Press, New York, London, 2009).

Efrat Arbel, Catherine Dauvergne, and Jenni Millbank, Gender in Refugee Law: From the margins to the centre (Routledge, New York, 2014).

James Hathaway and Michelle Foster, The Law of the Refugee Status (Cambridge University Press, 2014).

J.Carlier/D.Vanheule/K.Hullmann/C.Galiano, Who Is a Refugee?: A Comparative Case Law Study (Kluwer Law International, 1997).

Mary Beth Williams, Soili Poijula, The PTSD Wordbook: Simple Effective Techniques for Overcoming Traumatic Stress Symptoms (New Harbinger Publications, 2002).

Matthew Friedman, Terence Keane, Patricia Resick, Handbook of PTSD: Science and Practice (The Guilford Press, New York, London, 2010).

Nikoletta Pikramenou, *Intersex Rights: Living Between Sexes* (Editions Springer, Athens, 2019).

Sabine Jansen and Thomas Spijkerboer, *Fleeing homophobia: Asylum claims related to sexual orientation and gender identity in Europe* (CoC Netherlands and VU University Amsterdam, September 2011).

Spijkerboer, Thomas, "Fleeing homophobia: Sexual orientation, gender identity and asylum", (Routledge, New York, 2013).

Thomas Spijkerboer, *Fleeing Homophobia: Sexual Orientation, Gender Identity and Asylum*, 2013, <https://doi.org/10.4324/9780203515723> .

C.Επίσημα Έγγραφα Οργανισμών

"Maps-Sexual Orientation Laws" (ILGA WORLD, December 2019), <https://ilga.org/maps-sexual-orientation-laws>.

WHO "Code of Ethics and Professional Conduct" (April 2017) < https://www.who.int/about/ethics/code_of_ethics_full_version.pdf> last assessed 16 January 2020.

ΕΕΔΑ, στο Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής για την τροποποίηση των διαδικασιών Ασύλου (7.5.2018)

EASO "Country of Origin Information Report, The Gambia Country Focus" (December 2017).

ILGA World, "State-Sponsored Homophobia: Global Legislation Overview Update 2019," <https://ilga.org/state-sponsored-homophobia-report>

IGLHRC "Nowhere to Turn: Blackmail and Extortion of LGBT people in Sub-Saharan Africa" <https://outrightinternational.org/sites/default/files/484-1.pdf>.

AI "Making love a crime: Criminalization of Same Sex Conduct in Sub-Saharan Africa", <https://www.amnesty.org/download/Documents/8000/afr010012013en.pdf>

"WMA-Resolution on prohibition on forced anal examinations to substantiate same sex sexual activity" (WMA, 17 October 2017) <

<https://www.wma.net/policies-post/wma-resolution-on-prohibition-of-forced-anal-examinations-to-substantiate-same-sex-sexual-activity/>>.

“Russia: FIFA World Cup 2018, Human Rights Guide for Reporters” (HRW, 2018)

https://www.hrw.org/sites/default/files/news_attachments/reporters_guide_world_cup0518_pdfweb_0.pdf.

OSCE, Hate Crime Laws: A Practical Guide, available at: <https://www.osce.org/odihr/36426?download=true>.

“Hate crimes: The rise of ‘corrective’ rape in South Africa” (Actionaid, 2009) available at:

https://www.actionaid.org.uk/sites/default/files/publications/hate_crimes_the_rise_of_corrective_rape_in_south_africa_september_2009.pdf .

HDT “Breaking the Silence”: Criminalization of Lesbians and Bisexual Women and its Impacts” available at: <https://www.humandignitytrust.org/wp-content/uploads/resources/Breaking-the-Silence-Criminalisation-of-LB-Women-and-its-Impacts-FINAL.pdf>.

Greek National Commission, Human Rights, and Commission Nationale Hell, “Ρητορική Μίσους,” 2018, 1–21. available at: https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Hate_speech_ELL.pdf .

Russian LGBT Network, Elena Milashina, and Novaya Gazeta, “They Said That I’m Not a Human, That I Am Nothing, That I Should Rather Be a Terrorist, Then a Fagot ‘LGBT Persecution in the North Caucasus : A Report,” (2017).

Θεοφιλόπουλος Θανάσης “Ομοφοβική, τρανσφοβική βία και διακρίσεις στην Ελλάδα: Έκθεση αποτελεσμάτων Έργου “Πες το σ’ εμάς” 01/04/2014-30/11/2015” (Colour Youth, Αθήνα, 2015).

“Νομική Αναγνώριση της Ταυτότητας Φύλου – Χρήσιμος Οδηγός” (Colour Youth, 2016), available at: <https://www.colouryouth.gr/wp-content/uploads/2016/08/Xrisimos-Odigos-Nomiki-anagnwrisi-tautotitas-filou.pdf> .

“Preliminary Deference? :The impact of judgments of the Court of Justice of the EU in cases X.Y.Z., A.B.C. and Cimade and Gistion national law and the use of the EU Charter of Fundamental Rights” (ECRE, March 2017).

Testing Sexual Orientation: A Scientific and Legal Analysis of Plethysmography in Asylum & Refugee Status Proceeding (ORAM, December 2010).

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: «Στη Σάμο έχει καταρρεύσει το σύστημα» (ΕΕΔΑ, 23 Ιανουαρίου 2020), http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/DT_Monitoring%20Visit_Samos.pdf .

Γιάννης Ιωαννίδης, “Ένα Βαθύ Τραύμα: Κείμενο – Μαρτυρία για το Προσφυγικό” (ΕΕΔΑ, 24 Ιανουαρίου 2020) http://www.nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/Ena%20Vathi%20Trauma_Keimeno%20G.F.Ioannidi_Nea%2024.1.2020.pdf

Marko Jurčić,” Εργασία με Θύματα Εγκλημάτων Μίσους κατά ΛΟΑΤ Ανθρώπων: Ένα Πρακτικό Εγχειρίδιο” (Πραξίς και Colour Youth, 2018).

IRCT” Falling Through the Cracks: Asylum Procedures and Reception Conditions for Torture Victims in the European Union”, available at : <https://irct.org/influencing-laws-and-policies/falling-through-the-cracks--asylum-procedures-and-reception-conditions-for-torture-victims-in-the-european-union> .

Russian LGBT Network, Elena Milashina, and Novaya Gazeta, “ They Said That I ’ m Not a Human , That I Am Nothing , That I Should Rather Be a Terrorist , Then a Fagot ’ LGBT Persecution in the North Caucasus : A Report,” 2017, available at : <https://lgbtnet.org/en/newseng/they-said-im-not-human-i-am-nothing-i-should-rather-be-terrorist-faggot-lgbt-persecution>.

ILGA-Europe’s Annual Review of the Human Rights Situation of Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex People covering events that occurred in Europe and Central Asia between January-December 2019, Annual Review 2020, available at: <https://www.ilga-europe.org/annualreview/2020> .

”Υπόμνημα της Διεθνούς Αμνηστίας για την προτεινόμενη αλλαγή στον ελληνικό νόμο για τη διεθνή προστασία, την υποδοχή και τις επιστροφές”

(Amnesty International, 24.10.2019), available at : <https://www.amnesty.gr/news/articles/article/22625/ypomnima-tis-diethnoys-amnistias-gia-tin-proteinomeni-allagi-ston> .

“Δελτίο Τύπου για το Νομοσχέδιο "Περί Διεθνούς Προστασίας"(Greek Cancel of Refugees), available at: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1285-deltio-typou-gia-to-nomosxedio-peri-diethnoys-prostasias?fbclid=IwAR1TZ9DPyHrPZa4jHdi72FRif-gzpjmbAn48ld5e52Gqe65BqLh-wgRCNDo>.

D. Ιστοσελίδες

“Classifications” (World Health Organization, 18 June 2018) < <https://www.who.int/classifications/icd/en/>.

“Ορολογίες: Μάθε όσα ήθελες να μάθεις για τους LGBTQI+ όρους, αλλά ντρεπόσουν να ρωτήσεις” (Colour Youth) <https://www.colouryouth.gr/terms/>.

“What Is Graysexuality?” (Everyday Feminism, 16 February 2016) <https://everydayfeminism.com/2016/02/what-is-graysexuality/>

“Queer: Sexual Politics”(Encyclopedia Britannica) < <https://www.britannica.com/topic/queer-sexual-politics>.

“What does it mean to be intersex?” (Free& Equal UN) <https://www.unfe.org/what-does-it-mean-to-be-intersex/> .

“Glossary beginning with G” (ILGA EUROPE) https://www.ilga-europe.org/resources/glossary/letter_g.

“What is the Universal Declaration of Human Rights?” (Equality and Human Rights Commition, 19 November 2018) < <https://www.equalityhumanrights.com/en/what-are-human-rights/what-universal-declaration-human-rights>.

“The Commission approves two Geographical Indications from Cambodia and Turkey” (European Commission, 18/02/2016) < https://ec.europa.eu/agriculture/newsroom/261_en> .

“Past decade has seen human rights 'backlash,' U.N. official says” (NBC News, 30 December 2019) <https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/past-decade-has-seen-human-rights-backlash-u-n-official-n1108556> .

Πρωτόκολλο Διαδικασιών και Πρακτικών Αντιμετώπισης Διεμφυλικής Βίας: Αντιμετώπιση της διεμφυλικής βίας στα κέντρα προσφύγων (Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας, Ελλάδα, 2017) <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/12/%CE%A0%CF%81%CF%89%CF%84%CF%8C%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%BB%CE%BF-%CE%AD%CE%BC%CF%86%CF%85%CE%BB%CE%B7%CF%82-%CE%B2%CE%AF%CE%B1%CF%82_gr.pdf>.

Οδηγός διαφορετικότητας για τους δημοσίους υπαλλήλους με σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων: «Ποιόν έχω απέναντί μου» (Συνήγορος του Πολίτη) < <https://www.synigoros.gr/resources/web.pdf>.

“What Does It Mean to Misgender Someone?” (Healthline, 19 October 2017) < <https://www.healthline.com/health/transgender/misgendering>>.

“What is a safe zone?” (Safe Zone Project)< <https://thesafezoneproject.com/about/what-is-safe-zone/>.

Jean-Jacques Gautier, NPM Symposium 2015: Addressing situations of vulnerability of LGBT persons in detention (Association for the Prevention of Torture, 2015) <https://www.ap.t.ch/en/2015-addressing-vulnerabilities-of-lgbt-persons/>.

“What Is Gender Dysphoria?” (APA, February 2016) <https://www.psychiatry.org/patients-families/gender-dysphoria/what-is-gender-dysphoria>.

“What Is Posttraumatic Stress Disorder?” (APA, January 2017)< <https://www.psychiatry.org/patients-families/ptsd/what-is-ptsd>.

“Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου” (Publication Office of the European Union, 18 February 2014) <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/945b22a6-7820-47d9-b02c-120254bbb9d5/language-el>

“The concept of vulnerability in European asylum procedures” (aida/ecre, 8 September 2017) <http://www.asylumineurope.org/2017-ii>.

“ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: «Το ΣΥΔ εκφράζει τη βαθιά ανησυχία του σχετικά με την ΚΥΑ που καθορίζει με αυθαίρετο τρόπο ασφαλείς χώρες καταγωγής αιτούντων άσυλο»” (ΣΥΔ, 9 January 2020)

<https://transgendersupportassociation.wordpress.com/2020/01/09/%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CF%85%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%85%CE%B4-%CE%B5%CE%BA%CF%86%CF%81%CE%AC%CE%B6%CE%B5%CE%B9-%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%B1%CE%B8%CE%B9%CE%AC-2/?fbclid=IwAR2pwE1Jy7yIDxGH6652krwa8WB4qBD3Y9AR8y1m8DDacVIX1iEkjVrHwCY>.

“Eu Court bans sexuality tests for gay asylum seekers” (Newsweek, 14 February 2012) < <https://www.newsweek.com/eu-court-bans-sexuality-tests-gay-asylum-seekers-288643>>.

“Statement on Behalf of the Delegation of the European Union and EU Member States Embassies Resident in Armenia” (EU, 9 April 2019)< https://eeas.europa.eu/delegations/armenia/60790/statement-behalf-delegation-european-union-and-eu-member-states-embassies-resident-armenia_en.

Radio Free Europe/Radio Liberty, LGBT supporters rally in Tbilisi, despite fears of violence, 17 May 2018, available at: <https://www.refworld.org/docid/5b20de464.html>.

“Tunisia: End Persecution of LGBT People” (HRW, 17 May 2019) <https://www.hrw.org/news/2019/05/17/tunisia-end-persecution-lgbt-people>.

United Kingdom: Home Office, Country Policy and Information Note-Morocco: Sexual Orientation and Gender Identity, 10 July 2017, v 1.0, available at: <https://www.refworld.org/docid/5978ab734.html>.

HRW, Ghana: Discrimination, Violence against LGBT People, 8 January 2018, available at: <https://www.refworld.org/docid/5a8eb099a.html>.

Sénégal : information sur la situation des minorités sexuelles au Sénégal, y compris les attitudes sociétales, et information indiquant si un traitement différent est réservé aux lesbiennes par opposition aux gais; information sur la

protection offerte par l'État (2010-avril 2013), 7 May 2013, SEN104382.EF, available at: <https://www.refworld.org/docid/524bc6584.html>.

United Kingdom: Home Office, Country Policy and Information Note-Algeria: Sexual orientation and gender identity, September 2017, v 2.0, available at: <https://www.refworld.org/docid/59c8bbad4.html>.

“Ban Forced Anal Exams Around World” (HRW, 12 July 2016) <https://www.hrw.org/news/2016/07/12/ban-forced-anal-exams-around-world> last assessed 21 January 2020.

HRW, Dignity Debased: Forced Anal Examinations in Homosexuality Prosecutions, 2016, < <https://www.hrw.org/report/2016/07/12/dignity-debased/forced-anal-examinations-homosexuality-prosecutions>>

“UN: WHO Condemns ‘Virginity Tests’” (HRW, 1 December 2014) < <https://www.hrw.org/news/2014/12/01/un-who-condemns-virginity-tests>.

“‘Virginity testing’: a human rights violation, with no scientific basis” (UN News, 17 October 2018) < <https://news.un.org/en/story/2018/10/1023401>>.

“Virginity test allegations re-emerge in Egypt's 'climate of fear’” (CNN, 21 February 2014) <<https://edition.cnn.com/2014/02/21/world/meast/egypt-virginity-testing-shahira-amin/index.html>.

“Russian parliament passes bill banning 'homosexual propaganda’”(DW, 11 June 2013), <https://www.dw.com/en/russian-parliament-passes-bill-banning-homosexual-propaganda/a-16874823>

“Russia arrests suspect in killing of LGBT+ activist”(DW, 25 July 2019) < <https://www.dw.com/en/russia-arrests-suspect-in-killing-of-lgbt-activist/a-49749847>>

“Parliament strongly condemns “LGBTI-free zones” in Poland”(European Parliament News, 18 December 2019) <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20191212IPR68923/parliament-strongly-condemns-lgbti-free-zones-in-poland>.

Diana Tourjee, “Why Do Men Kill Trans Women? Gender Theorist Judith Butler Explains,” Sexual Policy Watch, 2015, 1–24, available at:

<http://sxpolitics.org/why-do-men-kill-trans-women-gender-theorist-judith-butler-explains/13880>.

“Μια ιστορική απόφαση”(Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 1 February 2019) <https://www.kathimerini.gr/1007838/opinion/epikairothta/politikh/mia-istorikh-apofash>.

“They want to exterminate us', says Chechen gay man” (BBC, 21 April 2017) <https://www.bbc.com/news/world-europe-39665711>.

“Grindr and OkCupid Spread Personal Details, Study Says” (NWT, 13 January 2020) <https://www.nytimes.com/2020/01/13/technology/grindr-apps-dating-data-tracking.html>.

“Grindr” (Wikipedia)< <https://el.wikipedia.org/wiki/Grindr>>.

“Canada has quietly granted asylum to LGBT Chechens” (BBC, 7 September 2017) <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-41075528>.

“‘Welcome to Chechnya’: Film Review” (Variety, 27 January 2020) <https://variety.com/2020/film/reviews/welcome-to-chechnya-film-review-sundance-1203481417/>.

“Intersex Genital Mutilation” (OII Intersex Network, 25 February 2012) < <http://oiiinternational.com/2574/intersex-genital-mutilation-igm-fourteen-days-intersex/>>.

“Plethysmograph”, available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/Plethysmograph> .

LGBT liberation: Build a broad movement, John D' Emilio interviewed by Sherry Wolf(International Socialist Review Home) <https://isreview.org/issue/65/lgbt-liberation-build-broad-movement>.

Nuno Ferreira, “Testing the untestable: The CJEU’s decision in Case C-473/16, F v Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal” (EDAL, 28 June 2018) < <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/journal/testing-untestable-cjeu%E2%80%99s-decision-case-c-47316-f-v-bev%C3%A1ndorl%C3%A1si-%C3%A9s-%C3%A1llampolg%C3%A1rs%C3%A1gi-hivatal>>

“Projective Personality Test” (Psychcentral) < <https://psychcentral.com/encyclopedia/projective-personality-test/>.

“Δολοφονήθηκαν πάνω από 130 απελαθέντες απ' τις ΗΠΑ στο Ελ Σαλβαδόρ”(Efsyn, 6 February 2020), < https://www.efsyn.gr/kosmos/latiniki-ameriki-karaibiki/230124_dolofonithikan-pano-apo-130-apelathentes-ap-tis-ipa-sto-el>.

“US: Deported Salvadorans Abused, Killed Stop Deporting Salvadorans Who Would Face Risks to Their Safety, Lives (HRW, 5 February 2020), available at: <https://www.hrw.org/news/2020/02/05/us-deported-salvadorans-abused-killed> .

“Major Depression (Clinical Depression)” (WebMD), < <https://www.webmd.com/depression/guide/major-depression#1>.

“Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM–5)” (APA, 1 October 2020), <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>.

“Asylum procedures reduced to 24 days”, says Greece’s Migration Minister(Keep Talking Greece,15 February 2020), available at: <https://www.keeptalkinggreece.com/2020/02/15/asylum-procedures-reduced-to-24-days-greece-migration-minister/>.

”IOM”, available at: <https://greece.iom.int/>.

“LGBTI Training Package”(IOM), available at: <https://lgbti.iom.int/lgbti-training-package>.

“Internalised Homophobia”(The Rainbow Project), available at: <https://www.rainbow-project.org/internalised-homophobia>

“ILGA: Απότομη άνοδος σε ρητορική μίσους και εγκληματικότητα το 2019” (Antivirus Magazine,4 February 2020), available at:< <https://avmag.gr/118357/ilga-apotomi-anodos-se-ritoriki-misoyis-kai-egklimatikotita-to-2019/>>

“ΕΔΔΑ: Για τους ξεριζωμένους του κόσμου ανοίξτε πύλες στο Φρούριο Ευρώπη! Του Γιώργου Τσιάκαλου” (Alterthess, 16 February 2020), available at : <https://www.alterthess.gr/content/edda-gia-toys-xerizomenoys-toy-kosmoy-anoixte-pyles-sto-froyrio-eyropi-toy-giorgoy-tsiakaloy>.

“Οροθετικοί Πρόσφυγες Παραμένουν Αποκλεισμένοι Από το Σύστημα Υγείας” (Vice, 3 February 2020), available at:

<https://www.vice.com/gr/article/g5xy3m/oro8etikoi-prosfyges-paramenoy-n-apokleismenoi-apo-to-systhma-ygeias>.

“The UK’s first ever Muslim LGBT+ Pride festival is finally happening” (PinkNews, 11 February 2020), <https://www.pinknews.co.uk/2020/02/11/uk-first-ever-muslim-lgbt-pride-festival-date-imaan-jameela-jamil-london/>.

“Who’s the ‘Q’ in LGBTQ? Study shines light on ‘queer’ identities”, Tim Fitzsimons (NBCNEWS, 24 January 2020), available at: <https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/who-s-q-lgbtq-study-shines-light-queer-identities-n1121521>.

Personality, (American Psychological Association, 17 December 2019), <<https://www.apa.org/topics/personality/>> .

Female genital mutilation (WHO, 3.2.2020), available at: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation> .

“UNCAT: Return to Turkey of Kurdish asylum applicant was a violation of the Convention” (EDAL, 16.8.2019), available at: <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/content/uncat-return-turkey-kurdish-asylum-applicant-was-violation-convention>.

E. ΕΙΚΟΝΕΣ

- Εξώφυλλο: Available at: <https://www.sru.edu/news/042116a>.
- The Genderbread Person: Available at: <https://hues.xyz/genderbread-person>.
- Αιτών Άσυλο σελ. 30: available at: <https://www.newsweek.com/eu-court-bans-sexuality-tests-gay-asylum-seekers-288643>.
- Kinsey scale: available at: <https://kinseyinstitute.org/research/publications/kinsey-scale.php>.

3. Έγγραφα Διεθνών Οργανισμών

- Parliamentary Assembly of the Council of Europe(PACE)

PACE, “Discrimination on the Basis of Sexual Orientation and Gender Identity, 1728/2010” 1728 (2010): 3–5.

PACE, “Persecution of LGBTI people in the Chechen Republic (Russian Federation)”, Report, Doc 14572, 8 June 2018.

PACE, “Children’s right to physical integrity”, Report, Doc 13297, 6 June 2013.

PACE, “Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people”, Resolution 2191 (2017).

PACE, “Discrimination against transgender people in Europe”, Resolution 2048 (2015).

PACE, “The Armenian authorities must take action to protect LGBTI persons from violence and discrimination”, Written declaration No. 672, Doc. 14872, 11 April 2019.

- UN General Assembly (UNGA)

UNGA (HRC), Res. 32/2, “Resolution adopted by the Human Rights Council on 30 June 2016. Protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity” (15 July 2016) UN Doc A/HRC/RES/32/2.

UNGA, “Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, Juan E. Méndez” (12 March 2013) UN Doc A/HRC/22/53, 2013.

UNGA, “Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment” (5 January 2016) UN Doc A/HRC/31/57, 2016.

UNGA, “Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms”, Rec 53/144, 53th Session, Agenda item 110 (b), A/RES/53/144 (8 March 1999).

- UNHCR

UNHCR, “Refugee women and children face heightened risk of sexual violence amid tensions and overcrowding at reception facilities on Greek islands”, <https://www.unhcr.org/news/briefing/2018/2/5a7d67c4b/refugee-women-children-face-heightened-risk-sexual-violence-amid-tensions.html> last assessed 16 January 2020.

UNHCR, “Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees” (1992), HCR/IP/4/Eng/REV.1 Reedited, Geneva.

UNHCR, “Legal and Protection Policy Research series: The Right to Family Life and Family Unity of Refugees and Others in Need of International Protection and the Family Definition Applied” (January 2018) PPLA/2018/01.

UNHCR, Togo-COI Compilation, August 2016.

UNHCR, “UNHCR Guidance Note on Refugee Claims Relating to Sexual Orientation and Gender Identity” (21 November 2008).

UNHCR, “ESTIA Ένα νέο κεφάλαιο στη ζωή των προσφύγων στην Ελλάδα”, available at: http://estia.unhcr.gr/el/home_page/

UNHCR, “Beyond Proof: Credibility Assessment in EU Asylum Systems” (May 2013).

UNHCR, “UNHCR’s Comments on the Practice of Phallometry in the Czech Republic to Determine the Credibility of Asylum Claims based on Persecution due to Sexual Orientation”(April 2011).

UNHCR, “The heightened risk identification tool, v2” <<https://www.refworld.org/pdfid/4c46c6860.pdf>>

UNHCR, “Claims to Refugee Status based on Sexual Orientation and/or Gender Identity within the context of Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or its 1967 Protocol relating to the Status of Refugees”, HCR/GIP/12/09 (2012).

UNHCR, “Emergency Handbook: Lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex (LGBTI) persons”, available at: <https://emergency.unhcr.org/entry/221506/lesbian-gay-bisexual-transgender-and-intersex-lgbti-persons>.

UNHCR, Working with Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender & Intersex Persons in Forced Displacement, 2011.

Γραφείο Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, Προστασία των Προσφύγων: Οδηγός Διεθνούς Προσφυγικού Δικαίου (2001).

UNHCR, “Women report sexual abuse fears at Greek reception centres”, available at: <https://www.unhcr.org/news/latest/2018/2/5a7d89374/women-report-sexual-abuse-fears-greek-reception-centres.html>> .

- Λοιπά Έγγραφα UN

UN, “Living Free & Equal: What States are doing to tackle violence and discrimination against lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex people” (2016), HR/PUB/16/3.

UN, “Ending Violence and Discrimination against Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex People,” 2015, 1–2, available at: [https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Discrimination/Joint LGBTI Statement ENG.PDF](https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Discrimination/Joint_LGBTI_Statement_ENG.PDF).

UNDP, “Promoting and Protecting Human Rights in relation to Sexual Orientation, Gender Identity and Sex Characteristics: A Manual for National Human Rights Institutions”, (June 2016).

UNCHR, CCPR/C/106/D/1932/2010, views adopted by the Committee 31 October 2012 on communication submitted by Irina Fedotova.

UNCHR, “Born Free and Equal: Sexual Orientation and Gender Identity in International Human Rights Law,” HR/PUB/12/06.

UNCHR, CCPR/C/103/D/1833/2008, Views adopted by the Committee at its 103rd session, 17 October to 4 November 2011 on communication submitted by X.

“UN Human Rights Council, Discrimination and Violence against Individuals Based on Their Sexual Orientation and Gender Identity, 4 May 2015, A/HRC/29/23” 08842, no. May (2015).

Moses Solo Tarlue v. Canada, CCPR/C/95/D/1551/2007, UN Human Rights Committee (HRC), 28 April 2009.